

บทที่ 4

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาประวัติของตัวสถาปนิก สถาการณ์ต่างประเทศ และสถาการณ์ในประเทศในบทที่ 2 และบทที่ 3 แล้ว องค์ประกอบสุดท้ายในการศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปสู่บทที่ 5 อันเป็นบทวิเคราะห์ จึงได้แก่ตัวสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ

สำหรับในเนื้อหาของบทที่ 4 นี้จะเป็นการกล่าวถึงผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมต่างๆ ของสถาปนิกทั้ง 6 ท่าน ที่ผู้วิจัยได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษาจำนวน 27 กรณี ได้แก่

1. พระตำหนักมหาราชรัศมีบัลลังก์ พระราชวังสนามจันทร์
2. พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
3. พระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ วังสระปทุม
4. ศาลาเฉลิมกรุง
5. ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
6. ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. อาคารกรีฑาสถาน
8. โรงภาพยนตร์ทหานบก
9. กลุ่มอาคารพาณิชย์ริมถนนราชดำเนินกลาง
10. อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11. ศาลแขวง จังหวัดสงขลา
12. ที่ทำการไปรษณีย์ บางรัก
13. บ้านนายจิตรเสน อภัยวงศ์
14. อาคารเคมี 1 คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15. ศาลยุติธรรม
16. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

17. ศาลาว่าการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)

18. วังวารีหเวสม์

19. สถานีรถไฟบางกอกน้อย

20. อาคารที่ทำการกรมรถไฟแห่งประเทศไทย

21. อาคารสำนักงาน บริษัท World Travel Service

22. หอประชุมแพทยาลัย โรงพยาบาลศิริราช

23. อาคารผู้ป่วยนอก (หลังเก่า)โรงพยาบาลศิริราช

24. บ้านเลขที่ 44 ซอยคันสน

25. บ้านเลขที่ 42/1 อยคันสนช

26. บ้าน 2 เสา

27. หอประชาธิปไตย โรงพยาบาลศิริราช

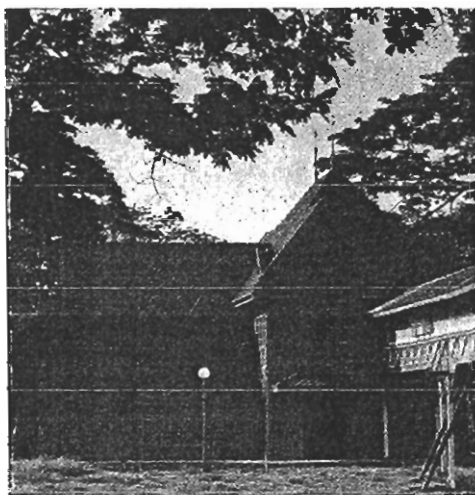
โดยจะแบ่งผลงานออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ อาคารสาธารณะ และอาคารพักอาศัย ซึ่งจะทำการพิจารณาแต่ละอาคารแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของประวัติ และส่วนของลักษณะทางสถาปัตยกรรม สำหรับข้อมูลในบทนี้จะเป็นการนำเสนอและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในบทถัดไป

1. หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร

1.1 อาคารสาธารณะ ผลงานของหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ที่ปรากฏในบันทึกต่างๆล้วนเป็นงานอาคารพักอาศัยทั้งสิ้น เท่าที่ได้ทำการศึกษา ณ ขณะนี้ยังไม่พบหลักฐานในการออกแบบอาคารสาธารณะใดๆ

1.2 อาคารพักอาศัย อาคารพักอาศัยที่หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร ได้รับมอบหมายให้ออกแบบต่างๆล้วนแล้วแต่เป็น ที่ประทับของ พระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์เป็นส่วนใหญ่ มีทั้งที่สร้างขึ้นในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนอิริยาบถ ซึ่งมีรายนามดังนี้

1.2.1 พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์

ภาพที่ 23 ด้านหน้าของพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์

ที่มา: ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 49.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตชั้นในของคลองพระราชวังสนามจันทร์ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเทวาลัยคณะศรี โดยอยู่ทางด้านหลังของพระ (ศูนย์กลางของพระราชวัง) ตำหนักชาลิมงคลอาสน์

ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2459 โดยได้รับแรงบันดาลใจจากบทละครเรื่อง “My Friend Jarlet” ของ Anold Golsworthy และ E.B. Norman ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีความประทับใจอย่างยิ่ง อันส่งผลให้เกิดความบังคลาใจในการสร้างสรรค์พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์ซึ่งเป็นตัวแทนของชาร์เลต (Jarlet) ตัวเอกของเรื่อง ยังมีพระตำหนักไม้สีแสดอีกหลังหนึ่งอันเป็นตัวแทนของ มารี เลอรูซ์ (Marie Leroux) ซึ่งก็คือ “พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์”¹ พระตำหนักหลังนี้ออกแบบโดยหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากรซึ่งได้เขียนแบบไว้

¹ ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 49.

เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2459 โดยในแบบสถาปัตยกรรมใช้ชื่อว่า “พระตำหนักใหม่ของพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม”²

ความสำคัญของพระตำหนักหลังนี้ในอดีตก็คือ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จแปรพระราชฐานประทับ ณ พระราชวังสนามจันทร์ ในราวปีพ.ศ. 2464 และพ.ศ. 2465 สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชา ณะดำรงพระยศเป็นพระอินทราณี และพระสุจริตสุภา ได้ตามเสด็จและประทับที่พระตำหนักมหาราชรัศมีบัลลังก์ทั้ง พระองค์ 2³เมื่อมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ยกพระราชวังสนามจันทร์ให้อยู่ในความดูแลของมณฑลนครไชยศรีได้ใช้เป็นสถานที่ราชการ ต่อมาในปีพ.ศ. 2469 กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอให้จัดพระตำหนักหลังนี้เป็นที่ประทับ⁴ และราวพ.ศ. 2527 – พ.ศ. 2528 มหาวิทยาลัยศิลปากรได้รับเป็นผู้ดูแลพระตำหนักและเริ่มการปฏิสังขรณ์พระตำหนักเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2533 และเสร็จสิ้นเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2534 โดยใช้งบประมาณแผ่นดินครั้งนี้ทั้งสิ้น 5,600,000 บาท โดยใช้วิธีรื้อถอนพระตำหนักลงมาแล้วปรับปรุงฐานรากให้มั่นคงแข็งแรง แล้วก่อสร้างขึ้นใหม่ตามรูปลักษณะเดิม เนื่องจากโครงสร้างและฐานรากของพระตำหนักหลังนี้มีความเสียหายมาก กรมศิลปากรจึงกำหนดให้ใช้วิธีนี้ในการบูรณะ

ลักษณะผังอาคาร ผังพื้นของพระตำหนักเป็นรูปร่างคล้ายไม้กางเขน

ประกอบด้วยแนวแกน 2 แกนตัดกันเป็นมุมฉาก โดยแนวแกนหลักวางพาดด้วยยาวผ่านตามแนวแกนของทิศตะวันออก - ตะวันตก ในขณะที่แนวแกนรองซึ่งมีขนาดสั้นกว่าพาดด้วยตามแนวแกนของทิศเหนือ - ใต้ โดยตัดผ่านแนวแกนหลักเป็นมุมฉาก เบี่ยงไปทางด้านทิศตะวันตก

ผังชั้นที่ 1 ประกอบด้วยห้องโถงขนาดใหญ่ที่มีความสูงโล่งตลอด 2 ชั้น วางด้วยยาวอยู่ที่ปลายแนวแกนหลักทางด้านทิศตะวันออก ที่ปลายสุดของอีกด้านหนึ่งเป็นบันไดเพื่อนำขึ้นสู่พื้นที่ชั้น 2 โดยพื้นที่ทั้ง 2 ส่วนนี้เชื่อมต่อด้วยห้องโถงภายในขนาดเล็กซึ่งมีหลังคาไม่สูง

² “ต้นฉบับแบบสถาปัตยกรรมพระตำหนักใหม่ พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม,” จ, 02823, 36, หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

³ ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และพระตำหนักมหาราชรัศมีบัลลังก์, 55.

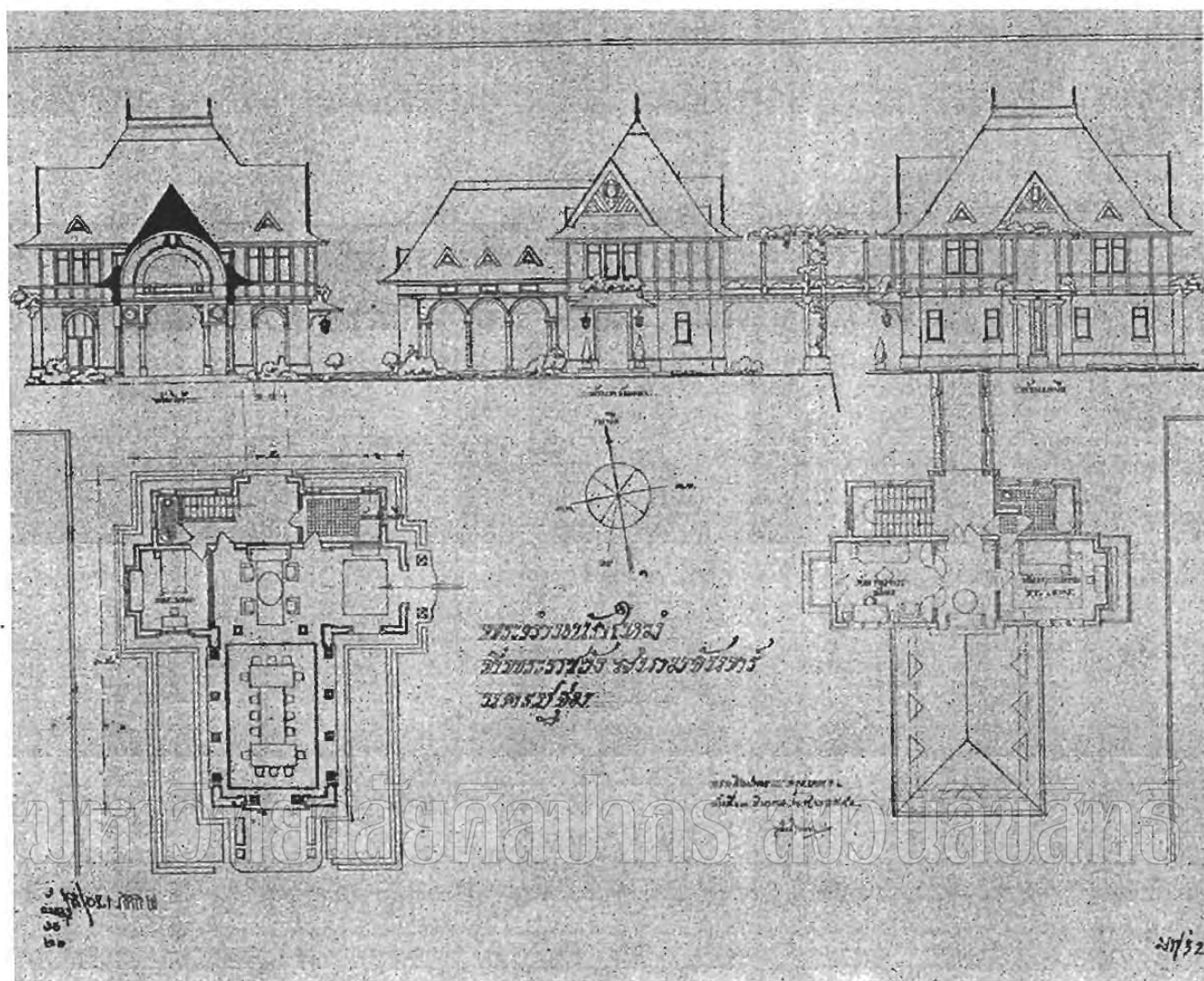
⁴ สำนักพระราชวัง, “หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/8855 เรื่องแสดงความประสงค์เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างในพระราชวังสนามจันทร์ ที่กระทรวงมหาดไทยต้องการ,” 22 ธันวาคม 2469.

สำหรับแนวแกนรองของผังอาคารถั้นวางตัวตั้งฉากกับแนวแกนหลักโดยใช้พื้นที่ของห้องโถงภายในขนาดเล็กเป็นตัวเชื่อม Circulation ร่วมกัน ทางเข้าหลักของอาคารอยู่ทางด้านทิศเหนือเพื่อหันหน้าเข้าสู่พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์

สำหรับผังอาคารชั้น 2 นั้น โครงร่างหลักโดยรวมยังคงเป็นรูปไม้กางเขน หากแต่พื้นที่ใช้สอยมิได้เต็มพื้นที่อาคาร เนื่องจากที่ปลายด้านหนึ่งมีการเว้นพื้นที่ว่างเพื่อให้บริเวณของปลายแนวแกนทางด้านทิศตะวันตกนั้นกลายเป็น Double Space เพื่อให้ห้องโถงชั้นล่างมีเพดานสูงเพื่อความสว่างและโปร่ง ดังนั้นจากชั้น 2 นี้จะสามารถมองลงไปเห็นพื้นที่บริเวณของห้องโถงใหญ่ที่ชั้น 1 ได้ สำหรับการแบ่งพื้นที่ภายในของบริเวณชั้น 2 นั้นใช้โถงกลางเป็นตัวกระจาย Circulation ไปตามพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ห้องบรรทมทางด้านทิศใต้ ห้องน้ำ ห้องทรงพระอักษรทางด้านทิศเหนือ และทางเดินเชื่อมสู่พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมที่พบในพระตำหนักปัจจุบันกับแบบอาคารที่สถาปนิกได้ออกแบบไว้พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทิศทางการวางแนวอาคาร ย้ายแนวฉนวนสะพานเชื่อม ย้ายตำแหน่งบันไดและห้องน้ำ ทั้งนี้รวมถึงการเปลี่ยนรูปผืนเพดานและเพิ่มผนัง ประตูหน้าต่างของห้องโถงใหญ่ ส่วนผังพื้น รูปทรงอาคาร ทรงหลังคา และรูปปั้น คงสร้างตามแบบที่เขียนไว้

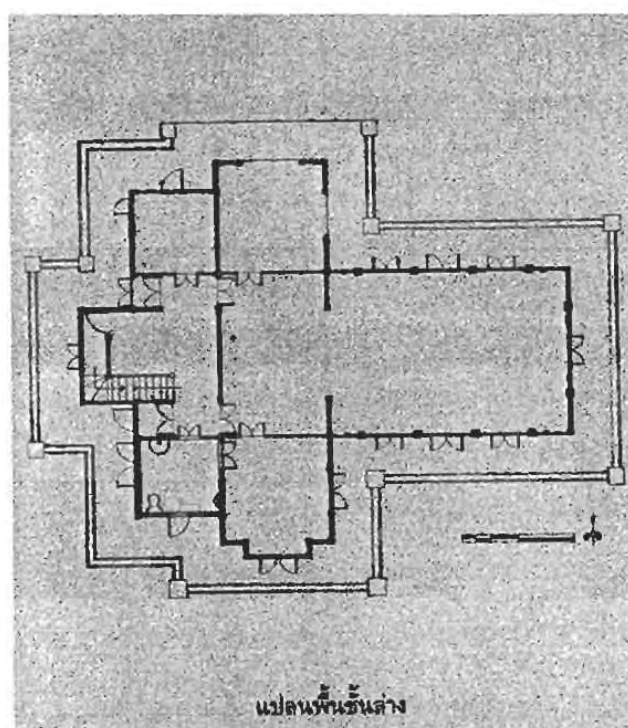
ลักษณะทางสถาปัตยกรรม พระตำหนักมหาราชวรระดับล่างเป็นอาคารไม้สัก 2 ชั้น ทางบันได ทาสีแดง ในอดีตมุงหลังคาด้วยกระเบื้องว่าวสีแดง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นกระเบื้องซีเมนต์เคลือบสีแดง ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบนีโอคลาสสิกและโรแมนติก แต่มีการปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย เช่น มีการทำช่องลูกกรงไม้เหนือประตู การทำหน้าต่างบานเกล็ด เป็นต้น การประดับตกแต่งเน้นงานแกะสลักไม้ที่ประณีต

สรุป หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ออกแบบอาคารหลังนี้ให้มีผังรูปไม้กางเขนแบบคลาสสิกโบราณซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากการศึกษาของท่านที่โบซาร์ โดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิกและโรแมนติก อันสร้างให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตและจินตนาการเป็นสำคัญ

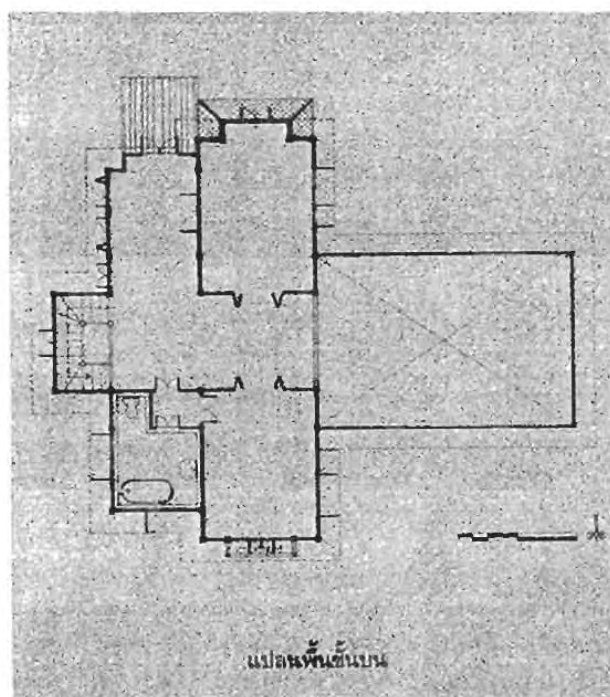
แผนผังที่ 1 ต้นฉบับแบบสถาปัตยกรรมพระตำหนักใหม่ พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักขาคีตมณฑลราชธานี, พระราชวังสนามจันทร์ และ
พระตำหนักมหาราชรัศมีดลิ่ง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 51.

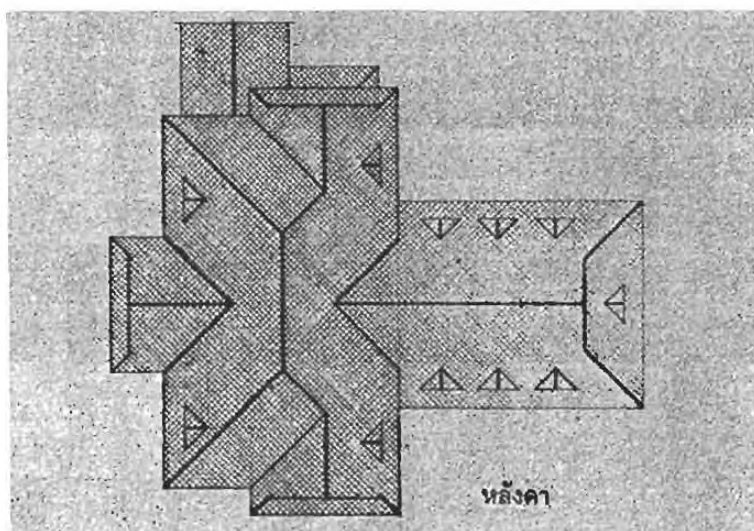
แผนผังที่ 2 ผังพื้นชั้นล่าง พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักขาศิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และ พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 51.

แผนผังที่ 3 ผังพื้นชั้นบน พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์

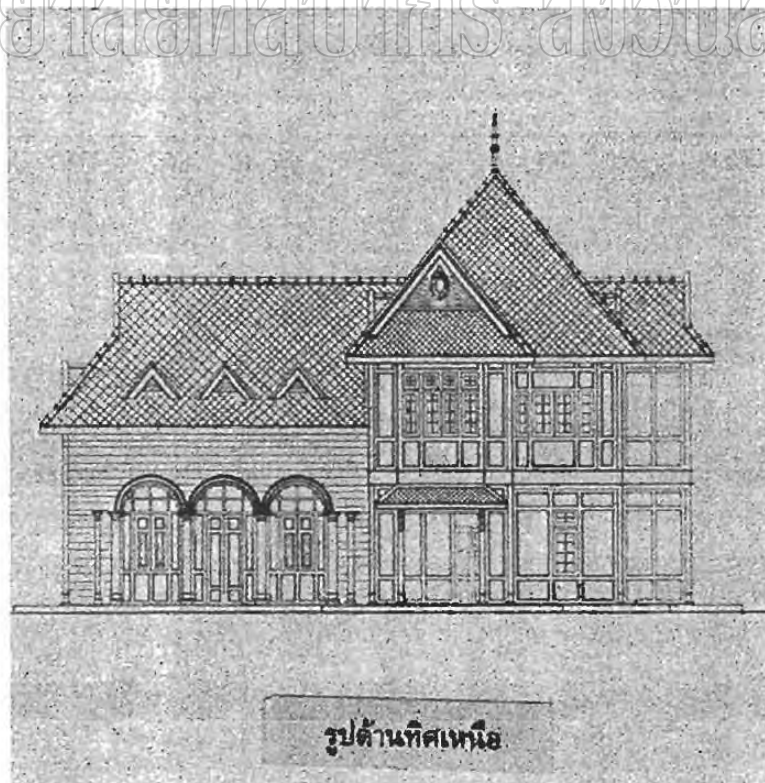
ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักขาศิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และ พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 51.

แผนผังที่ 4 ผังหลังคา พระตำหนักมหาราชรัศมีดั่งกั

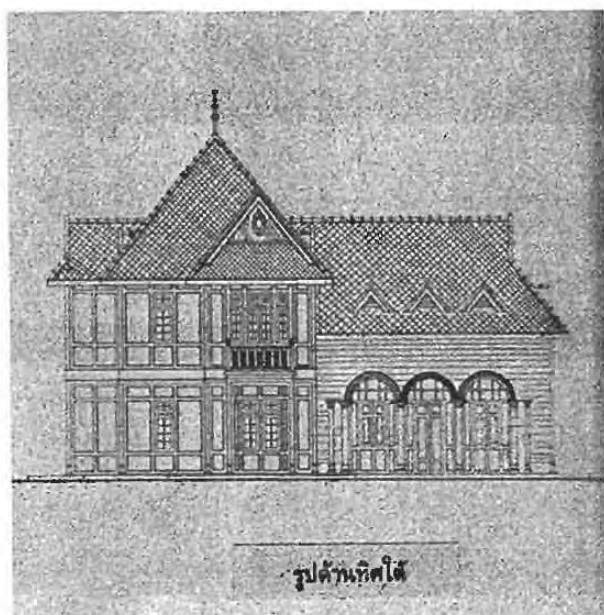
ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และ พระตำหนักมหาราชรัศมีดั่งกั (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 50.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

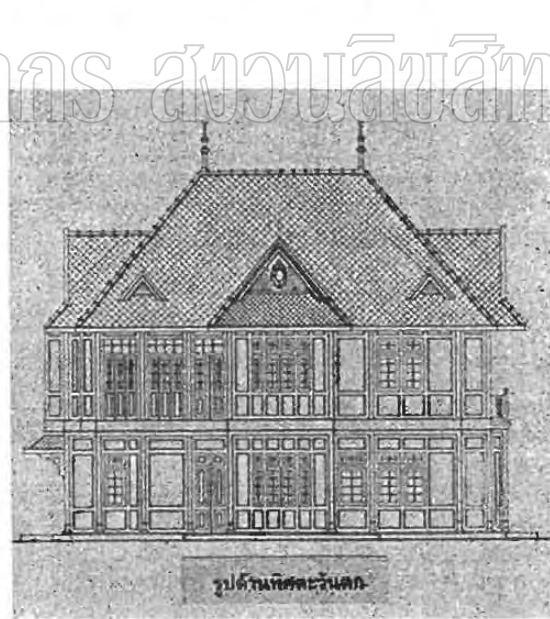
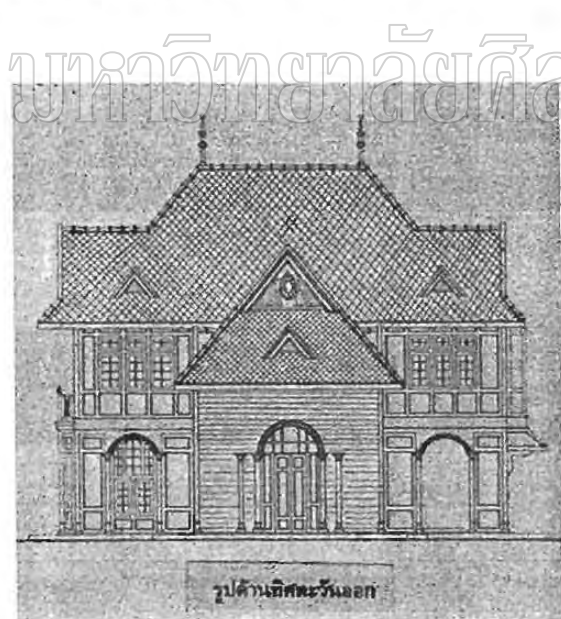
แผนผังที่ 5 รูปด้านทิศเหนือ พระตำหนักมหาราชรัศมีดั่งกั

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และ พระตำหนักมหาราชรัศมีดั่งกั (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 50.

แผนผังที่ 6 รูปด้านทิศใต้ พระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และ พระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 50.

แผนผังที่ 7 รูปด้านทิศตะวันออก

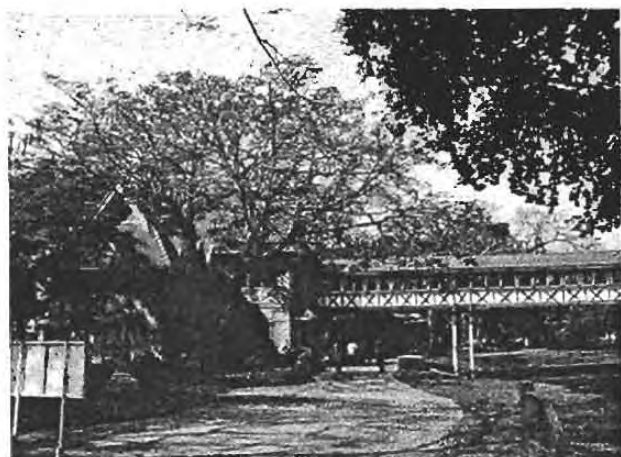
พระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์

แผนผังที่ 8 รูปด้านทิศตะวันตกพระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์

ราชรัถบัลลังก์

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และพระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 50.

ที่มา : ชัยโรจน์ เจนธำรง, การปฏิสังขรณ์ พระตำหนักชาลิมงคลอาสน์, พระราชวังสนามจันทร์ และพระตำหนักมหาราชรัถบัลลังก์ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 50.

ภาพที่ 24 มุมมองทางทิศตะวันออก
ของพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 25 มุมมองทางทิศตะวันออก
ของพระตำหนักชาลีมงคลอาสน์
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 26 พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์
ทางทิศตะวันออก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 27 พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์
ทางทิศใต้
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

1.2.1 พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 28 ด้านหน้าของพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล

ที่มา : ญัฐ ประกายเกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร - สตาร์ พับลิชชิ่ง, 2538), 31.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ในพื้นที่พระราชวังไกล ชายฝั่งทะเล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2469 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระกรุณาโปรดเกล้าให้สร้างพระตำหนักหลังนี้ขึ้นภายใน “วังไกลกังวล” อันเป็นสถานที่สำหรับเสด็จแปรพระราชฐาน โดยมีพระราชประสงค์สร้างพระราชวังแห่งนี้สำหรับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี⁵ โดยเมื่อแรกสร้างมีพื้นที่รวม 37 ไร่ 67 ตารางวา อันเป็นที่ดินซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระคลังข้างที่ซื้อไว้บ้าง เป็นที่ซึ่งมีผู้น้อมเกล้าถวายบ้าง สำหรับการออกแบบพระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ผู้อำนวยการศิลปากรสถานขณะนั้นซึ่ง

⁵กรรณิการ์ ตันประเสริฐ, จดหมายเหตุวังไกลกังวล (กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2546),

ได้แก่ หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร เป็นผู้ออกแบบและอำนวยการก่อสร้างโดยใช้เงินพระคลังข้างที่

ในการก่อสร้างพระตำหนักในวังไกลกังวลครั้งนี้ประกอบไปด้วยพระตำหนักหลายตำหนักที่มีชื่อคล้องจองกัน ได้แก่ ประกอบด้วย พระตำหนักเปี่ยมสุข ปลูกเกษม เอิบเปรม เอมปรีดิ์ การก่อสร้างได้เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2469 จนแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2471 โดยมีอาคารพระตำหนักเปี่ยมสุขซึ่งเดิมชื่อว่าพระตำหนักชั้นสุข⁶เป็นอาคารที่ประทับ⁷ พระตำหนักเปี่ยมสุขเริ่มก่อสร้างพร้อมกับศาลาเรียง ตามสัญญาก่อสร้างลงวันที่เป็น วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2470 โดยมีนายเล่งซุน ยี่ห้อวางซุ่นกี เป็นผู้รับเหมาค่าแรงก่อสร้างในราคา 25,000 บาท มีกำหนดการสร้าง 8 เดือน⁸ สำหรับงานตกแต่งพระตำหนักหลังนี้นั้นก่อนข้างกินเวลาหลายเดือน โดยมีนายถูลึง ยี่ห้อหาลิงกี รับเหมาปูพื้นไม้ในราคา 2,600 บาท นายแดง ยี่ห้อลิมย่องแสง ทำบานประตูหน้าต่างไม้สักส่งไปจากกรุงเทพฯ หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ส่งของประดับตกแต่งจากอิตาลีและฝรั่งเศส เมื่องานก่อสร้างและตกแต่งสมบูรณ์ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 1,484,358.26 บาท⁹ ต่อมาในวันที่ 10 และ 11 เมษายน พ.ศ. 2472 จึงมีพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์เกล้าขึ้นพระตำหนักเปี่ยมสุข¹⁰ ในปัจจุบันเป็นที่สำหรับเสด็จแปรพระราชฐานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ด้วย

ลักษณะผังอาคาร การวางผังของอาคารหลังนี้คำนึงถึงทำเลที่ตั้งเป็นสำคัญ เนื่องจากตั้งอยู่ที่ชายทะเล ด้านหน้าของอาคารจึงหันเข้าสู่ชายทะเลทางทิศตะวันออกโดยมีสวนแบบเรขาคณิตเชื่อมต่อ ทางด้านทิศตะวันตกติดกับสนามหญ้าอันนำไปสู่เขตพระราชฐานชั้นกลาง ทางด้านทิศเหนือมีซุ้มไม้เลื้อยต่อเนื่องไปสู่ศาลาเรียง และทางด้านทิศใต้ออกแบบให้เป็นลานประดับพันธุ์ดอกไม้เชื่อมต่อกับพระตำหนักน้อยอันเป็นพระตำหนักส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี โครงร่างของผังอาคารโดยรวมค่อนข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หากแต่มีโครงร่างของผัง

⁶ วรรณิการ์ ดันประเสริฐ, จดหมายเหตุวังไกลกังวล, 133.

⁷ หม่อมราชวงศ์แสงสุรย์ ลดาวัลย์, ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 26 ดำเนินวังเก่าในกรุงเทพฯ (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2513), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

⁸ “เรื่องสัญญาก่อสร้างตึกหมายเลขที่ 20,” 2470, 4 ศธ. 2.1.2.1.1/7, หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

⁹ วรรณิการ์ ดันประเสริฐ, แพทย์หญิง, จดหมายเหตุวังไกลกังวล, 124.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

อาคารรูปไม้กางเขน ซ้อนทับอยู่ภายใน โดยแฝงตัวเป็นแนวผนังซ่อนอยู่ภายในเบื้องหลังแนวเสาของชานและราวระเบียงที่รายเรียงอันทำหน้าที่เป็นโครงร่างรวมของผังอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หากพิจารณาผังรูปไม้กางเขนที่แฝงตัวอยู่ภายในจะพบว่าการแบ่งพื้นที่คล้ายกับพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์ที่ปล่อยพื้นที่ในส่วนปลายด้านหนึ่งของแกนหลักให้เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ และที่ปลายของแกนหลักอีกด้านหนึ่งเป็น โถงบันไดเพื่อเชื่อมต่อขึ้นสู่ชั้นที่ 2 โดยพื้นที่ทั้ง 2 นี้มีโถงขนาดเล็กเชื่อมต่อซึ่งเป็นจุดรวม Circulation จากห้องทั้ง 4 ที่อยู่ในแนวแกนรองเช่นเดียวกับพระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์ที่สถาปนิกเคยออกแบบไว้ที่พระราชวังสนามจันทร์

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารหลังนี้เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีคาน้ำฟ้าและหอคอยสี่เหลี่ยมที่มีโครงสำหรับปลูกไม้เลื้อย ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบโรแมนติค คล้ายบ้านพักตากอากาศในแถบยุโรปตอนใต้ การประดับตกแต่งภายนอกอาคารใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น หิน และ ไม้

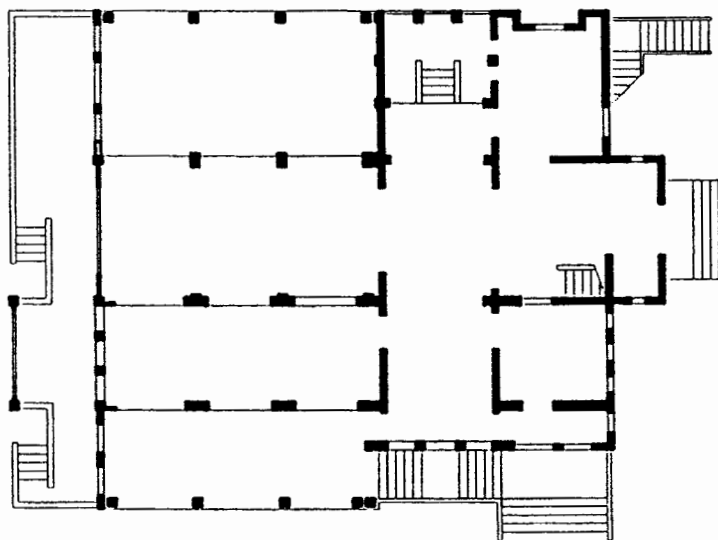
สรุป แม้ว่าหากมองเพียงครู่แรกจะเห็นว่าอาคารหลังนี้มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หากแต่ความจริงแล้วเป็นอาคารที่มีโครงร่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีผังรูปไม้กางเขนแฝงตัวอยู่ แสดงให้เห็นถึงการยึดติดกับระบบการวางผังแบบคลาสสิกของตัวสถาปนิกอันน่าจะได้มาจากขณะศึกษาอยู่ที่โบซาร์ จุดเด่นของอาคารหลังนี้อยู่ที่การคำนึงถึงที่ตั้งของอาคารเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นทิศทางการวางตัวอาคาร การออกแบบพื้นที่ประเภทชานและระเบียงเพื่อเชื่อมต่อพื้นที่ภายนอกและภายในอาคาร เป็นต้น

ภาพที่ 29 บริเวณหอคอย พระตำหนักเปี่ยมสุข
ที่มา : ฌูว์ ประกายเกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร – สตาร์ พับลิชซิง, 2538), 32.

ภาพที่ 30 ด้านหน้าของ พระตำหนักเปี่ยมสุข
ที่มา : ฌูว์ ประกายเกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร – สตาร์ พับลิชซิง, 2538), 32.

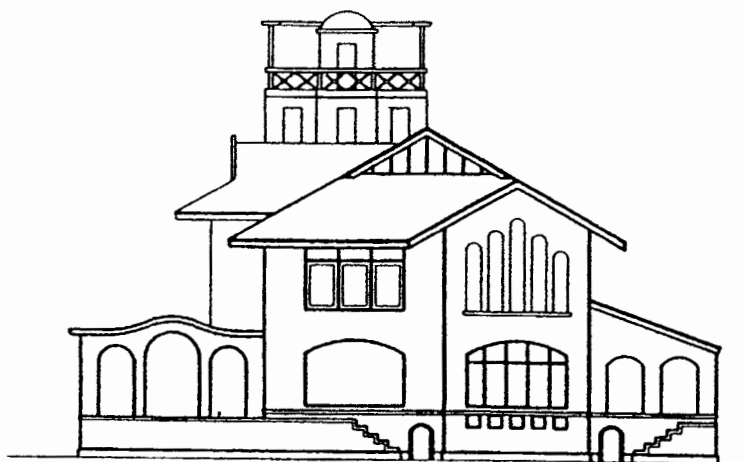

แผนผังที่ 9 ผังอาคารของพระตำหนักไกลกังวล

ที่มา : สมชาติ จิงสิริอารักษ์, “สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ,”

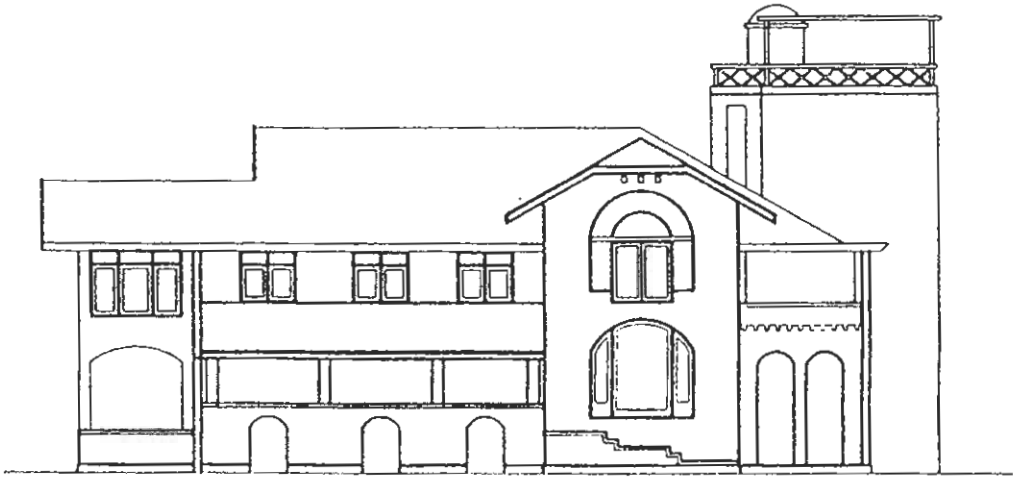
เอกสารประกอบการสอนวิชา 262404 ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย 2 ภาควิชาศิลป

สถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 10 รูปด้านที่ 1 ของพระตำหนักไกลกังวล

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

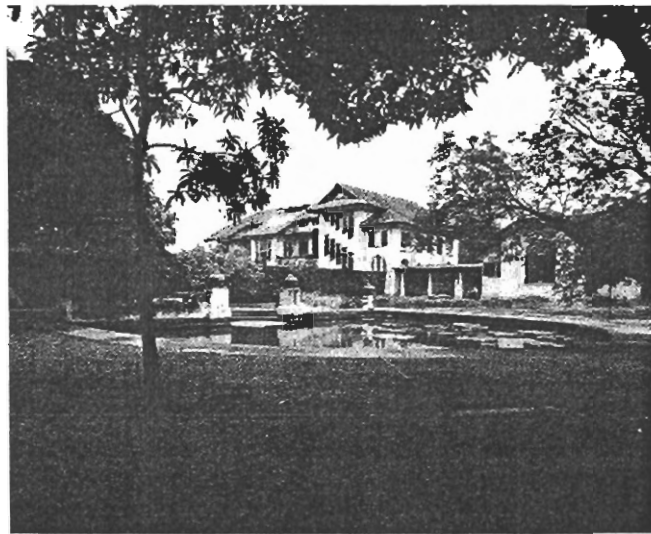

แผนผังที่ 11 รูปด้านที่ 2 ของพระตำหนักไกลกังวล

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.2.2 พระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ วัังสระปทุม

ภาพที่ 31 พระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

ที่มา : ฌัฐ ประกายเกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร - สตาร์ พับลิชชิ่ง, 2538), 209.

ทำเลที่ตั้ง พระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวังสระปทุม วังนี้ตั้งอยู่บริเวณมณณพระราม 1 และถนนพญาไท ฝั่งตะวันออก เฉียงเหนือ โดยมีอาณาเขตของวัง ดังนี้คือ ทิศเหนือ ติดกับคลองแสนแสบ ทิศตะวันออก ติดกับคลองริมวัดปทุมวนาราม ทิศใต้ติดกับถนนพระรามที่ 1 ทิศตะวันตก ติดกับถนนพญาไท

ประวัติ พระตำหนักหลังนี้สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2469 โดยเดิมบริเวณนี้เป็นที่ดินที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแด่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ พระราชโอรสองค์ที่ 69 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิม สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดชฯ) และเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 7 ในสมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวีฯ ขณะที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้รับพระราชทานที่ดินนั้นพระองค์กำลังศึกษาวิชาแพทย์ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมิได้สร้างพระตำหนัก จวบจนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต ต่อมาในปีพ.ศ. 2459 สมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวีฯ พระราชชนนีของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้โปรดให้สร้างพระตำหนักเขียวขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับส่วนพระองค์ โดยทรงย้ายจากวังพญาไท และเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ทรงอภิเษกสมรสกับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงได้ทรงสร้างพระตำหนักใหม่อีกหลัง เพื่อเป็นที่ประทับของพระองค์ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งนั่นก็คือพระตำหนักหลังนี้ โดยมอบหมายให้หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ¹¹ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้ประทับ ณ พระตำหนักนี้จนสิ้นพระชนม์ เมื่อ พ.ศ. 2472 และสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ได้ประทับที่พระตำหนักใหญ่ จนกระทั่งสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2498 และต่อมาใช้เป็นที่พักของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จนกระทั่งเสด็จสวรรคตใน พ.ศ. 2538 ปัจจุบัน วังสระปทุมเป็นที่ประทับของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารของพระตำหนักหลังนี้หากมองคร่าวๆ จะเห็นเป็นผังแนวยาวปกติแต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่าเป็นผังรูปไม้กางเขนที่มีการลดความยาวของแกนรองให้สั้นลงเมื่อเปรียบเทียบกับความยาวของแกนหลัก จนทำให้เหมือนเป็นผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวๆ จะเห็นได้ว่าหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ผู้ออกแบบมักจะออกแบบผังโดยมีโครงร่างของผังรูปไม้กางเขนอยู่เสมอสังเกตได้จากกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณีก่อนหน้านี้ หากแต่เbogenได้

¹¹ ฉัฐ ประกายเกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร – สตาร์ พับลิชชิง, 2538), 209.

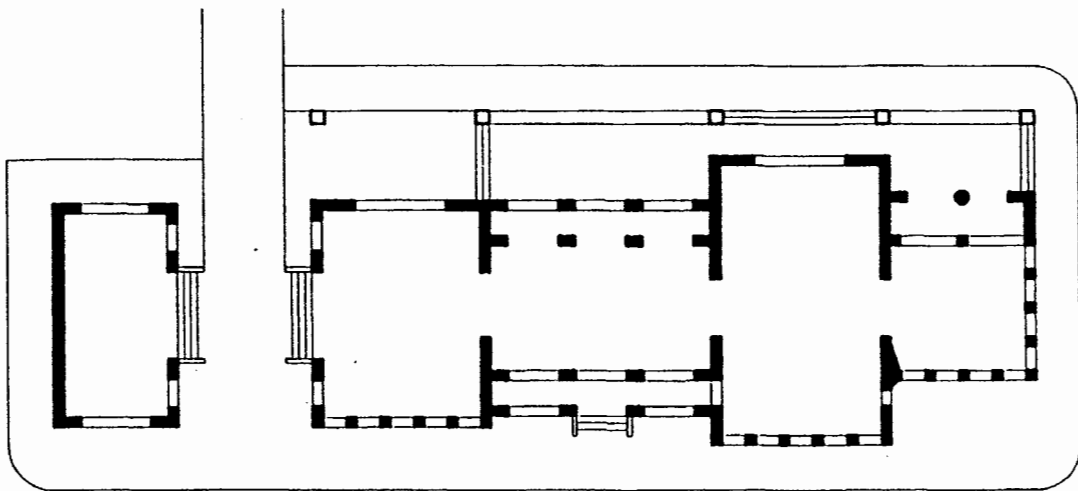
ของพระตำหนักหลังนี้มีได้อยู่ที่ปลายด้านหนึ่งของแกนหลักเหมือนกับพระตำหนักมหารัชมังคลาภิเษกและพระตำหนักเปี่ยมสุข แต่โถงบันไดของตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์นั้นตั้งอยู่ที่ปลายด้านหนึ่งของแนวแกนรองแทน ผังอาคารนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญมากต่อการทำพื้นที่สำหรับให้แวะจอดรถรับ - ส่ง (Drop Off) โดยทำไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารให้ถนนผ่านทะลุเข้ามาภายในตัวอาคารเลย ทำให้แยกพื้นที่ของพื้นที่ใช้สอยในชั้นล่างออกจากกันอย่างสิ้นเชิงด้วยถนนที่ทะลุผ่านอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์เป็นอาคาร 2 ชั้นหลังคาทรงปั้นหยา ตัวอาคารสีขาว การเจาะช่องเปิดในพื้นที่ต่างๆ แสดงถึงประโยชน์ใช้สอย (Function) ภายในพื้นที่นั้นๆ สังเกตได้จากการเจาะช่องเปิดของโถงบันไดที่ทำแบบไล่ระดับแบบขั้นของบันได ซึ่งแนวความคิดที่ว่า การเจาะช่องเปิดของตัวอาคารต้องแสดงถึงประโยชน์ใช้สอยภายในพื้นที่นั้นๆ เป็นแนวความคิดแบบเหตุผลนิยมของกลุ่มสถาปนิกสมัยใหม่ในโลกตะวันตก

สรุป จะเห็นได้ว่าพระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ที่หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ออกแบบนี้เป็นการคลี่คลายของผังแบบคลาสสิกที่สถาปนิกมักจะใช้ในงานออกแบบ 2 กรณีศึกษาก่อนหน้านี้ จากผังรูปไม้กางเขนแบบสมบูรณ์ในพระตำหนักมหารัชมังคลาภิเษก บัลลังก์ ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงเป็นผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีโครงร่างของผังรูปไม้กางเขนอยู่ภายใน และในท้ายสุดผังรูปไม้กางเขนที่ลดความยาวของแกนรองจะทำให้ดูเหมือนเป็นผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวรวมไปถึงการเจาะช่องแสงอันสอดคล้องกับพื้นที่ใช้สอยภายใน และการประดับตกแต่งที่ลดทอนลงตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพัฒนาการในงานออกแบบของสถาปนิกอันแสดงความโน้มเอียงเข้าสู่ลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่

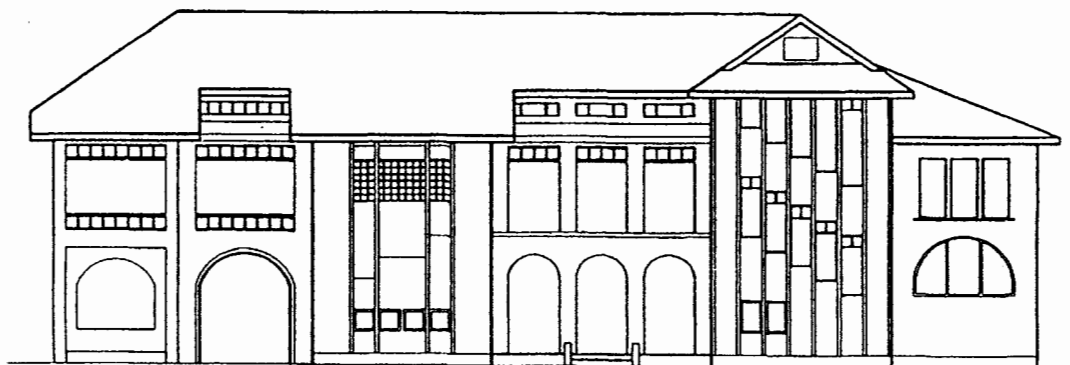

ภาพที่ 32 มุมมองทางด้านหน้าของตัวอาคารพระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ที่ ๓ : รัชกาลที่ ๙, ประภาส เกียรติ, ประมวลภาพวังและตำหนัก (กรุงเทพมหานคร : ไตร - สตาร์ พับลิชชิ่ง, 2538), 213.

แผนผังที่ 12 ผังอาคารของพระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

ที่มา: สมชาติ จิ่งศิริอารักษ์, “สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว,”
เอกสารประกอบการสอนวิชา 262404 ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย 2 ภาควิชาศิลป
สถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 13 รูปด้านของพระตำหนักสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

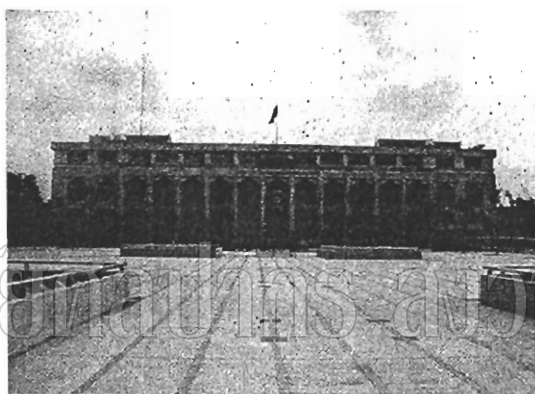
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

2. หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

2.1 อาคารสาธารณะ ผลงานการออกแบบอาคารสาธารณะของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร มีดังนี้

2.1.1 ศาลาเฉลิมกรุง เนื่องจากเป็นอาคารที่ออกแบบร่วมกับอาจารย์นารถ โพธิประสาท จึงนำเนื้อหาไปไว้ในส่วนสถาปัตยกรรมของอาจารย์นารถ โพธิประสาท คิดตามได้ในหัวข้อ 4.4.1.1

2.1.2 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 33 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (ตรงข้ามกับวัดสุทัศน์เทพวราราม)

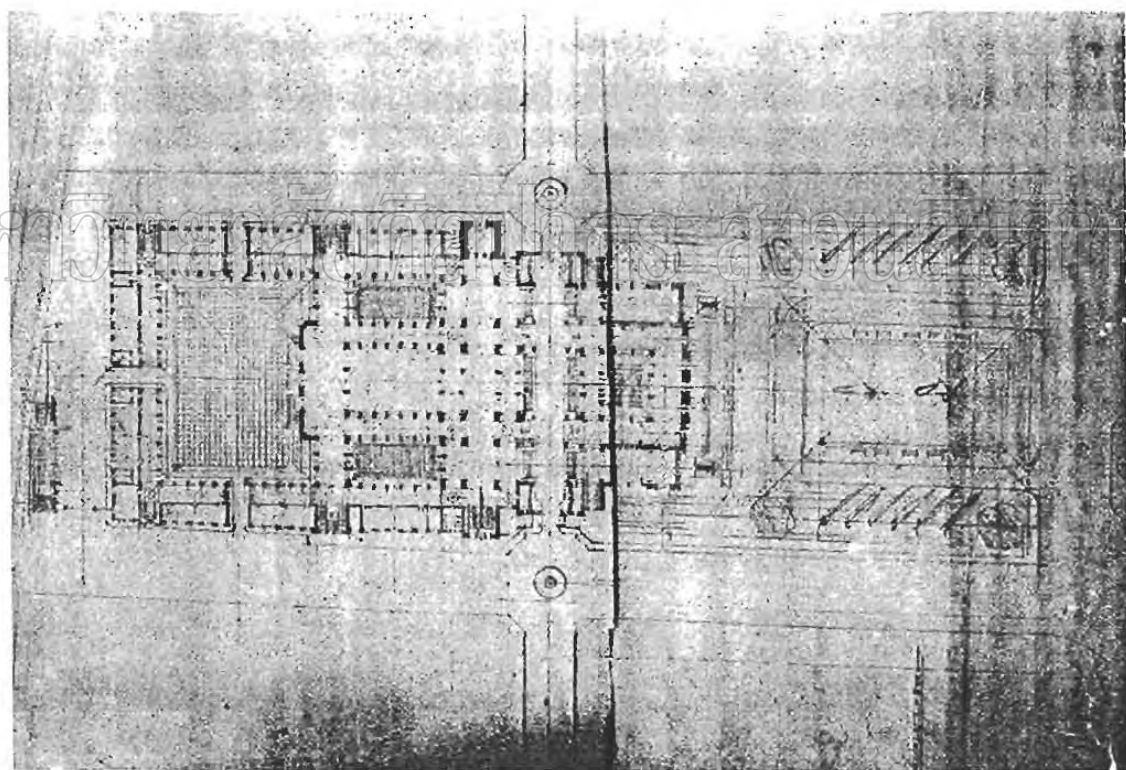
ประวัติ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานครสร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2498 ออกแบบโดยหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ในอดีตนั้นเรียกว่าศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ เดิมทีสถาปนิกได้ออกแบบให้อาคารหลังนี้มีหอคอยสูง แต่เมื่อทำการก่อสร้างจริงนั้นได้ตัดหอคอยที่ว่านี้ออกไป จึงเกิดเป็นอาคารหลังปัจจุบัน¹²

¹² ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นสี่เหลี่ยมมีคอร์ต (Court) ตรงกลางขนาดใหญ่ การวางผังเน้นเรื่องความสมมาตรเป็นสำคัญ ทางเข้าหลักของอาคารเป็นระเบียงยาวที่มีเสาขนาดสูง เรียงรายต่อเนื่องกันไป

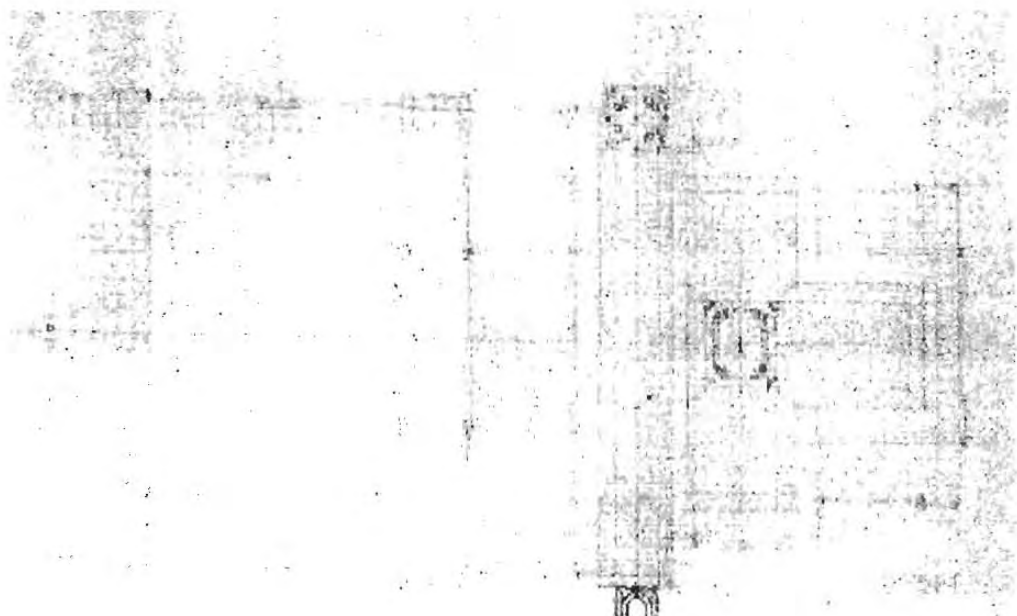
ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารเป็นตึกขนาดใหญ่ โดยภาพรวมเป็นอาคารสมัยใหม่ของตะวันตกที่เน้นความเรียบง่าย แต่ในส่วนรายละเอียดเล็กๆ น้อยกลับมีการสอดแทรกประติมากรรมแบบไทยลงไปในงานด้วย แฉกรูปด้านของอาคาร (Façade) เน้นการซ้ำกัน

สรุป อาคารหลังนี้ถูกออกแบบให้ผังมีลักษณะเป็นแบบคลาสสิก เน้นความสมมาตร แต่รูปร่างลักษณะอาคารเป็นแบบไทยประยุกต์ โดยใช้งานประดับตกแต่งที่เป็นประติมากรรมแบบไทยประยุกต์เป็นตัวดำเนินเรื่องราว

แผนผังที่ 14 แบบร่างผังศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ โดยหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม

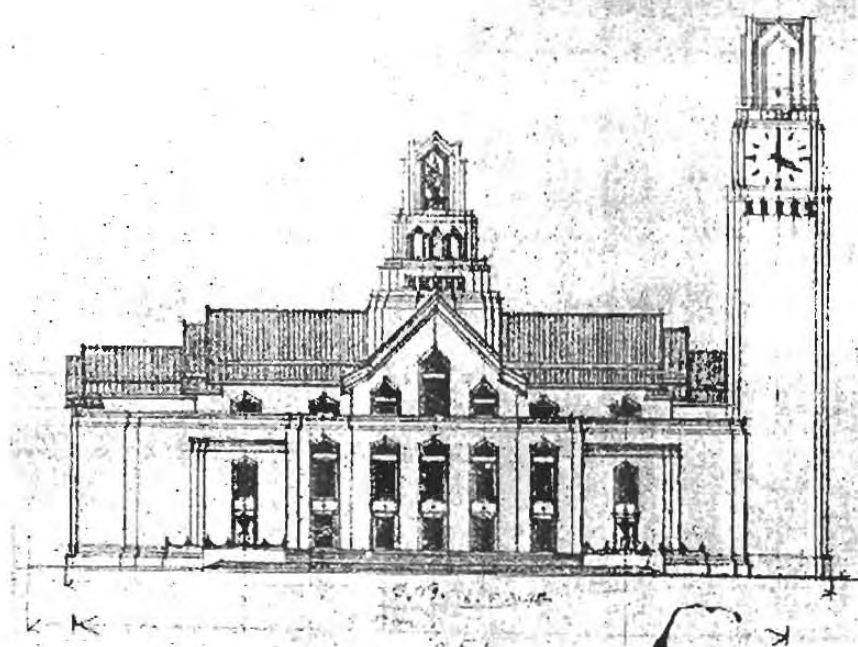
ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

แผนผังที่ 15 แบบร่างผังหลังคาสถาตศาตศบาลนครกรุงเทพ โดขหม่อมเจ้าสมัขเจลิม

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัขเจลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัขเจลิม
กฤดากร พฤษจิกายน 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 16 แบบร่างรูปด้านศาตศาตศบาลนครกรุงเทพ ด้านหน้า

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัขเจลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัขเจลิม
กฤดากร พฤษจิกายน 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

แผนผังที่ 17 แบบร่างรูปด้านศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ ด้านข้าง

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

แผนผังที่ 18 แบบร่างรูปด้านศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ ด้านหน้า ในปัจจุบัน

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

แผนผังที่ 19 แบบร่างรูปด้านศาลาเทศบาลนครกรุงเทพ ด้านข้าง ในปัจจุบัน

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

2.1.3 ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพที่ 34 ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรรษากร, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536), 159.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ภายใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

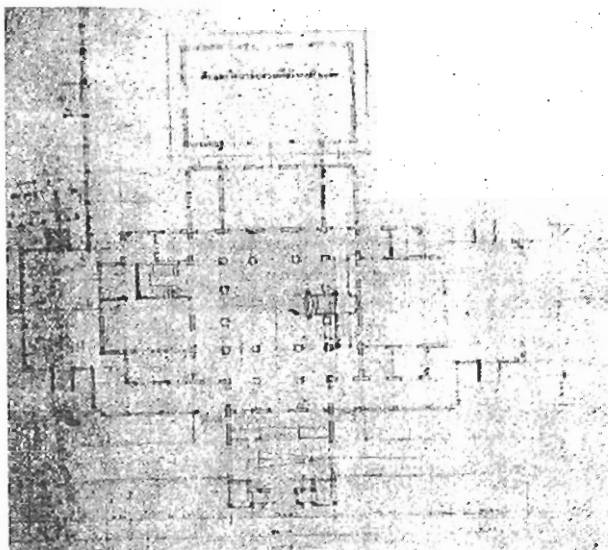
ประวัติ ศาลาธรรมสร้างขึ้น ในปีพ.ศ. 2507 โดยมีหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ โครงการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นโครงการแรกที่มีรัฐบาลไทยต้องการกระจายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปยังภูมิภาคต่างๆ อาคารศาลาธรรมหลังนี้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารอำนวยการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่สถาปนิกได้ออกแบบไว้ ดังที่ปรากฏในแบบร่าง¹³ ปัจจุบันอาคารศาลาธรรมใช้สำหรับจัดพิธีกรรมสำคัญต่างๆของทางมหาวิทยาลัยในโอกาสพิเศษ

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารศาลาธรรมเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยเป็นส่วนประกอบหนึ่งของอาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งมีผังรวมเป็นรูปทรงคล้ายกากบาท

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ลักษณะของอาคารศาลาธรรมเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทย โดยประยุกต์ให้เข้ากับวัสดุสมัยใหม่ ตัวอาคารทาสีขาว หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา

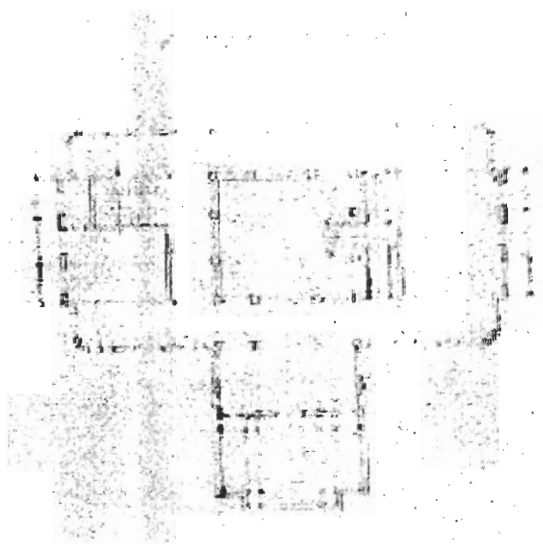
สรุป อาคารศาลาธรรมหลังนี้เป็นอาคารแบบไทยที่มีการประยุกต์เพื่อประโยชน์ใช้สอยอันสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเลือกใช้ผังอาคารแบบสมมาตร

¹³ ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

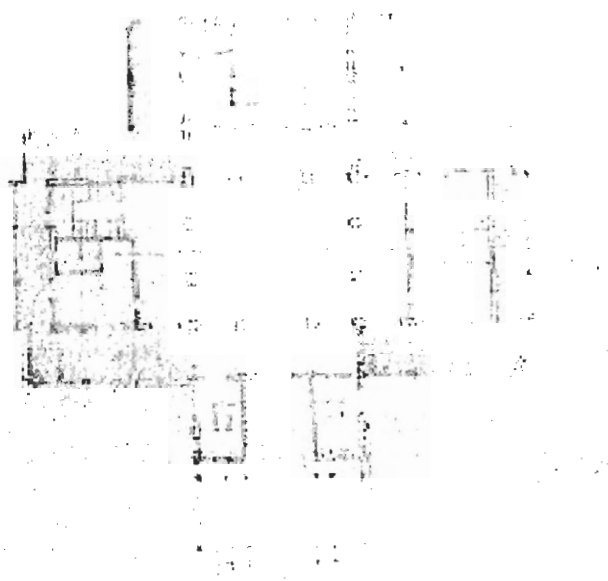
แผนผังที่ 20 แบบร่างผังอาคารรวม

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

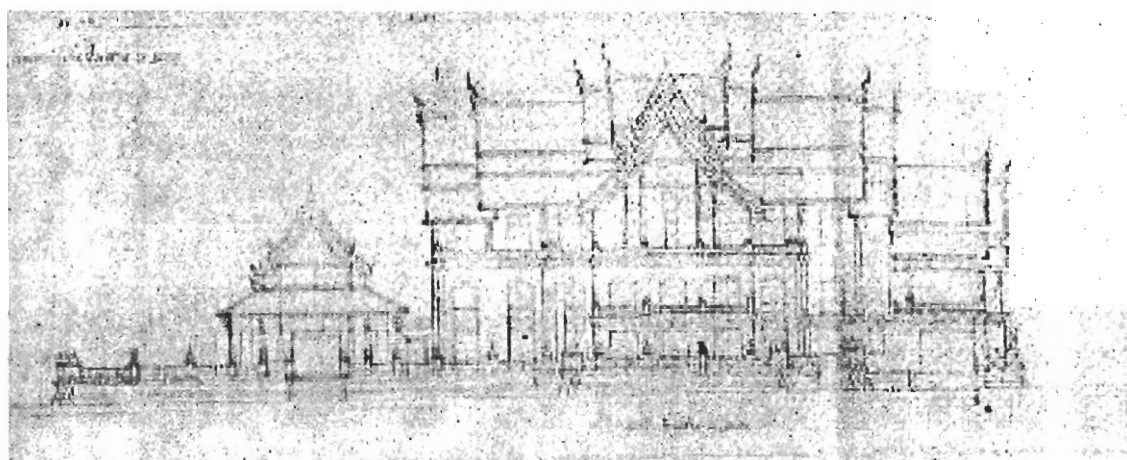
แผนผังที่ 21 แบบร่างผังอาคารชั้น 2

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

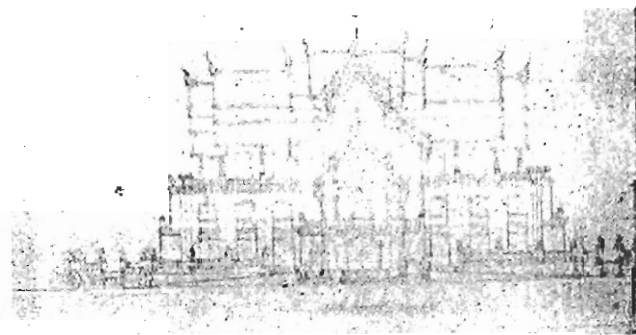
แผนผังที่ 22 แบบร่างผังอาคารชั้น 3

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

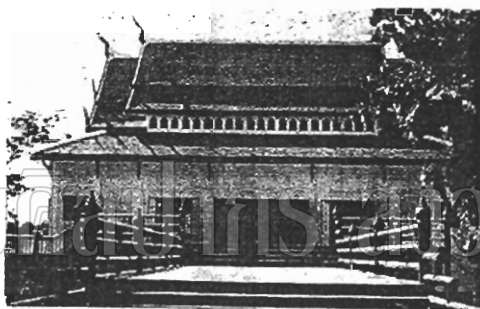
แผนผังที่ 23 รูปด้านข้างอาคาร

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

แผนผังที่ 24 รูปด้านหน้าอาคาร

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ภาพที่ 35 ทางเข้าศาลาธรรม

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ภาพที่ 36 ศาลาธรรมเมื่อแรกเปิดการดำเนินการ

ที่มา : ประวัติหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร (ม.ป.ท., 2510. พิมพ์ในงานศพหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร พุทธศักราช 2510), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

2.2 อาคารพักอาศัย ผลงานการออกแบบอาคารพักอาศัยของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ที่ปรากฏนั้นมีหลักฐานไม่เพียงพอจึงไม่นำมาศึกษาในครั้งนี้

3. นายจิตรเสน อภัยวงศ์

3.1 อาคารสาธารณะ ผลงานการออกแบบอาคารสาธารณะของนายจิตรเสน อภัยวงศ์มีดังนี้

3.1.1 อาคารกรีฑาสถานแห่งชาติ

ภาพที่ 37 อาคารกรีฑาสถาน

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ริมถนนพระรามที่ 1 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน

กรุงเทพมหานคร

ประวัติ ในอดีตเมื่อมีการแข่งขันกีฬาจะจัดขึ้นภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ซึ่งต่อมาในปีพ.ศ.2477 หลวงสุขุขลาสัย ร.น. ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษาคนแรก จึงย้ายมาจัดการแข่งขันกีฬาที่สนามหลวง และภายในปีเดียวกันได้ย้ายมาสร้างอาคารใหม่ลงบนพื้นที่ดินเดิมของวังวินเซอร์ ของ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร อันได้รับพระราชทานมาจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อาคารกรีฑาสถานแห่งชาติเป็นสนามกีฬากลางแจ้ง สร้างในปีพ.ศ. 2481

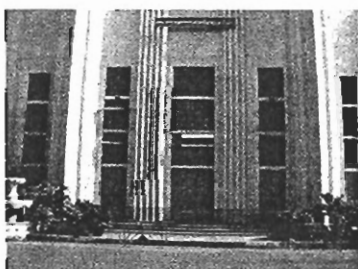
หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ. 2475 รัฐบาลคณะราษฎรต่างก็ต้องเผชิญปัญหา

อย่างมากมาย การสร้างนโยบายเพื่อความมั่นคงและสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยการพัฒนากองทัพให้เข้มแข็งไว้เป็นฐานรองอำนาจ และพัฒนาความก้าวหน้าให้บังเกิดขึ้นในชาติด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนยอมรับในความสำเร็จของคณะราษฎร จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นคนหนึ่งในคณะราษฎรที่นำนโยบายผังเมืองเข้ามาพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้แก่เมืองลพบุรี เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางการทหาร และส่งกำลังบำรุงไปส่วนกลาง นั่นก็คือ กรุงเทพมหานคร ในเวลาเดียวกันโดยท่านได้สร้างอาคารสมัยใหม่เพื่อสังคมใหม่หลายอาคาร ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ อาคารกรีฑาสถาน ที่สร้างขึ้นหลังจากการตั้งกรมพลศึกษาเพียงปีเดียว เริ่มแรกเรียกกันว่าสนามสุขุขลาลัยเพื่อเป็นเกียรติกับหลวงสุขุขลาลัย อธิบดี กรมพลศึกษา ในขณะนั้น

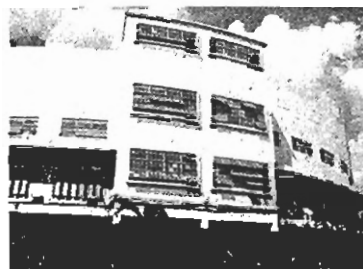
ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าโดยที่ปลายมีหอคอยทั้ง 2 ด้าน แบบผังอาคารรูปตัว O เชื่อมต่อกับอัมรินทร์รูปตัว O ขนาดใหญ่

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคารเป็นแบบสถาปัตยกรรม Art Deco โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก มีการทำรูปด้านให้เกิดความสมดุลทั้ง 2 ข้าง โดยให้ทางเข้าหลักอยู่ที่กึ่งกลางอาคาร ประดับตกแต่งอาคารด้วยประติมากรรมต่างๆ ที่ผนัง ด้านหน้ามีการออกแบบที่รับกันตั้งแต่ประตูรั้วของกรีฑาสถานจนเข้าสู่อาคาร

สรุป อาคารหลังนี้นับว่าเป็นสถาปัตยกรรม Art Deco ซึ่งนายจิตรเสน น่าจะไดแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมชนิดนี้ในช่วงเวลาที่ไปศึกษาประเทศฝรั่งเศสอันเป็นช่วงเวลาอันเฟื่องฟูของ Art Deco อาคารหลังนี้มีขนาดใหญ่มากและเป็นอาคารการกีฬาหลังแรกของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเมืองใหม่ที่ต้องการให้มีความเจริญทัดเทียมอารยะประเทศ นอกจากนั้นการสร้างอาคารสาธารณะขนาดใหญ่ที่ลงบนบริเวณวังเก่ายังเป็นนัยยะที่สำคัญประการหนึ่งอันแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงอันสำคัญของสังคมที่จากเดิมศูนย์กลางอยู่ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ได้แปรเปลี่ยนศูนย์กลางมาอยู่ที่ประชาชนคนธรรมดาแล้ว

ภาพที่ 38 การตกแต่งอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 39 ด้านทิศตะวันตกของอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 40 ด้านทิศใต้ของอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

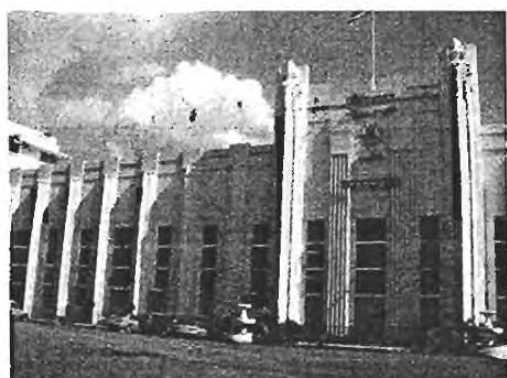
ภาพที่ 41 แนวผนังด้านนอกของอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 42 ภายในสนามกีฬา
อาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 43 คานคอนกรีตโค้งรับตัวอัฒจันทร์
อาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 44 ด้านหน้าอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 46 ภายในช่องบันไดอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

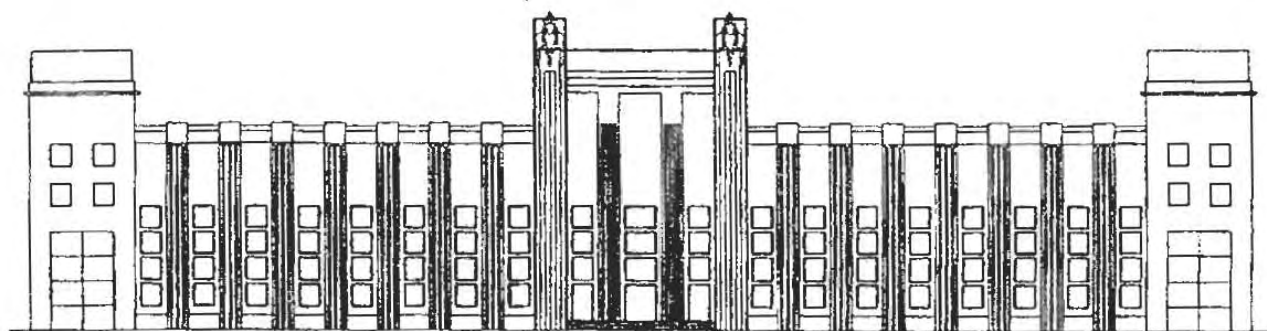
ภาพที่ 47 ผนังอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 48 เพดานภายในอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 25 ผนังอาคารของอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 26 รูปด้านของอาคารกรีฑาสถาน
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

3.1.2 โรงภาพยนตร์ทหานบก

ภาพที่ 49 โรงภาพยนตร์ทหานบก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่บริเวณวงเวียนสระแก้ว จังหวัดลพบุรี

ประวัติ สร้างในปีพ.ศ. 2481 หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในพ.ศ. 2475 รัฐบาลคณะราษฎรต่างก็ต้องเผชิญปัญหาอย่างมากมาข การสร้างนโยบายเพื่อความมั่นคงและสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยการพัฒนากองทัพให้เข้มแข็งไว้เป็นฐานะรองอำนาจ และพัฒนาความก้าวหน้าให้บังเกิดขึ้นในชาติด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนยอมรับในความสำเร็จของคณะราษฎร¹⁴ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นคนหนึ่ง คณะราษฎรที่นำนโยบายผังเมืองเข้ามาพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าให้แก่เมืองลพบุรี เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางการทหาร และส่งกำลังบำรุงไปส่วนกลาง นั่นก็คือ กรุงเทพมหานครในเวลาเดียวกัน การพัฒนาเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางการทหารนั้น จอมพล ป. ได้พัฒนาความเจริญของเมืองลพบุรีจากตัวเมืองเก่าหรือตลาดลพบุรี ไปสู่เมืองทางทิศตะวันออก อันทำให้ชุมชนเมืองลพบุรีขยายตัวไปสู่ทิศตะวันออกอย่างกว้างขวาง โรงภาพยนตร์จึงเป็นอาคารหนึ่งที่ถูกกำหนดให้สร้างขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของผังเมืองลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำรุงความสุขของทหาร

¹⁴ ประวัติจอมพลป.พิบูลสงคราม (ลพบุรี : ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายพลโยธิน, 2540. พิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปีจอมพล ป. พิบูลสงคราม กรกฎาคม 2540), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลักษณะผังอาคาร เป็นผังรูปสี่เหลี่ยม มีทางเข้าอยู่ทางด้านหน้ากึ่งกลางของอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารตึก 3 ชั้น การประดับตกแต่งเรียบง่าย โดยยังเน้นความสมมาตรของรูปด้านอาคารอยู่ รูปด้านหน้าของอาคารแบ่งเป็น 3 ส่วนแบบสมมาตร โดยก้อนปริมาตรตรงกลางมีแท่งปริมาตรขนาดสูง 2 แท่ง ขนาบอยู่เพื่อเน้นความสำคัญของบริเวณทางเข้าหลัก ที่ด้านหน้าอาคารมีอนุสาวรีย์ จอมพล ป. พิบูลสงครามตั้งอยู่ในแนวแกนเดียวกับอาคาร และประติมากรรมรูปนางรำต่างๆ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารหลังนี้เป็นแบบ Art Deco

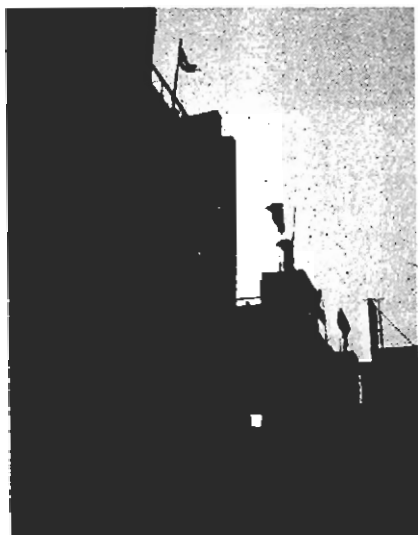
สรุป สถาปนิกผู้ออกแบบยังคงเน้นความสมมาตรของผังอาคาร และการออกแบบลักษณะสถาปัตยกรรมแบบ Art Deco การสร้างโรงภาพยนตร์นับว่าเป็นการสร้างสถาปัตยกรรมชนิดใหม่อันมีเคยเกิดขึ้นในประเทศไทย แม้ว่าอาคารหลังนี้จะมิใช่โรงภาพยนตร์หลังแรกแต่ก็นับเป็นช่วงต้นที่มีการก่อสร้างอาคารประเภทนี้ นับว่าเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดของสังคมใหม่อีกประการหนึ่ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

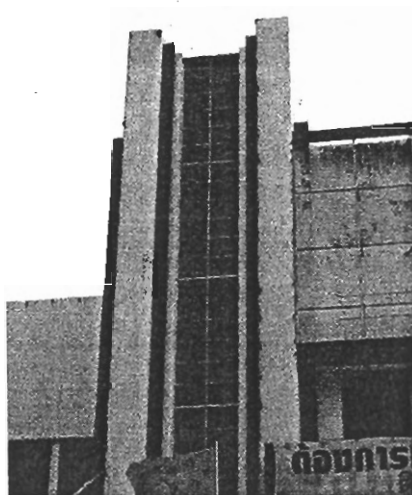

ภาพที่ 50 บริเวณด้านหน้าอาคาร โรงภาพยนตร์ทหานบก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

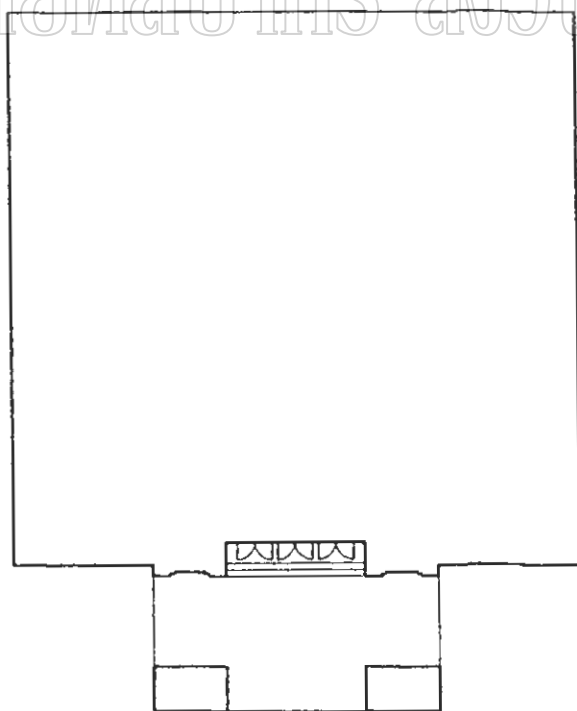

ภาพที่ 51 ทางเข้าอาคาร โรงภาพยนตร์ทหานบก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

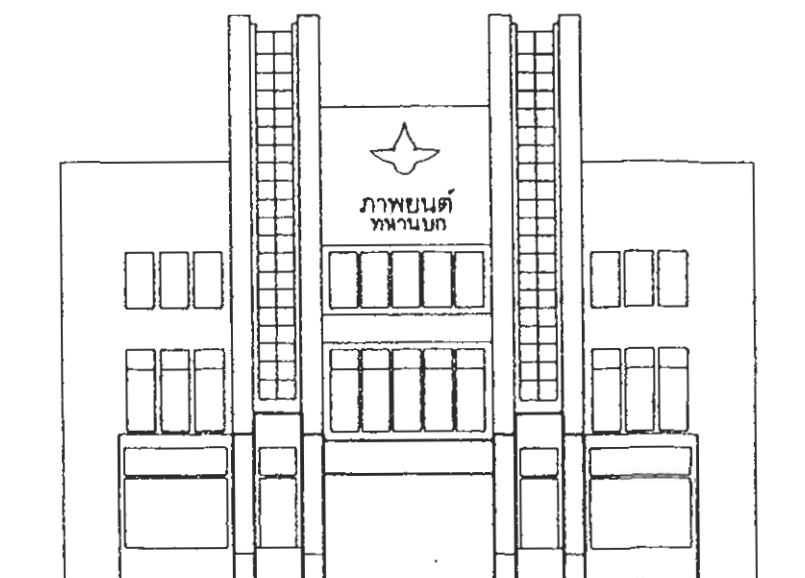
ภาพที่ 52 การประดับตกแต่งโรงภาพยนตร์
ทหานบก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 27 ผังอาคารของโรงภาพยนตร์ทหานบก

ที่มา : จากการศึกษของผู้วิจัย

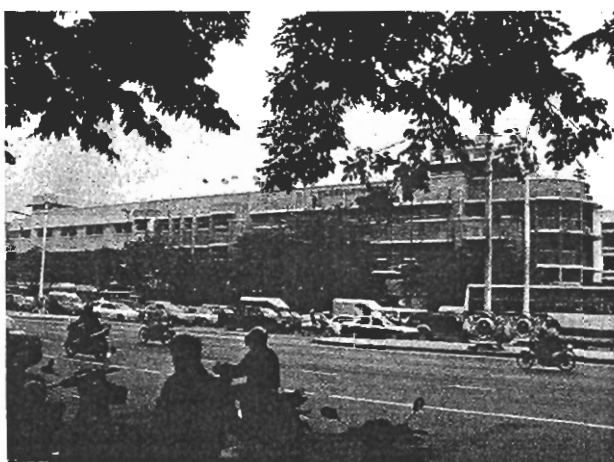

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 28 รูปด้านของ โรงภาพยนตร์ทพานบก

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

4.3.1.3 กลุ่มอาคารบริเวณริมถนนราชดำเนินกลาง

ภาพที่ 53 กลุ่มอาคารบริเวณริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินกลาง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ประวัติ กลุ่มอาคาร 15 หลังบนถนนราชดำเนินกลาง สร้างขึ้นราวพ.ศ.
 2483 แต่ถนนราชดำเนินนั้นเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ โดย
 มุ่งหวังให้เป็นถนนที่สง่างามทัดเทียมตะวันตก แต่ในขณะนั้นมิได้มีอาคารขนาดใหญ่อย่างที่เห็น
 ในปัจจุบัน อาคารเหล่านี้ได้สร้างขึ้นเพื่อสนองตอนนโยบายการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยของรัฐบาล
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยุคที่ 1 อันส่งผลให้เกิดการก่อสร้างกลุ่มอาคาร 15 หลัง บริเวณถนนราช
 ดำเนินกลางขึ้นเพื่อแสดงความเจริญก้าวหน้า โดยวางแผนให้ถนนราชดำเนินกลางเป็นศูนย์กลาง
 เมือง โดยเฉพาะธุรกิจการค้า ซึ่งแผนดังกล่าวนี้มีการวางตั้งแต่พ.ศ. 2460 โดยมอบหมายให้นายจิตร
 เสน อภัยวงศ์ เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ¹⁵ อาคารที่สร้างบนถนนราชดำเนินเหล่านี้จึงประกอบด้วย
 อาคาร ประเภท ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรงภาพยนตร์เฉลิมไทย โรงแรมรัตนโกสินทร์ สำนักงาน
 ร้านค้า และอพาร์ทเมนต์ไทยนิคม

เมื่อเริ่มเปิดดำเนินการอาคารเหล่านี้ยังไม่คึกคักเท่าที่ควร ยังไม่ค่อยมีผู้มา
 เข้า จนรัฐบาลต้องให้ข้าราชการช่วยกันเข้า นายจิตรเสน อภัยวงศ์ สถาปนิกก็ต้องมาเข้าด้วยเช่นกัน
 โดยเปิดร้านขายสุรา ชื่อว่า “ห้องแดง” แต่พอถึงสมัยรัฐบาลของจอมพลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 บรรยาการการค้าก็คึกคักอย่างมาก ทำให้ราชดำเนินกลายเป็นศูนย์กลางความเจริญของกรุงเทพฯ ใน
 ช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมาในปีพ.ศ. 2532 โรงภาพยนตร์เฉลิมไทยได้ถูกรื้อถอน แล้วสร้างเป็นลาน
 พลับพลามหาเจษฎาบดินทร์อันประดิษฐานพระราชานุสาวรีย์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
 เจ้าอยู่หัวแทน

ลักษณะผังอาคาร สำหรับอาคารที่เป็นอาคารพาณิชย์แต่ละหลังนั้นเป็น
 อาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดยาว ที่มุมอาคารทั้ง 2 ด้านเป็นมุมโค้งมน ทางเข้าหลักของอาคารอยู่ที่
 กึ่งกลางอาคาร และทางเข้ารองตั้งอยู่ที่มุมทั้ง 2 ของอาคาร โถงบันไดดูกว้างไว้ที่ตำแหน่งด้านหลัง
 อาคารเป็นระยะโดยแยกออกเป็นสัดส่วนจากพื้นที่ใช้สอยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ภายใน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก โดย
 ออกแบบให้อาคารทั้งหลังมีความกลมกลืนกันไปตลอดแนวถนนราชดำเนินกลาง ที่ผนังของ 15
 อาคารเหล่านี้มีการสลักปูนเพื่อให้เกิดผิวสัมผัสที่แตกต่าง เริ่มแรกอาคารทาสีไข่ไก่ เพิ่งมา
 เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และในขณะนี้ได้มีการทำการทาสี

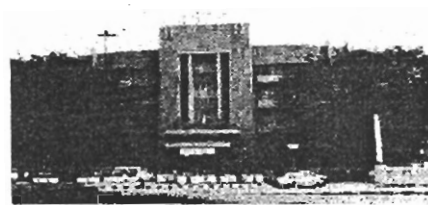
¹⁵ กาญจนาคพันธุ์, “ถนนราชดำเนิน,” เมืองโบราณ 6, 3 (สิงหาคม - พฤศจิกายน 2523),

เป็นสี่ไซ้ไก่เช่นในอดีตแล้ว อาคารแต่ละอาคารเป็นอาคารสูง 3 ชั้นครึ่ง แบบ Art Deco อาคาร 15 หลังมีการเว้นช่วงระหว่างอาคาร ทำให้อาคารที่อยู่ตรงหัวมุมมีรูปทรงโค้งมน มีการทำแนวกันสาดยื่นออกมาเพื่อบังแดดและฝน

สรุป กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลางเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่แสดงความต้องการที่จะพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศให้ออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนโดยผ่านตัวสถาปัตยกรรม และรูปแบบ Art Deco ของลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ใช้จึงเป็นเสมือนตัวแทนแห่งความหรูหรา ทันสมัยและสง่างาม

ภาพที่ 54 อาคารริมถนนราชดำเนินกลาง
ในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 55 โรงแรมรัตนโกสินทร์
ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการ
แนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม :

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

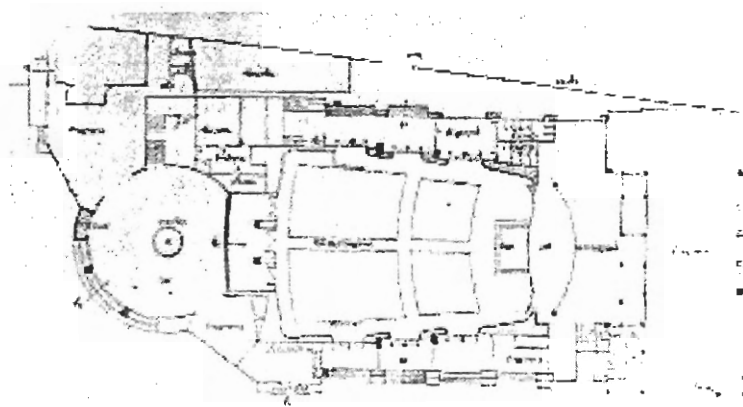
(กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกใน
พระบรมราชูปถัมภ์, 2536), 52.

ภาพที่ 56 อาคารริมถนนราชดำเนิน
ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการ
แนวความคิดและรูปแบบ
สถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และ
อนาคต (กรุงเทพมหานคร : สมาคม
สถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์,
2536), 52.

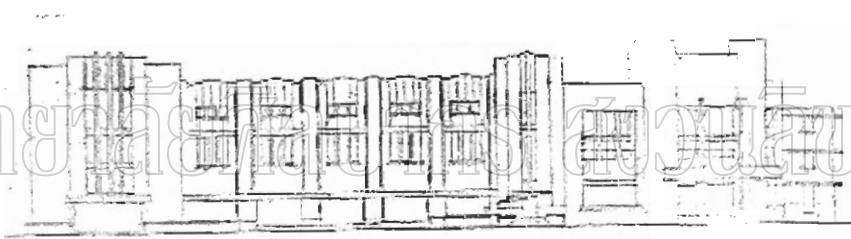

ภาพที่ 57 โรงภาพยนตร์เฉลิมไทย
ปัจจุบันถูกรื้อแล้ว
ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการ
แนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต
ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพมหานคร :
สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536),
52.

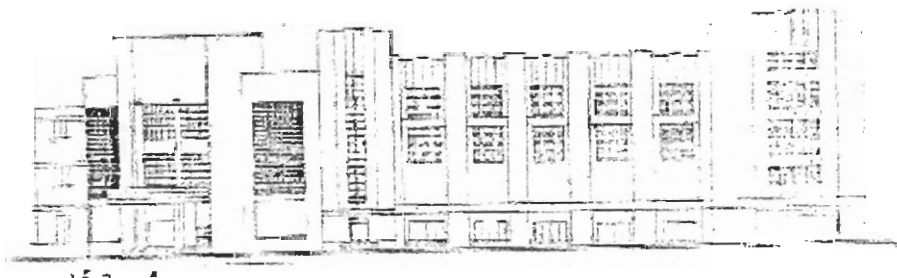
แผนผังที่ 29 ผังอาคารชั้นที่โรงพยาบาลนครเฉลิมไทย 1

ที่มา : บัณฑิต จุลาศัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 180.

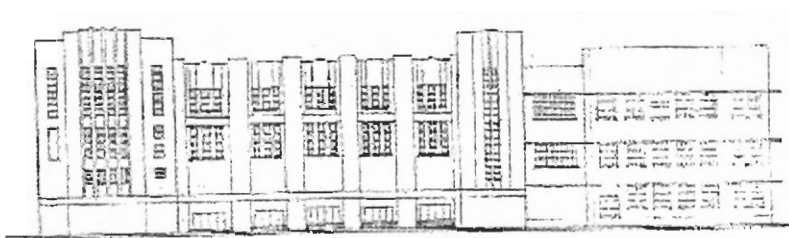
แผนผังที่ 30 รูปด้านอาคารทิศเหนือ โรงพยาบาลนครเฉลิมไทย

ที่มา : บัณฑิต จุลาศัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 180.

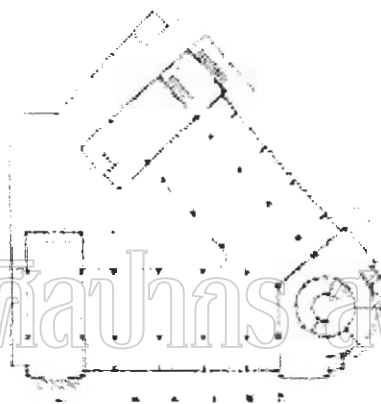
แผนผังที่ 31 รูปด้านอาคารทิศเหนือ โรงพยาบาลนครเฉลิมไทย

ที่มา : บัณฑิต จุลาศัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 180.

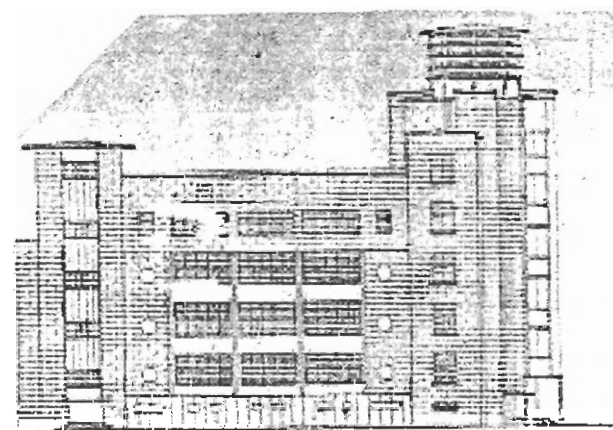
แผนผังที่ 32 รูปด้านอาคารทิศใต้ โรงภาพยนตร์เฉลิมไทย

ที่มา : บัณฑิต จุลาสัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 180.

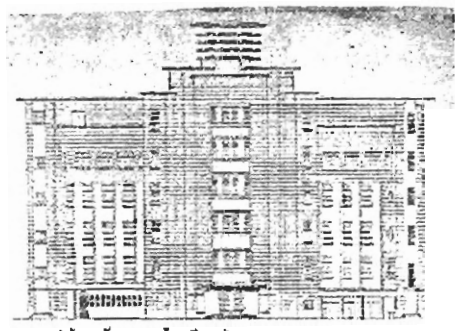
แผนผังที่ 33 แผนผังชั้นที่อาคารไทยนิยมผ่านฟ้า เดิมเคยเป็นอพาร์ทเมนต์

ที่มา : บัณฑิต จุลาสัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 178.

แผนผังที่ 34 รูปด้านอาคารไทยนิยมผ่านฟ้า ด้านถนนราชดำเนินกลาง

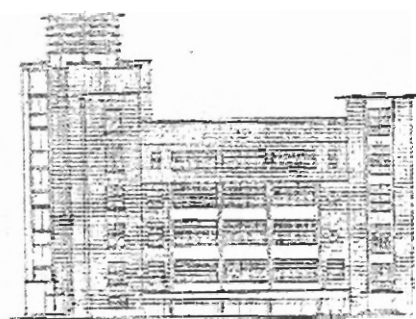
ที่มา : บัณฑิต จุลาสัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) : 178.

แผนผังที่ 35 รูปด้านอาคารไทยนิยมผ่านฟ้า
ด้านทางเข้า

ที่มา : บัณฑิต จุลลาสัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-
เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) :

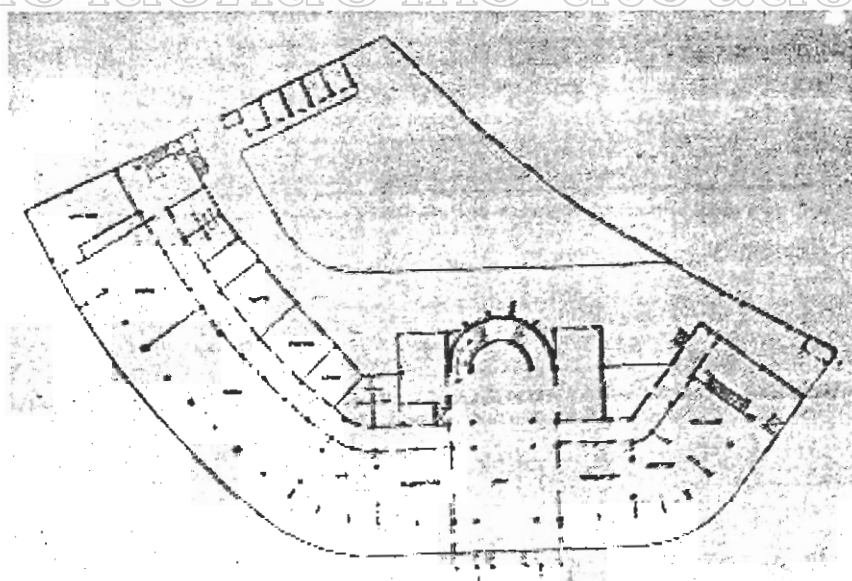
178.

แผนผังที่ 36 รูปด้านอาคารไทยนิยมผ่านฟ้า
ด้านถนนพระสุเมรุ

ที่มา : บัณฑิต จุลลาสัย, “ราชดำเนิน-ไทยนิยม-
เฉลิมไทย,” บ้านและสวน, 124 (ธันวาคม 2529) :

178.

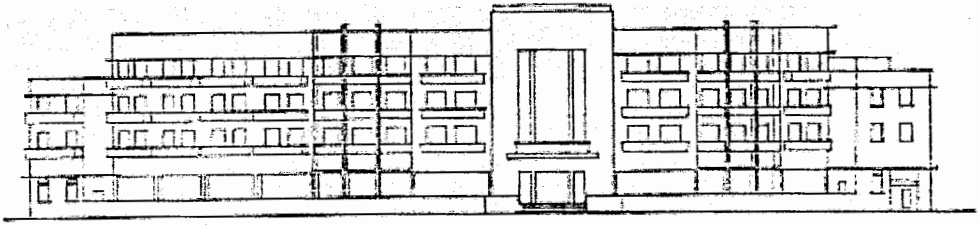

แผนผังที่ 37 ผังอาคารชั้นที่ 1 โรงแรมรัตนโกสินทร์ (แบบก่อสร้างเดิม)

ที่มา : บัณฑิต จุลลาสัย, “ราชดำเนิน โรงแรมรัตนโกสินทร์,” บ้านและสวน, 128 (เมษายน 2530) :

186.

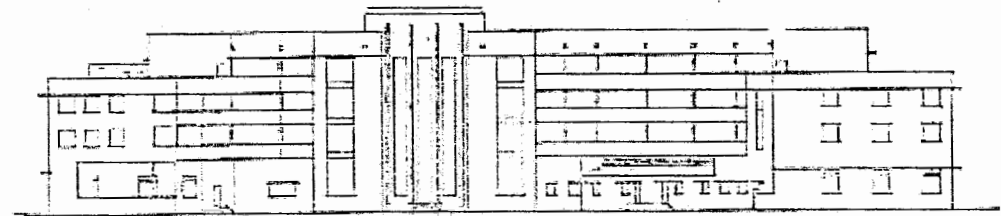
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 40 ด้านหน้าอาคาร โรงแรมรัตนโกสินทร์ (แบบก่อสร้างเดิม)

ที่มา : บัณฑิต จุลาสัย, “ราชดำเนิน โรงแรมรัตนโกสินทร์,” บ้านและสวน, 128 (เมษายน 2530) :

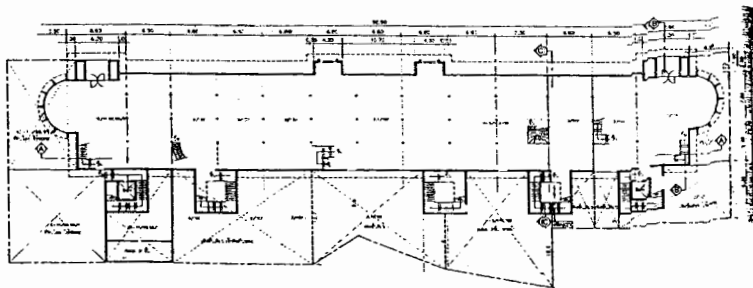
187.

แผนผังที่ 41 ด้านหลังอาคาร โรงแรมรัตนโกสินทร์ (แบบก่อสร้างเดิม)

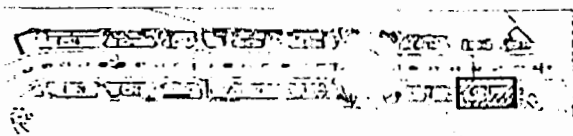
ที่มา : บัณฑิต จุลาสัย, “ราชดำเนิน โรงแรมรัตนโกสินทร์,” บ้านและสวน, 128 (เมษายน 2530) :

187.

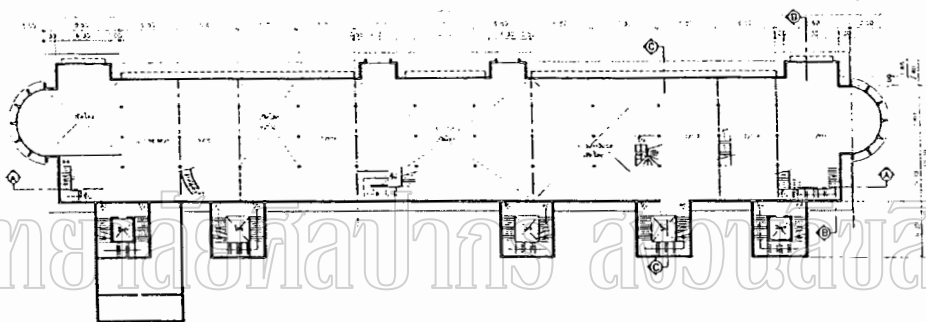
แผนผังที่ 42 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

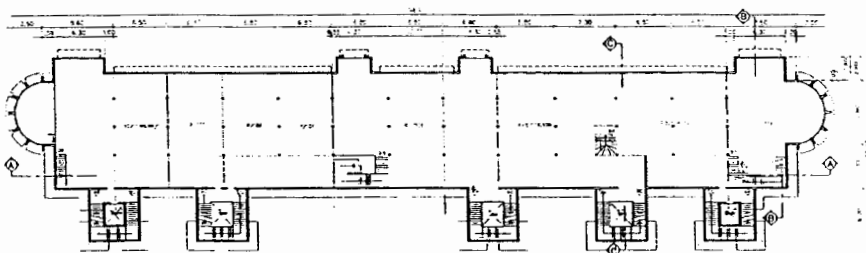
แผนผังที่ 43 Key Plan อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

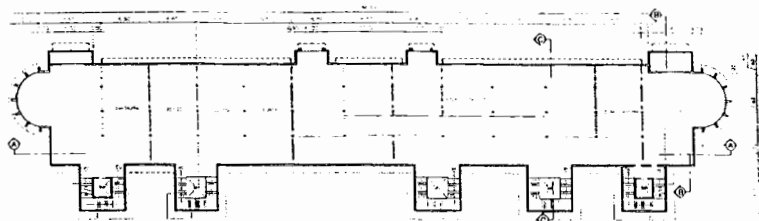
แผนผังที่ 44 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

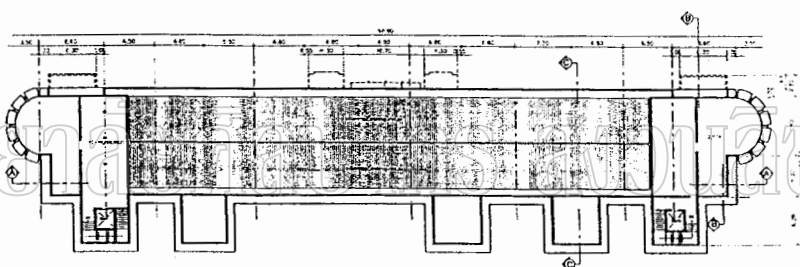
แผนผังที่ 45 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

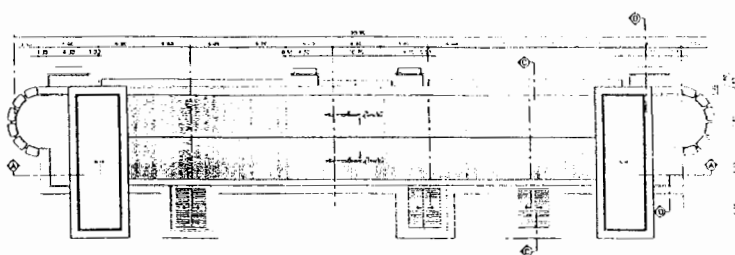
แผนผังที่ 46 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

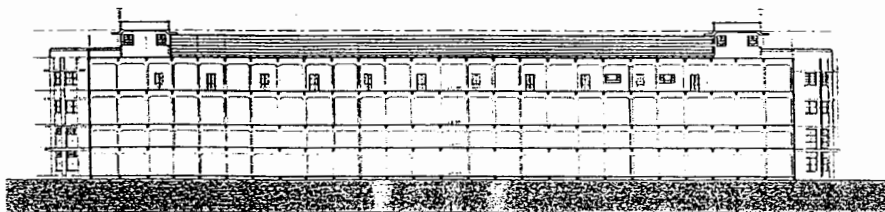
แผนผังที่ 47 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

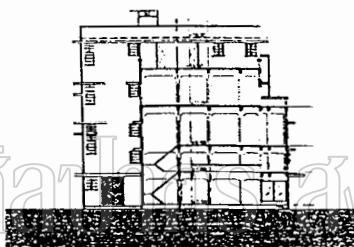
แผนผังที่ 48 ผังอาคารชั้นคาเฟ่ อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

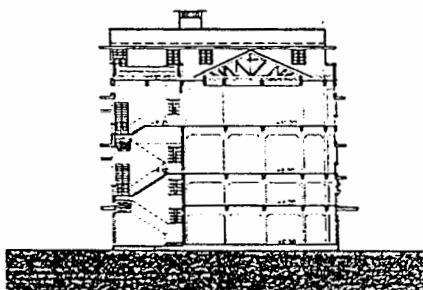
แผนผังที่ 49 รูปตัด A - A อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

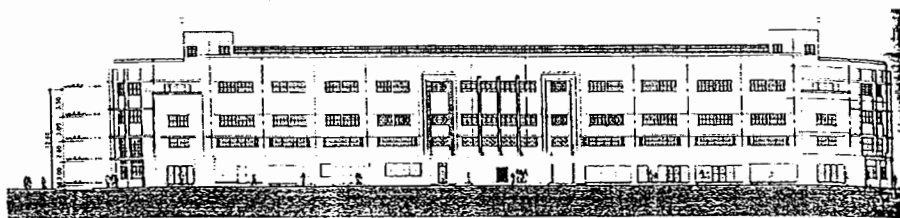
แผนผังที่ 50 รูปตัด B - B อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

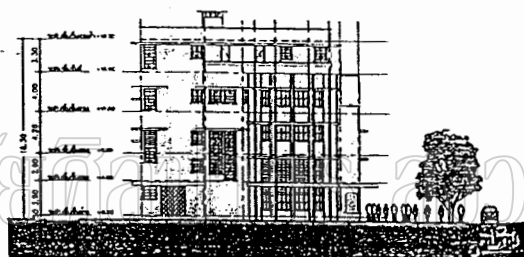
แผนผังที่ 51 รูปตัด C - C อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

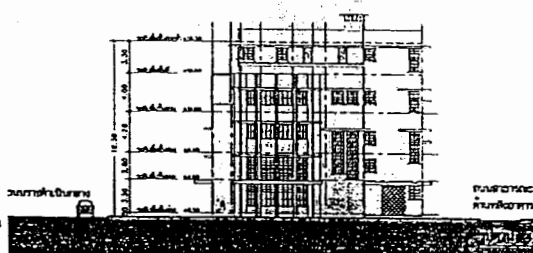
แผนผังที่ 52 รูปด้าน 1 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

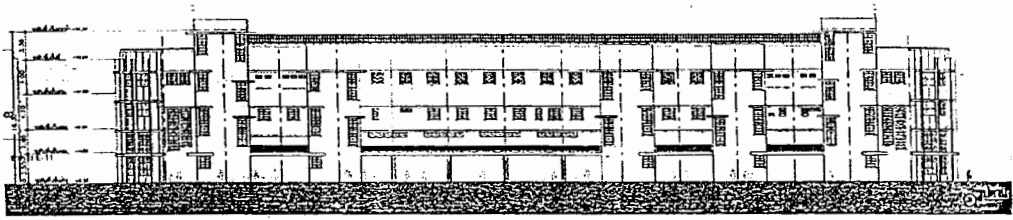
แผนผังที่ 53 รูปด้าน 2 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

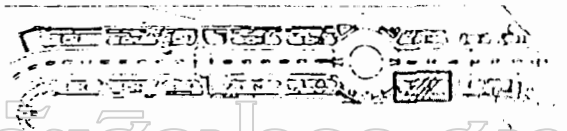
แผนผังที่ 54 รูปด้าน 3 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

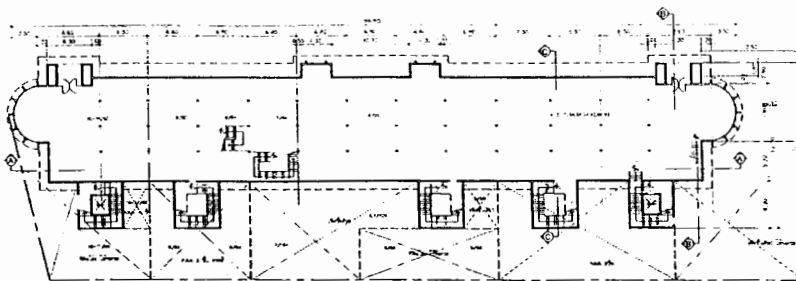
แผนผังที่ 55 รูปด้าน 4 อาคาร 1 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

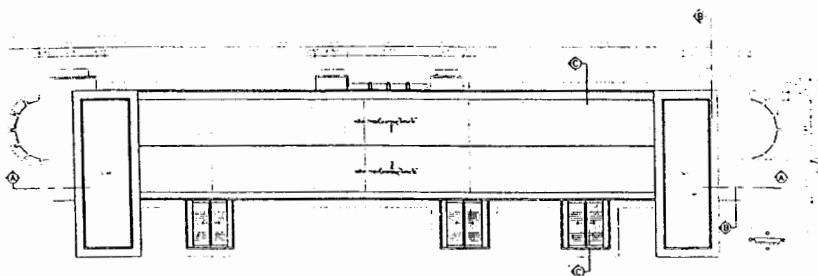
แผนผังที่ 56 Key Plan อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

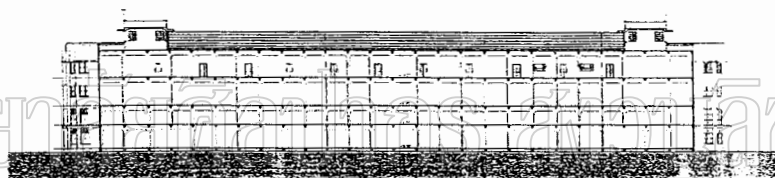
แผนผังที่ 57 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

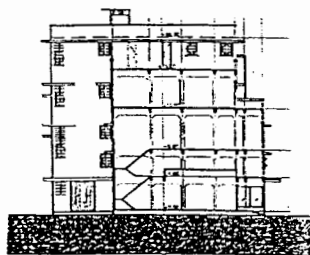
แผนผังที่ 58 ผังอาคารชั้นคาเฟ่ อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

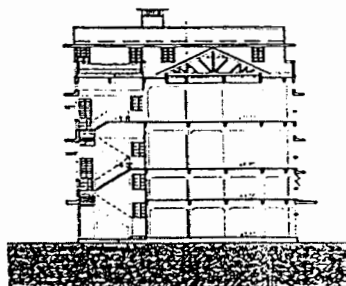
แผนผังที่ 59 รูปตัด A - A อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

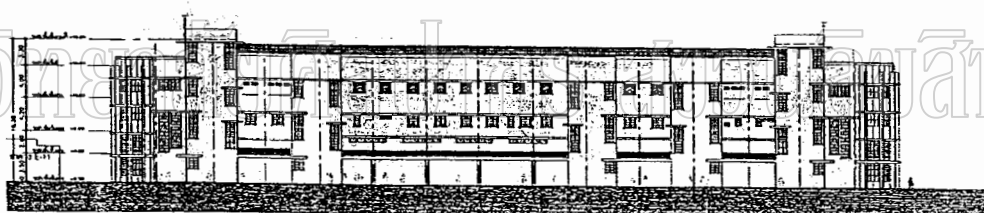
แผนผังที่ 60 รูปตัด B - B อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

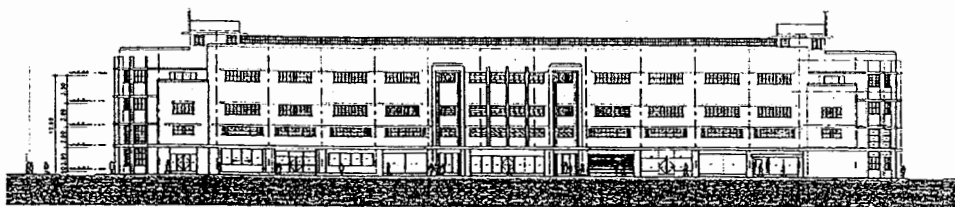
แผนผังที่ 61 รูปตัด C - C อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

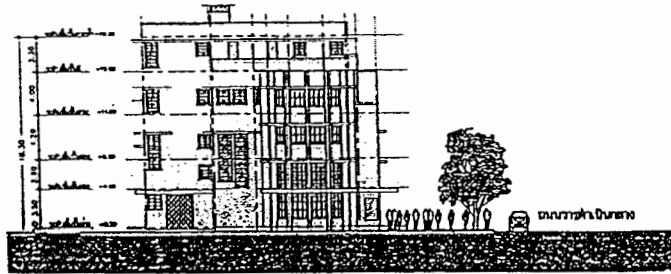
แผนผังที่ 62 รูปด้าน 3 อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

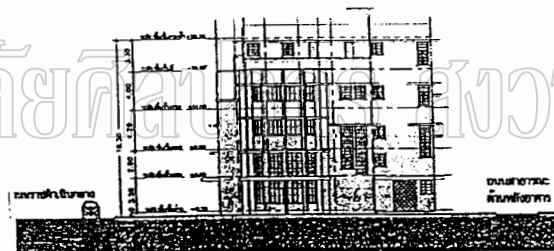
แผนผังที่ 63 รูปด้าน 1 อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

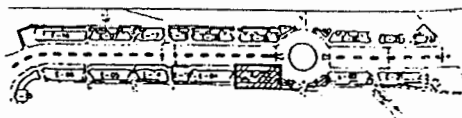
แผนผังที่ 64 รูปด้าน 2 อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

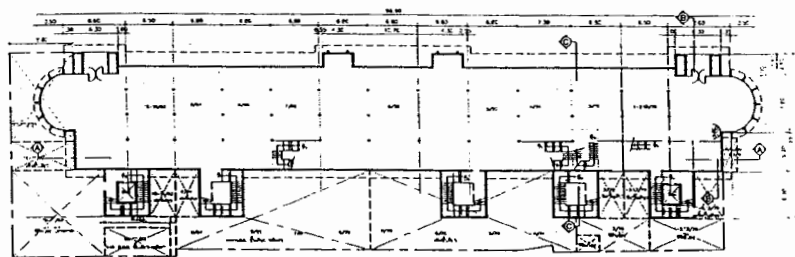
แผนผังที่ 65 รูปด้าน 4 อาคาร 2 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

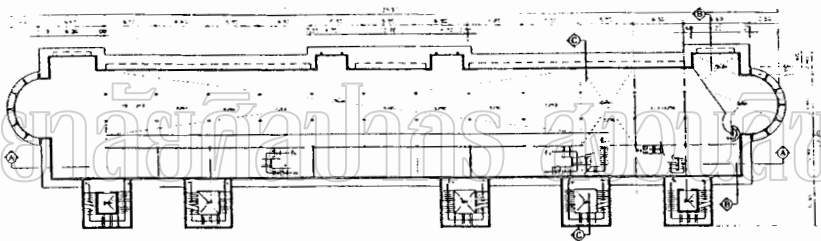
แผนผังที่ 66 Key Plan อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

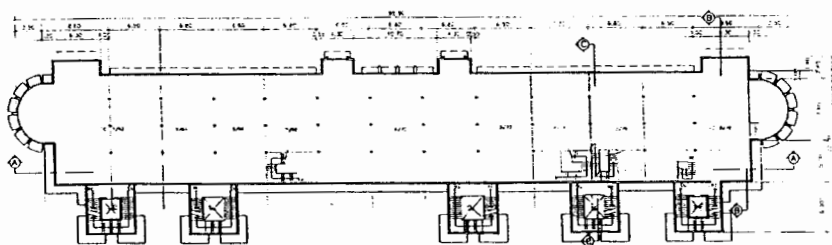
แผนผังที่ 67 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

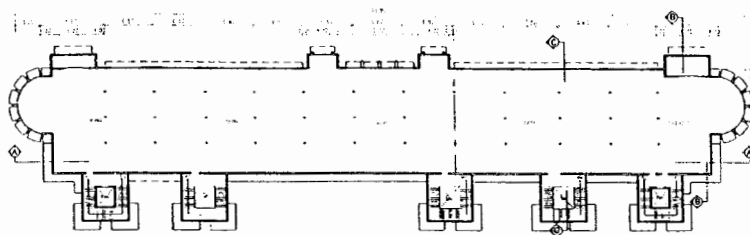
แผนผังที่ 68 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

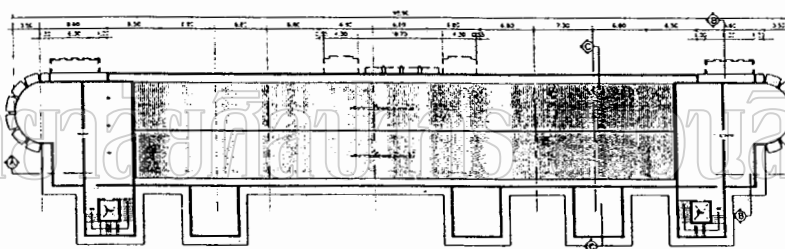
แผนผังที่ 69 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

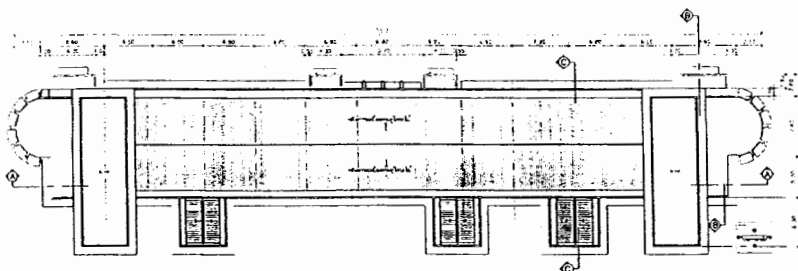
แผนผังที่ 70 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

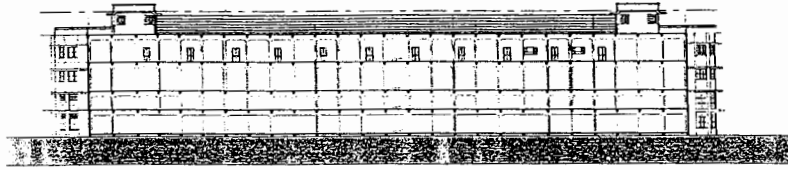
แผนผังที่ 71 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

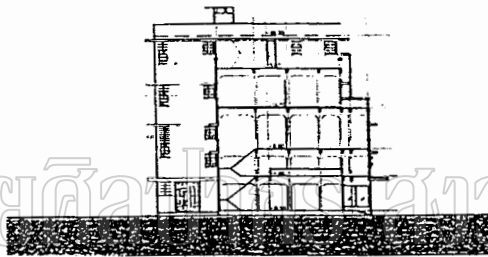
แผนผังที่ 72 ผังอาคารชั้นคาดฟ้า อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

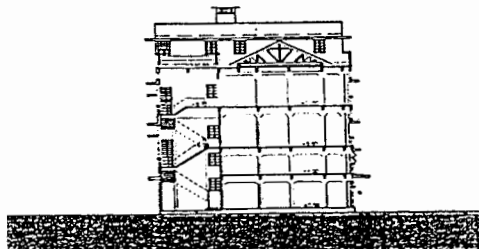
แผนผังที่ 73 รูปตัด A - A อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

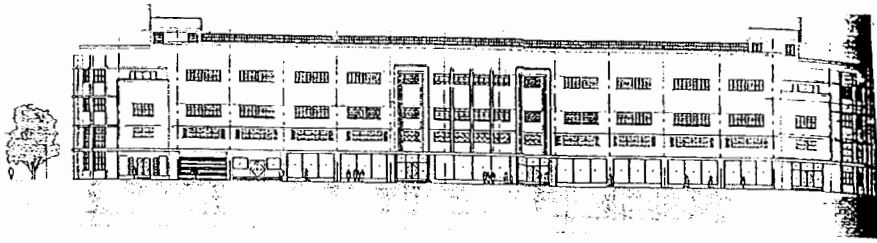
แผนผังที่ 74 รูปตัด B - B อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

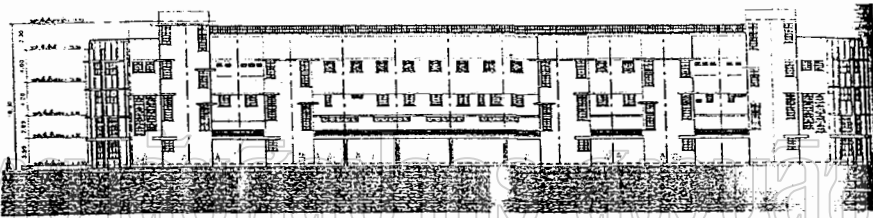
แผนผังที่ 75 รูปตัด C - C อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

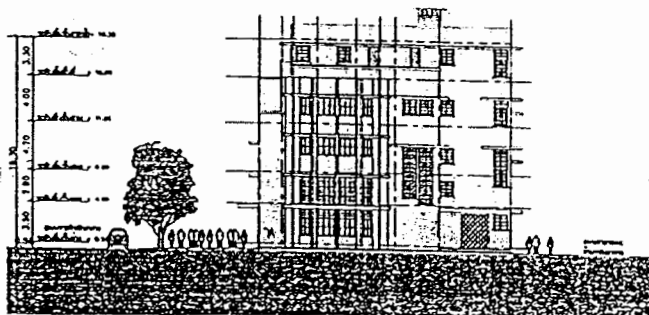
แผนผังที่ 76 รูปด้าน 1 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

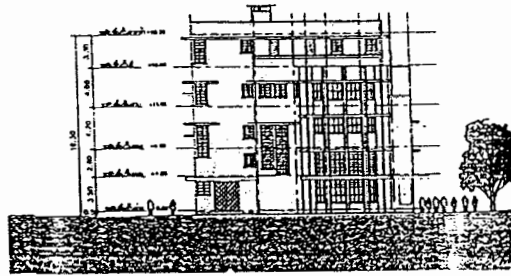
แผนผังที่ 77 รูปด้าน 3 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 78 รูปด้าน 2 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

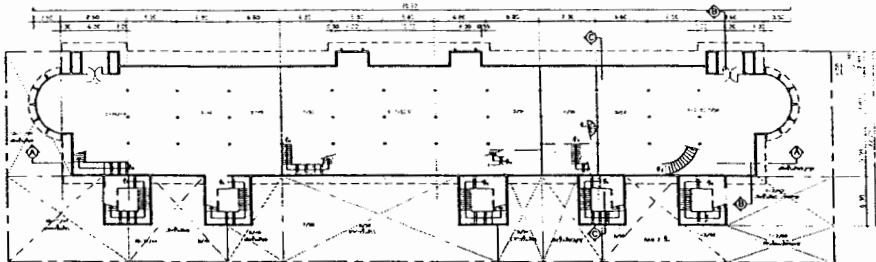
แผนผังที่ 79 รูปด้าน 4 อาคาร 3 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

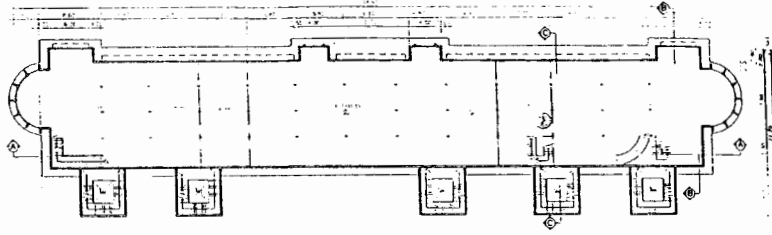
แผนผังที่ 80 Key Plan อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

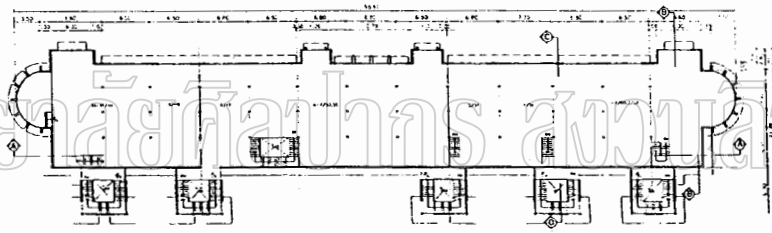
แผนผังที่ 81 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

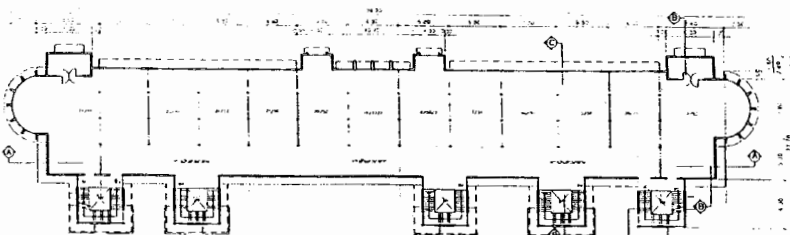
แผนผังที่ 82 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

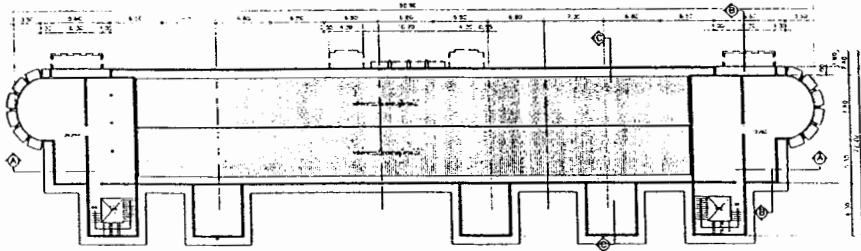
แผนผังที่ 83 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

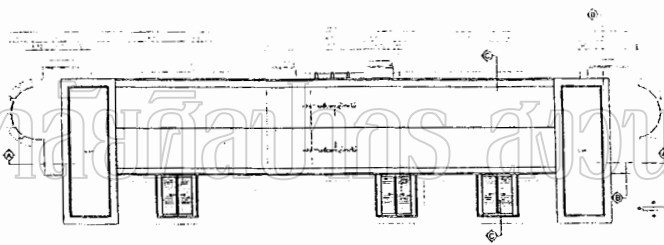
แผนผังที่ 84 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

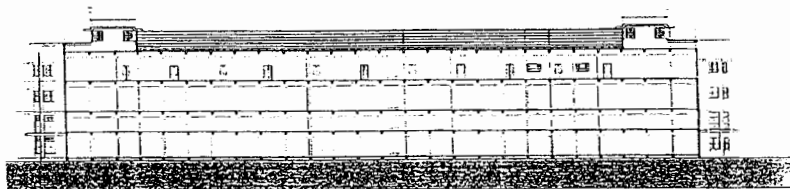
แผนผังที่ 85 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

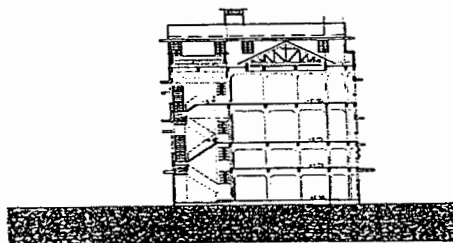
แผนผังที่ 86 ผังอาคารชั้นดาดฟ้า อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

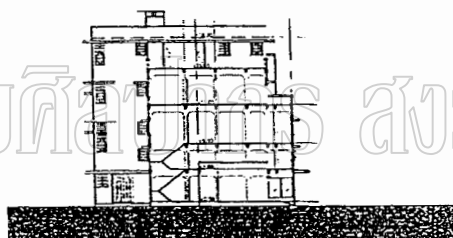
แผนผังที่ 87 รูปตัด A - A อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

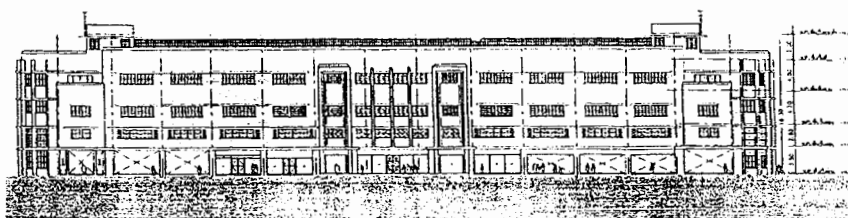
แผนผังที่ 88 รูปตัด B - B อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

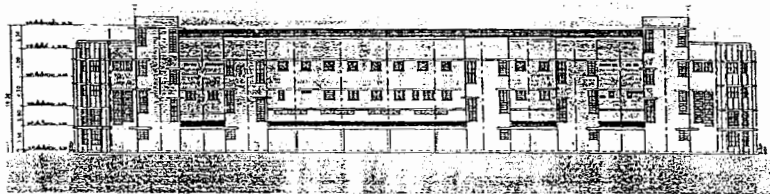
แผนผังที่ 89 รูปตัด C - C อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

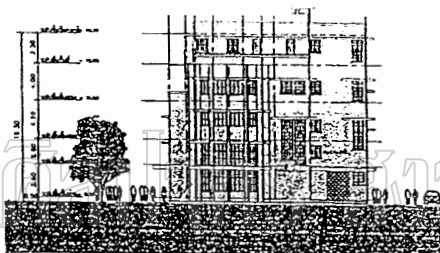
แผนผังที่ 90 รูปด้าน 1 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

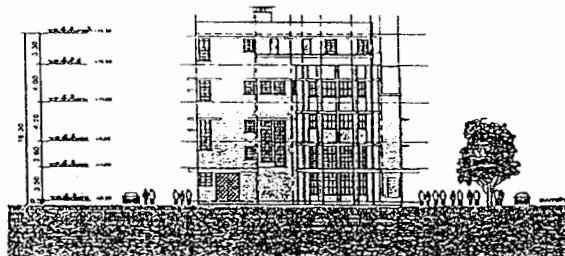
แผนผังที่ 91 รูปด้าน 3 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

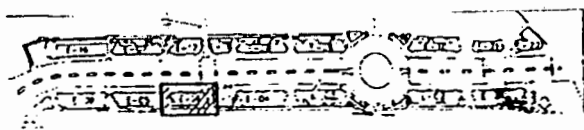
แผนผังที่ 92 รูปด้าน 2 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

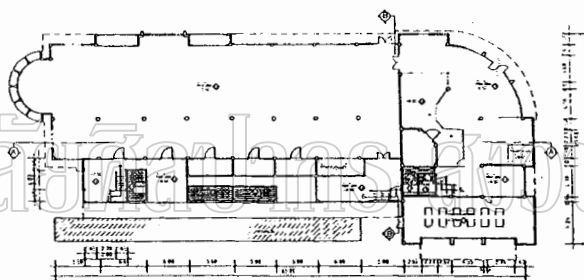
แผนผังที่ 93 รูปด้าน 4 อาคาร 4 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

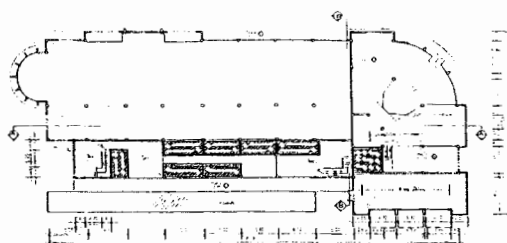
แผนผังที่ 94 Key Plan อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

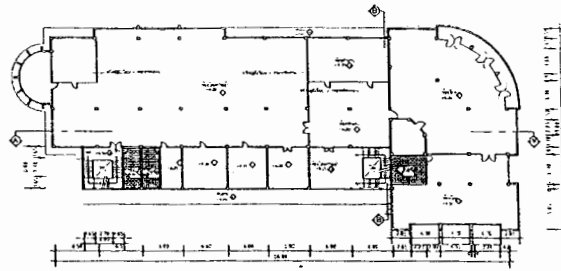
แผนผังที่ 95 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

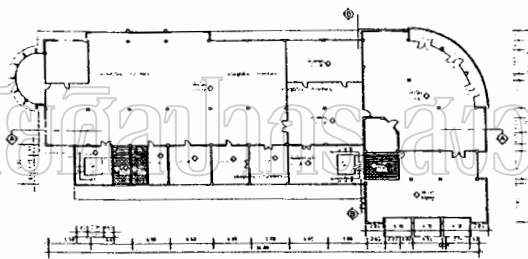
แผนผังที่ 96 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

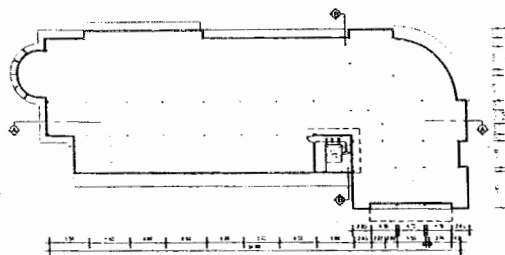
แผนผังที่ 97 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

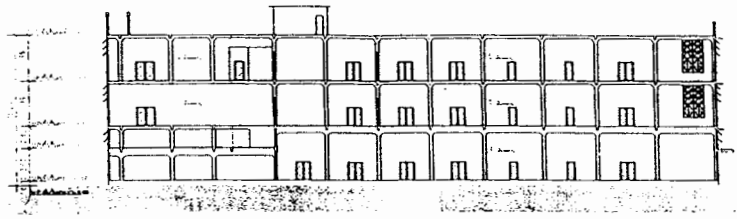
แผนผังที่ 98 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

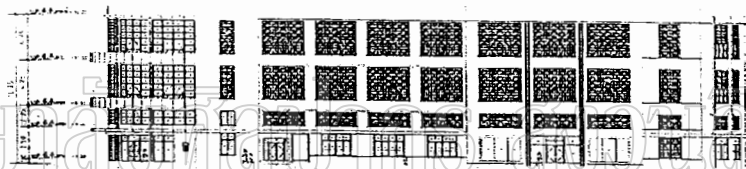
แผนผังที่ 99 ผังอาคารชั้นคาดฟ้า อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

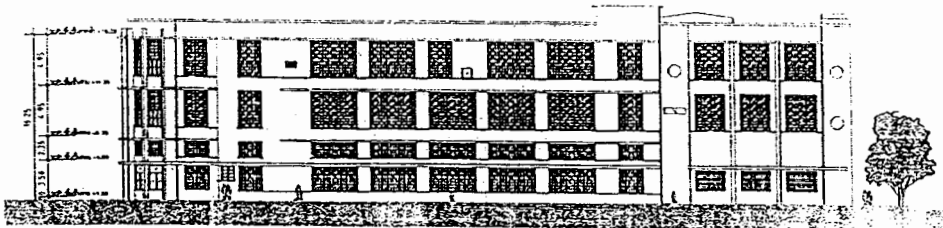
แผนผังที่ 100 รูปตัด อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 101 รูปด้าน 1 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 102 รูปด้าน 2 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

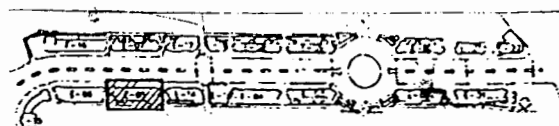
แผนผังที่ 103 รูปด้าน 3 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

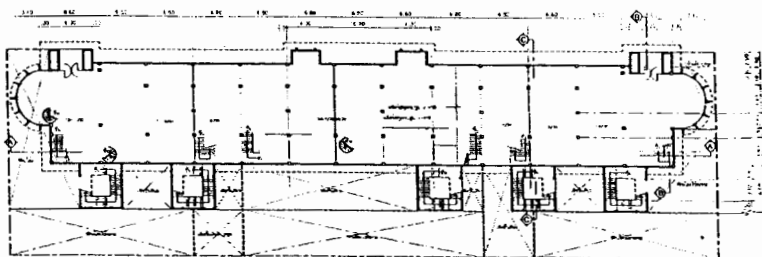
แผนผังที่ 104 รูปด้าน 4 อาคาร 5 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

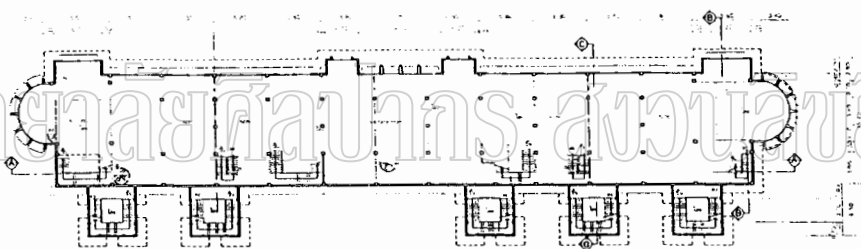
แผนผังที่ 105 Key Plan อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

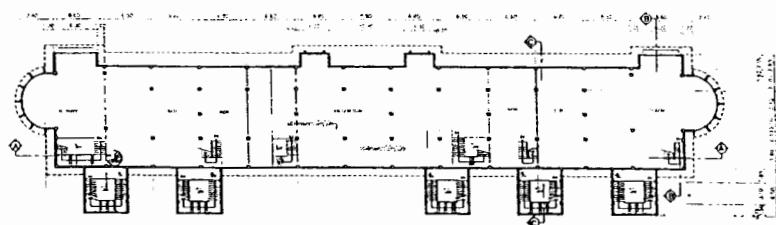
แผนผังที่ 106 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

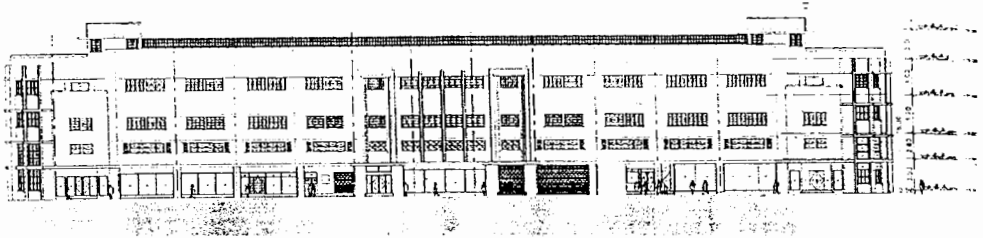
แผนผังที่ 107 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

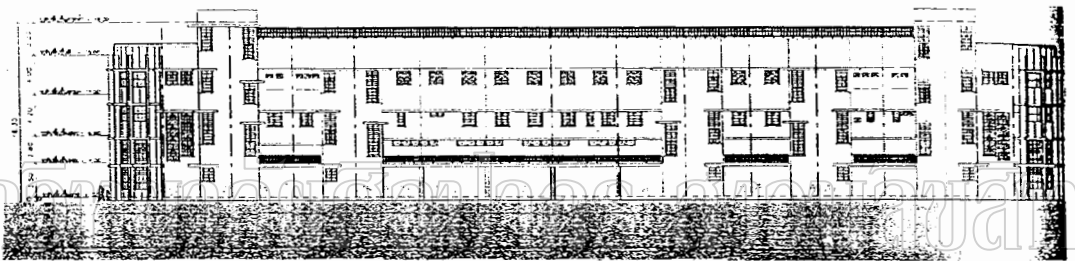
แผนผังที่ 108 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

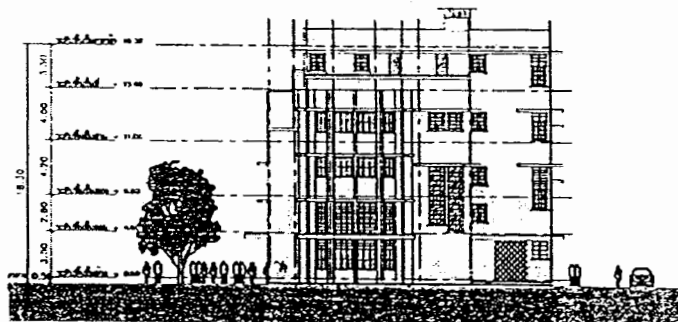
แผนผังที่ 109 รูปด้าน 1 อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

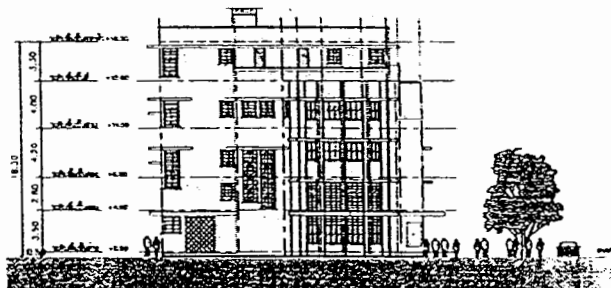
แผนผังที่ 110 รูปด้าน 2 อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

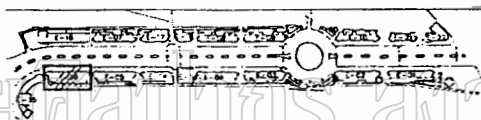
แผนผังที่ 111 รูปด้าน 3 อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

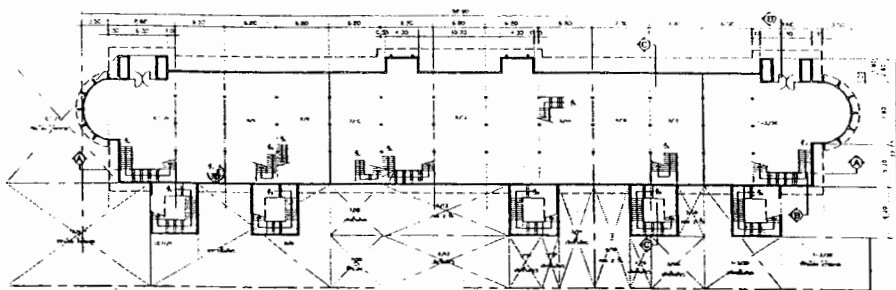
แผนผังที่ 112 รูปด้าน 4 อาคาร 6 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัคราณา)

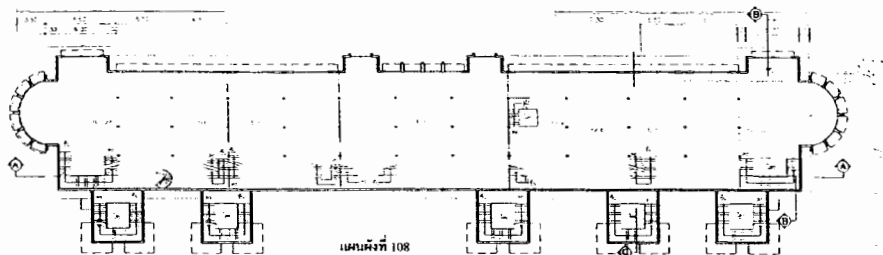
แผนผังที่ 113 Key Plan อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัคราณา)

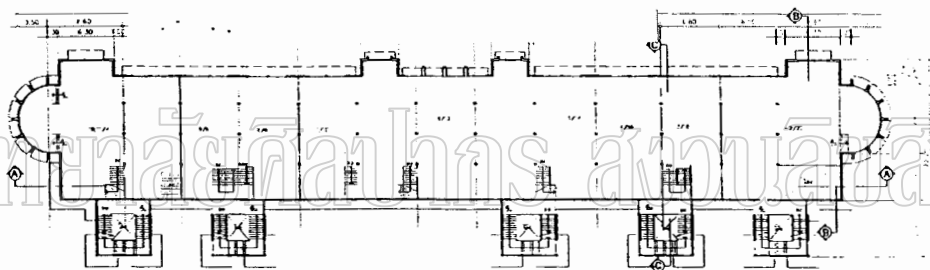
แผนผังที่ 114 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัคราณา)

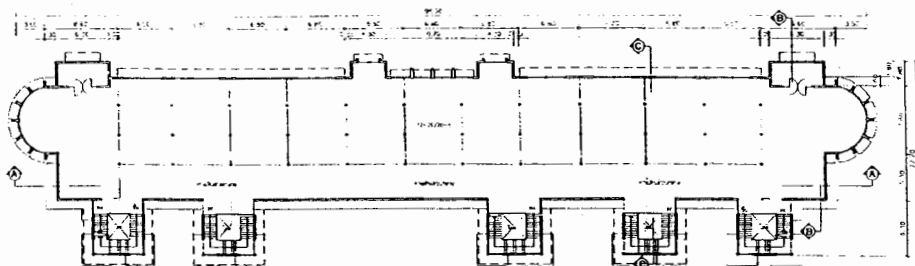
แผนผังที่ 115 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

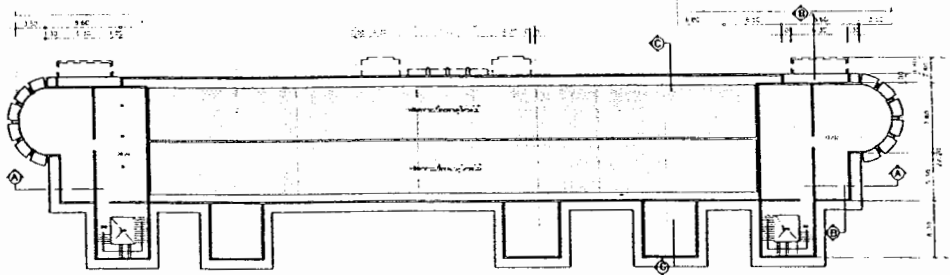
แผนผังที่ 116 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

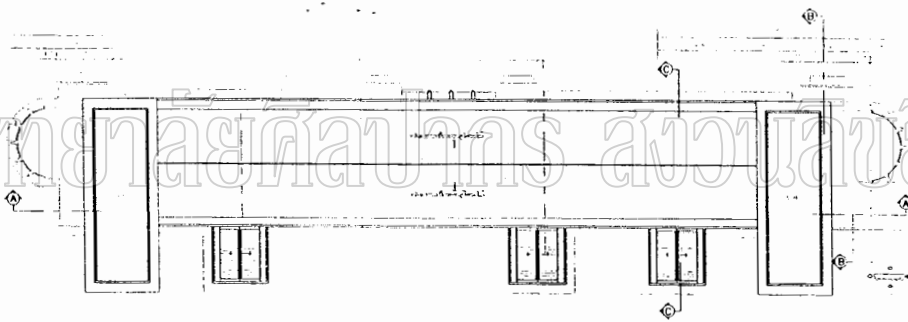
แผนผังที่ 117 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

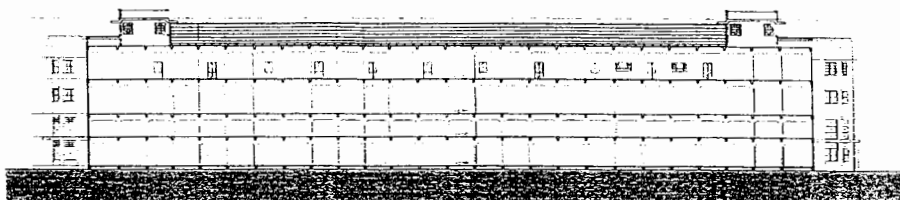
แผนผังที่ 118 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

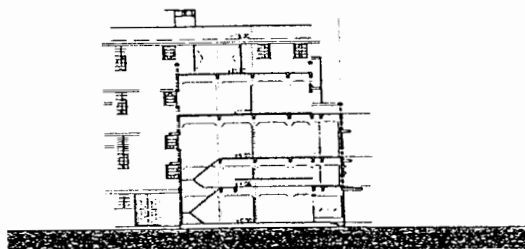
แผนผังที่ 119 ผังอาคารชั้นดาดฟ้า อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

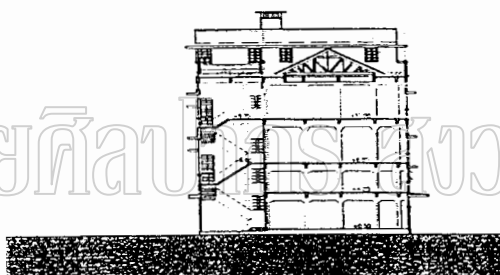
แผนผังที่ 120 รูปตัด A - A อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

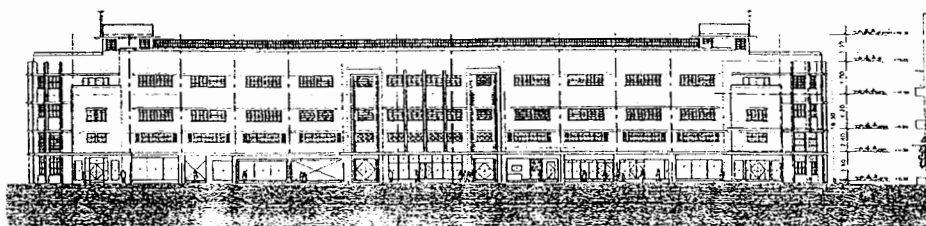
แผนผังที่ 121 รูปตัด B - B อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

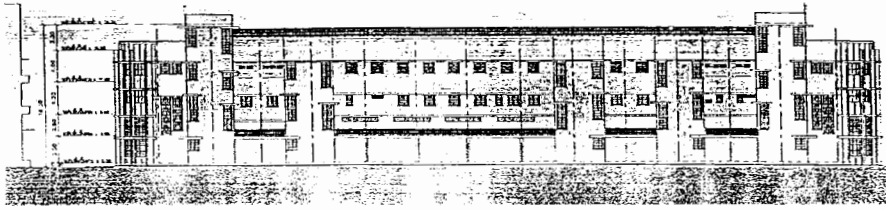
แผนผังที่ 122 รูปตัด C - C อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

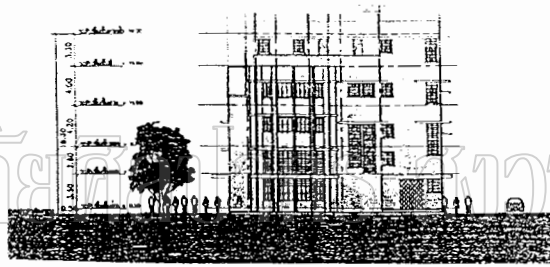
แผนผังที่ 123 รูปด้าน 1 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

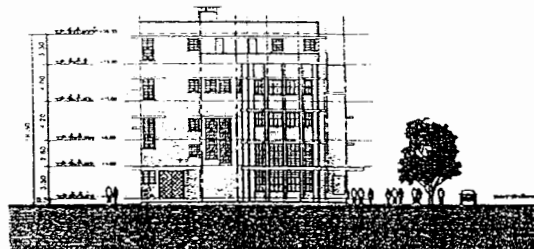
แผนผังที่ 124 รูปด้าน 2 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

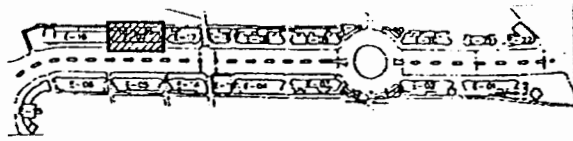
แผนผังที่ 125 รูปด้าน 3 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

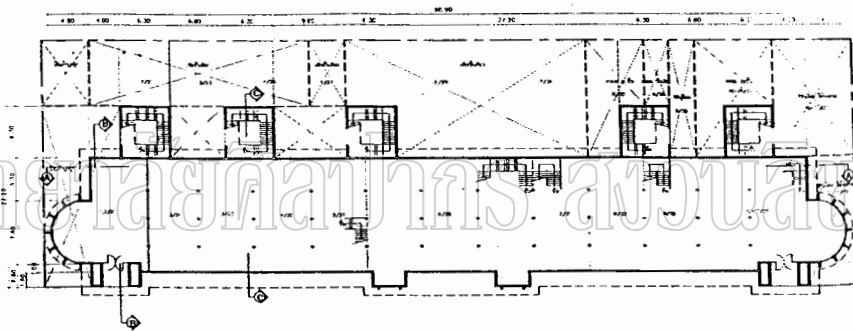
แผนผังที่ 126 รูปด้าน 4 อาคาร 7 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

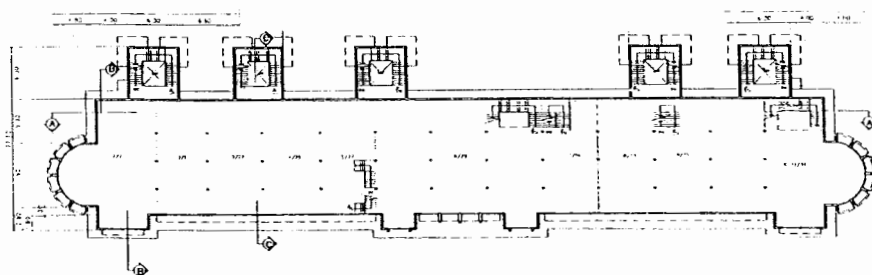
แผนผังที่ 127 Key Plan อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

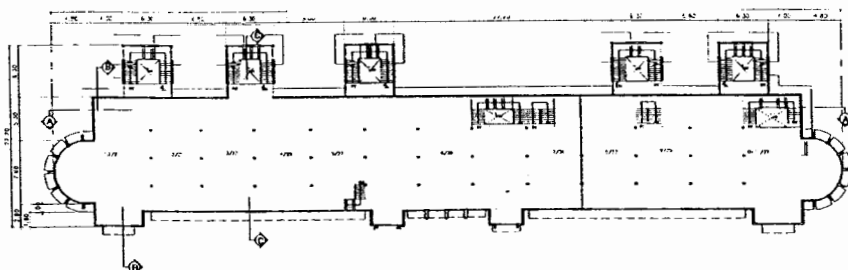
แผนผังที่ 128 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

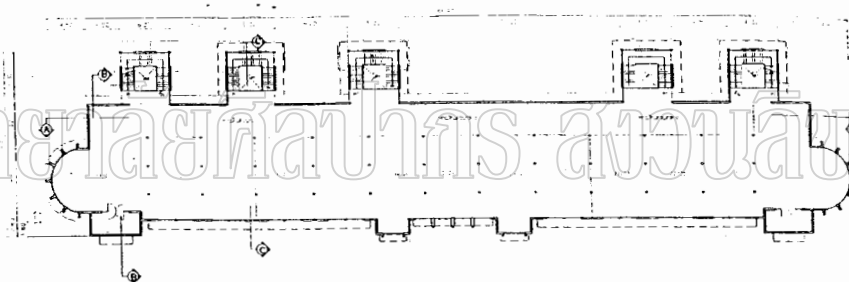
แผนผังที่ 129 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

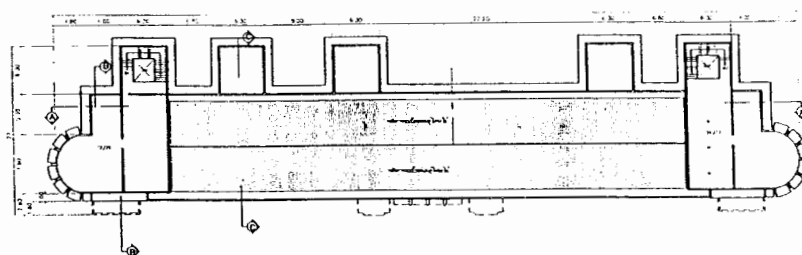
แผนผังที่ 130 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

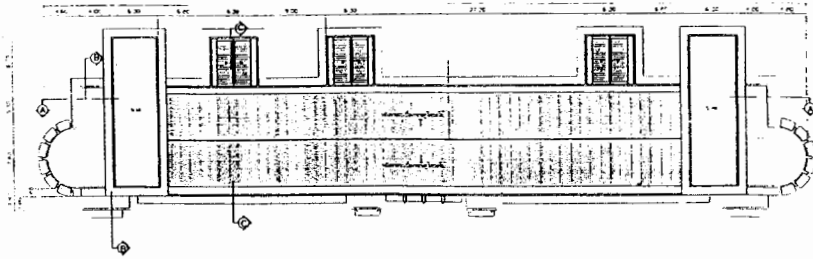
แผนผังที่ 131 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

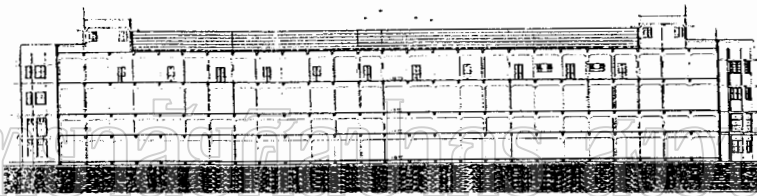
แผนผังที่ 132 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

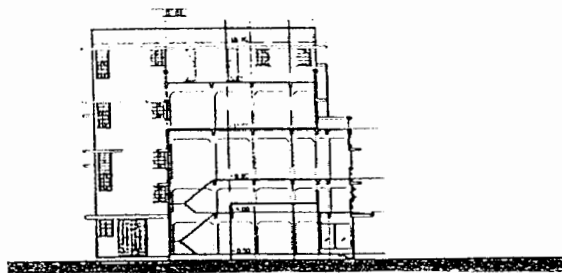
แผนผังที่ 133 ผังอาคารชั้นคาดฟ้า อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

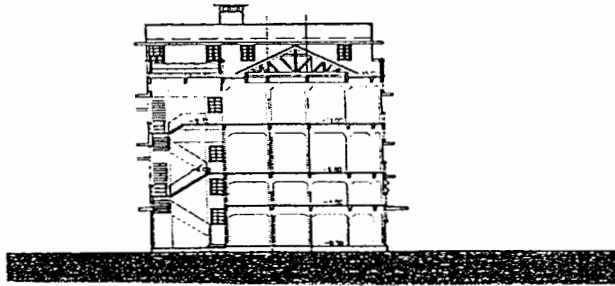
แผนผังที่ 134 รูปตัด A - A อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

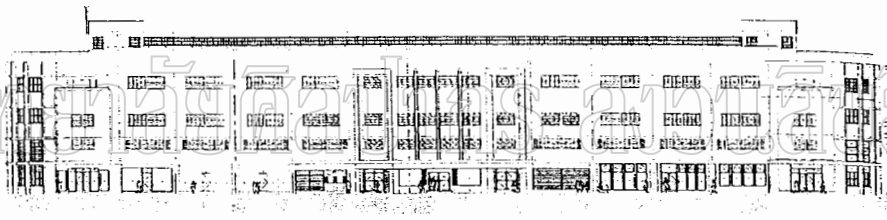
แผนผังที่ 135 รูปตัด B - B อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

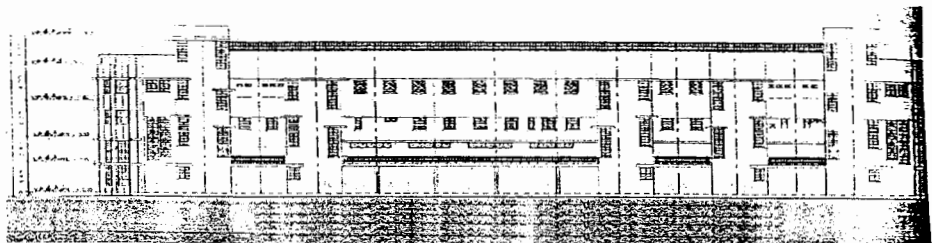
แผนผังที่ 136 รูปตัด C - C อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

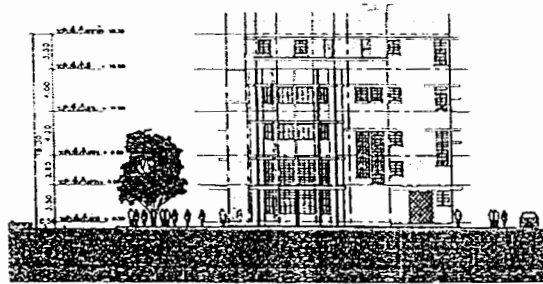
แผนผังที่ 137 รูปด้าน 1 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

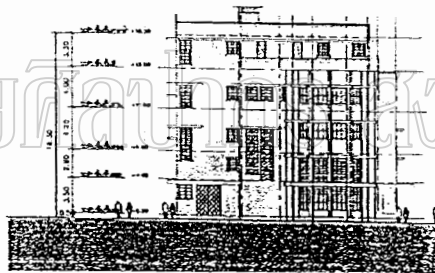
แผนผังที่ 138 รูปด้าน 2 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

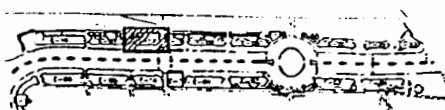
แผนผังที่ 139 รูปด้าน 3 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

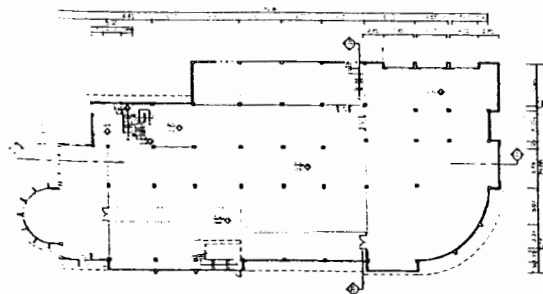
แผนผังที่ 140 รูปด้าน 4 อาคาร 8 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

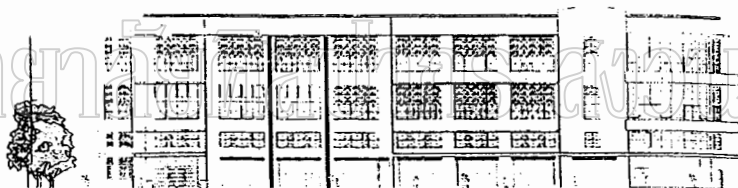
แผนผังที่ 141 Key Plan อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

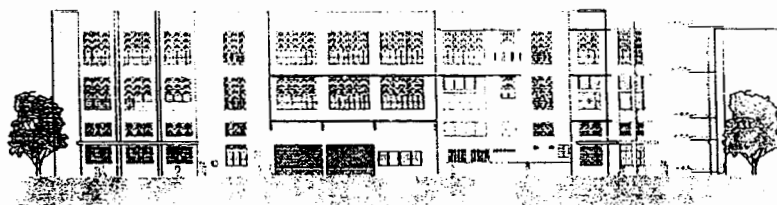
แผนผังที่ 142 ผังอาคาร อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

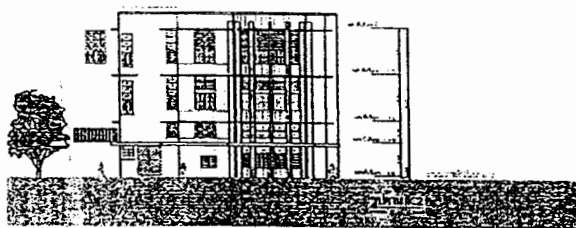
แผนผังที่ 143 รูปด้าน 1 อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 144 รูปด้าน 3 อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

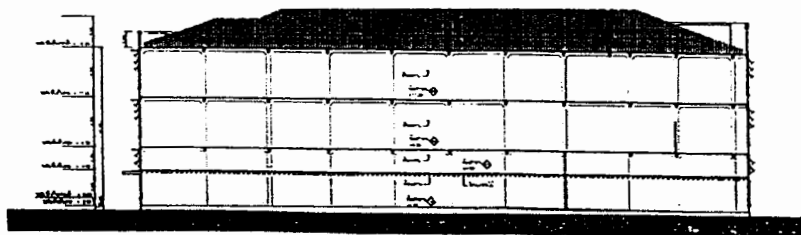
แผนผังที่ 145 รูปด้าน 2 อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

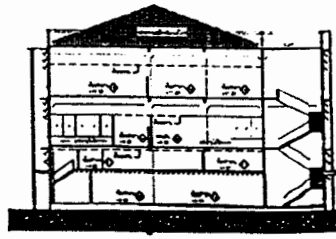
แผนผังที่ 146 รูปด้าน 4 อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

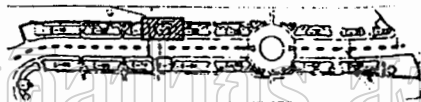
แผนผังที่ 147 รูปด้าน A - A อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

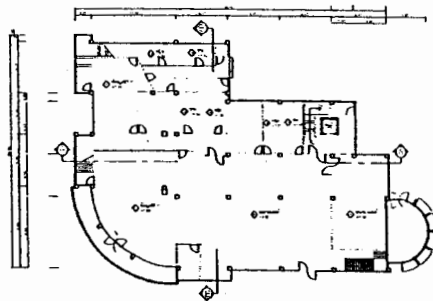
แผนผังที่ 148 รูปด้าน B - B อาคาร 9 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

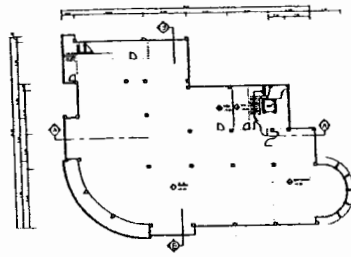
แผนผังที่ 149 Key Plan อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

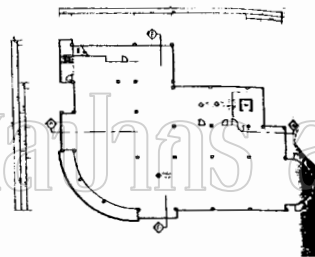
แผนผังที่ 150 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

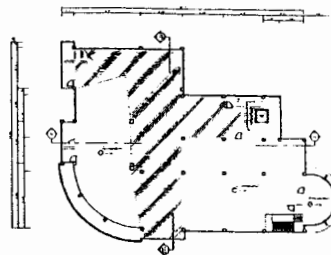
แผนผังที่ 151 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

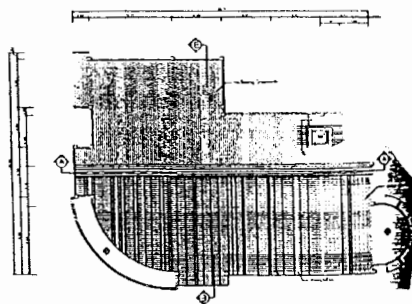
แผนผังที่ 152 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

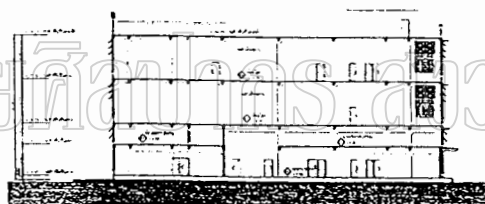
แผนผังที่ 153 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

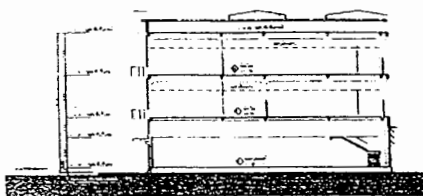
แผนผังที่ 154 ผังหลังคาร อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

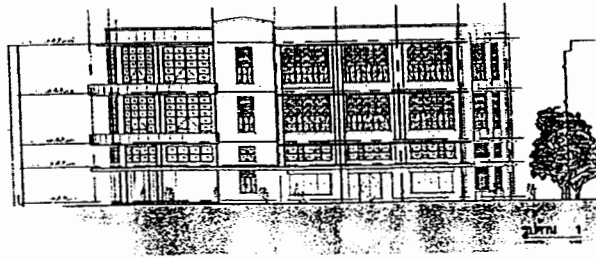
แผนผังที่ 155 รูปตัด A - A อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

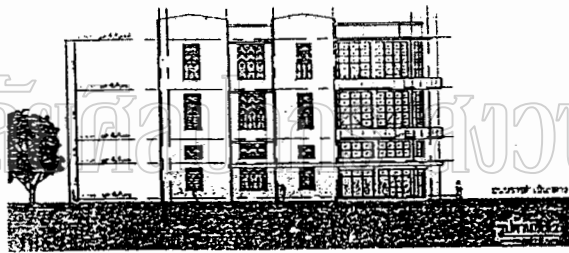
แผนผังที่ 156 รูปตัด B - B อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

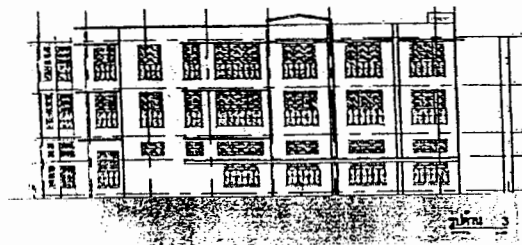
แผนผังที่ 157 รูปด้าน 1 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

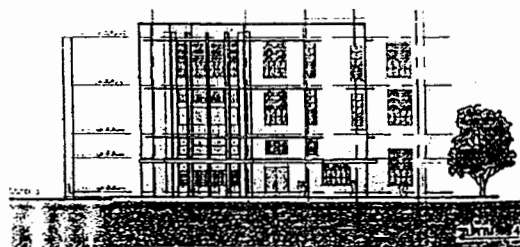
แผนผังที่ 158 รูปด้าน 2 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 159 รูปด้าน 3 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

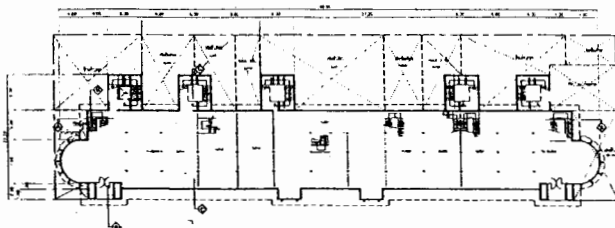
แผนผังที่ 160 รูปด้าน 4 อาคาร 10 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

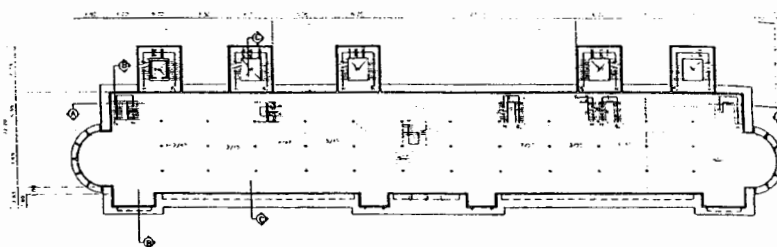
แผนผังที่ 161 Key Plan อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

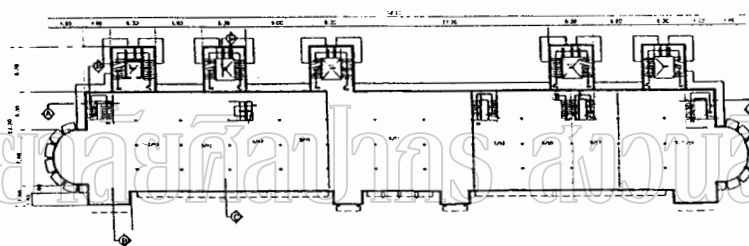
แผนผังที่ 162 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

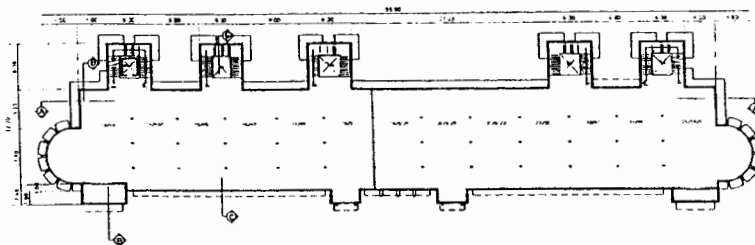
แผนผังที่ 163 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

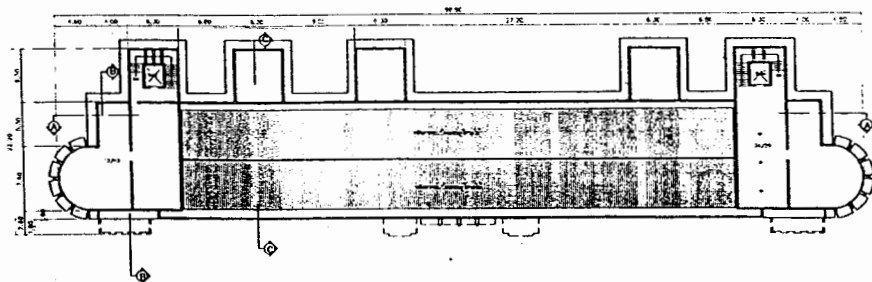
แผนผังที่ 164 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

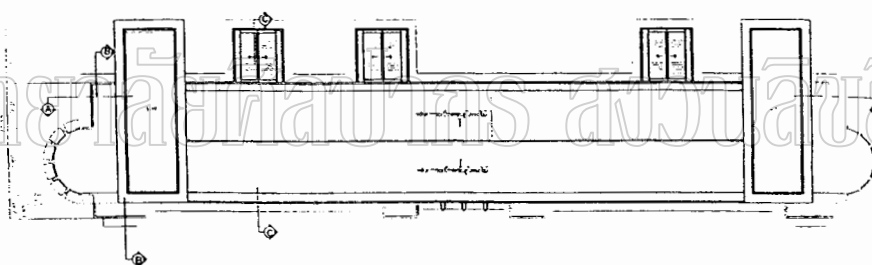
แผนผังที่ 165 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

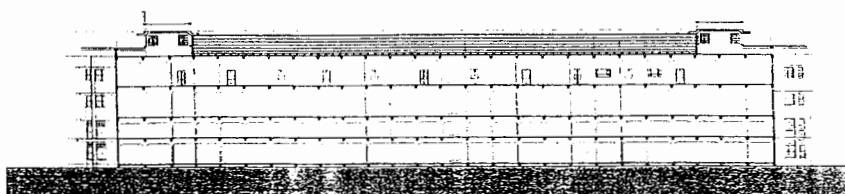
แผนผังที่ 166 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

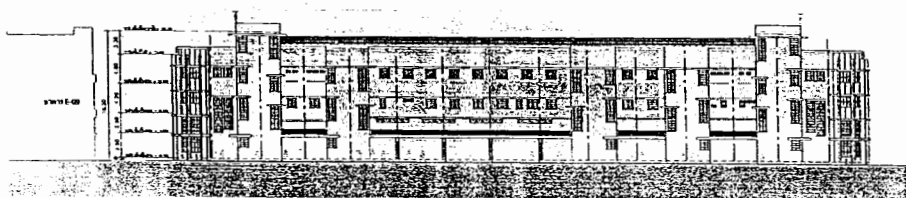
แผนผังที่ 167 ผังอาคารชั้นคาดฟ้า อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

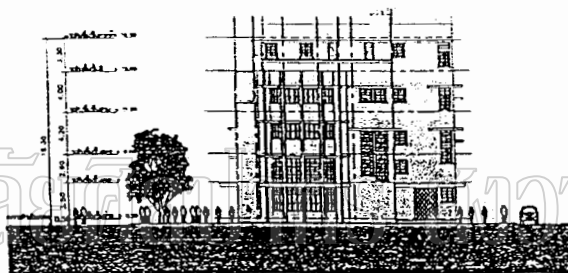
แผนผังที่ 168 รูปตัด A - A อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

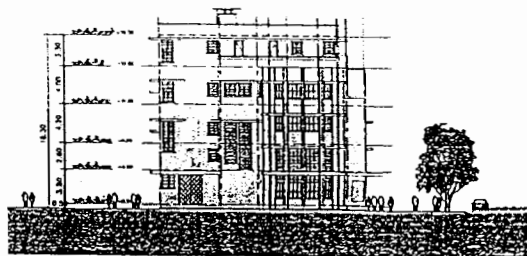
แผนผังที่ 172 รูปด้าน 3 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

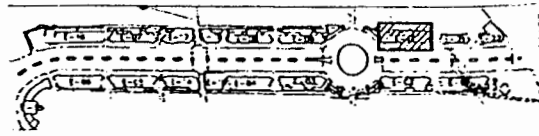
แผนผังที่ 173 รูปด้าน 3 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

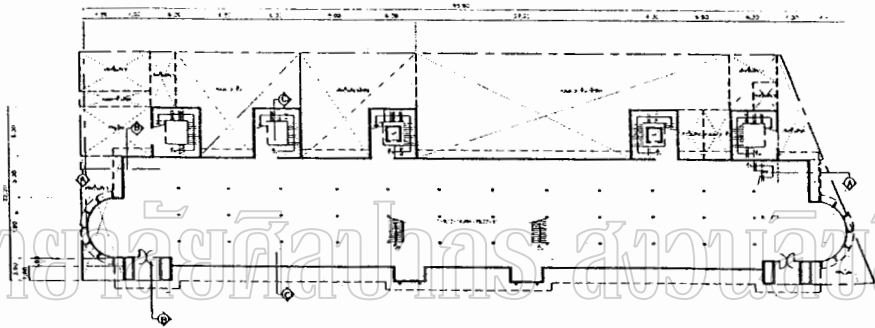
แผนผังที่ 174 รูปด้าน 4 อาคาร 11 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

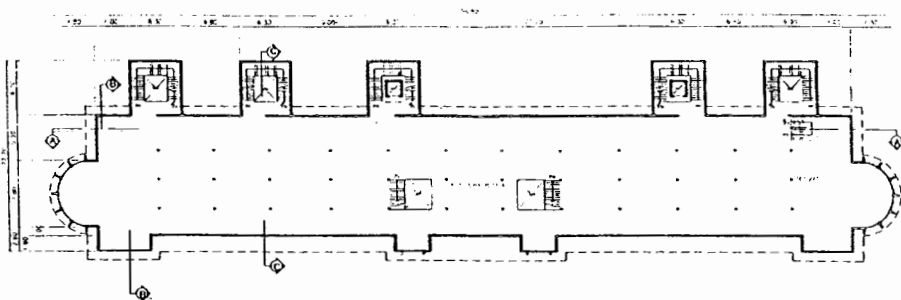
แผนผังที่ 175 Key Plan อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

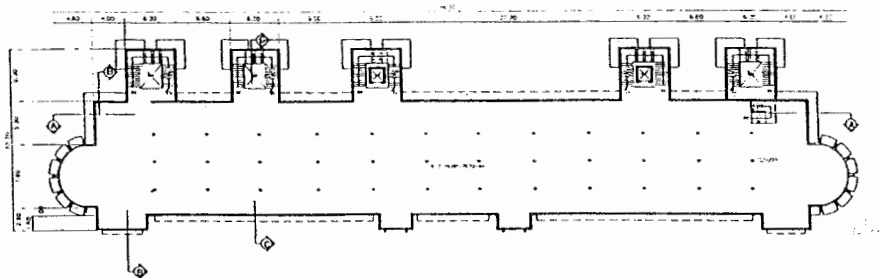
แผนผังที่ 176 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

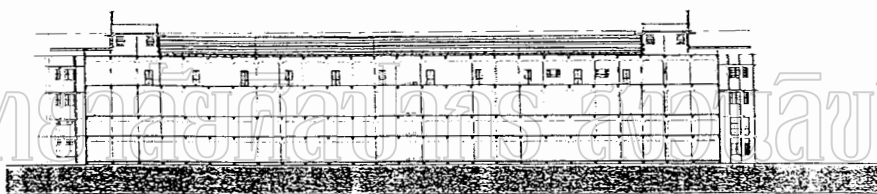
แผนผังที่ 177 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

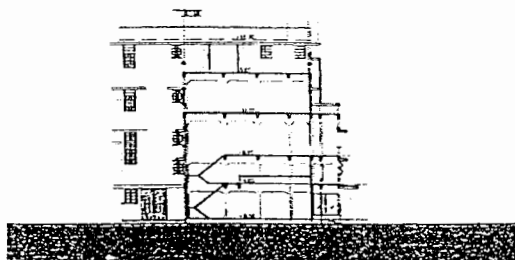
แผนผังที่ 178 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

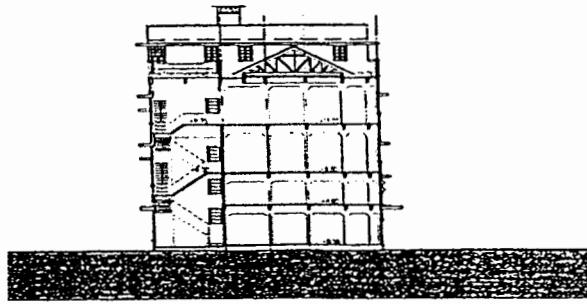
แผนผังที่ 179 รูปตัด A - A อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

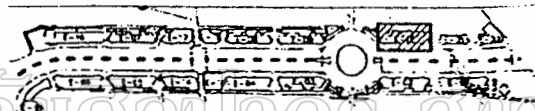
แผนผังที่ 180 รูปตัด B-B อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

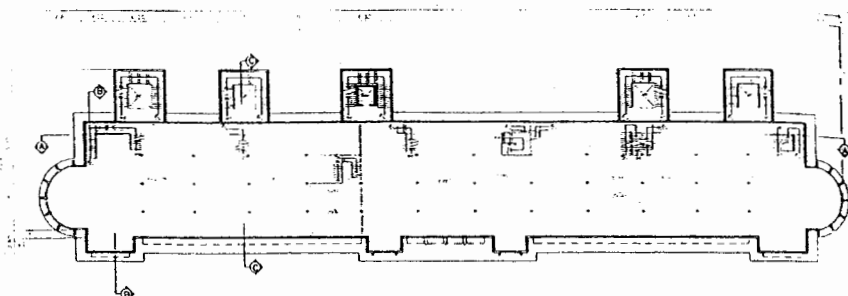
แผนผังที่ 181 รูปตัด C - C อาคาร 12 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

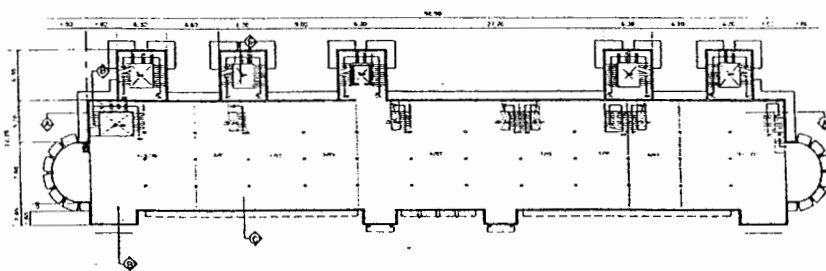
แผนผังที่ 182 Key Plan อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

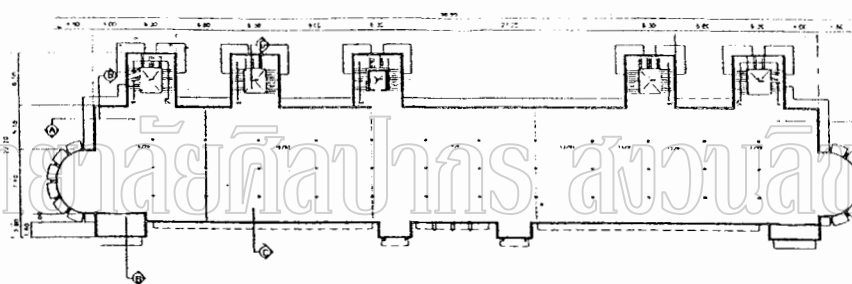
แผนผังที่ 183 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

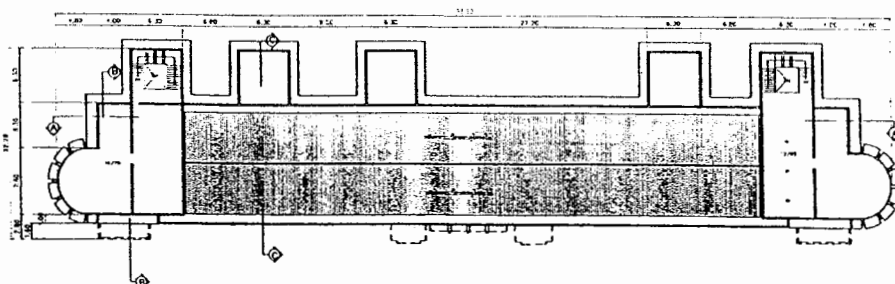
แผนผังที่ 184 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

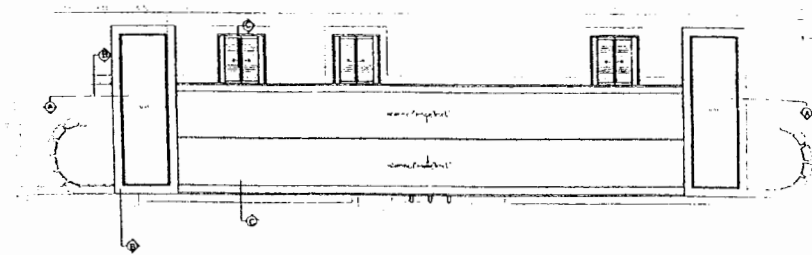
แผนผังที่ 185 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

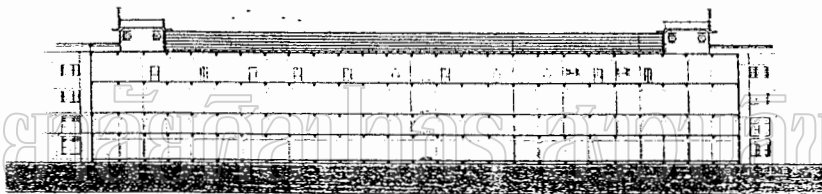
แผนผังที่ 186 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

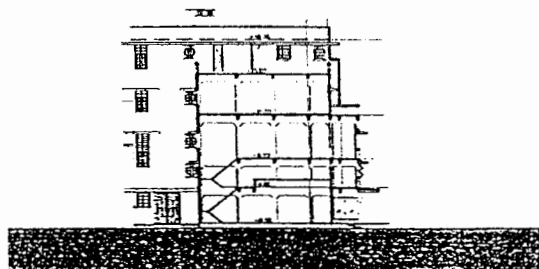
แผนผังที่ 187 ผังอาคารชั้นคาถฟ้า อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

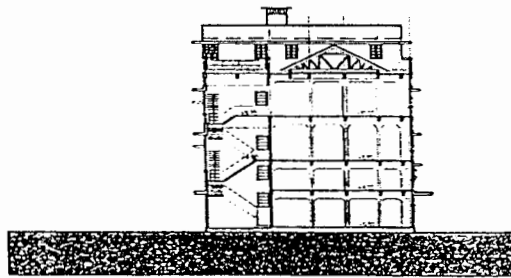
แผนผังที่ 188 รูปตัด A - A อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

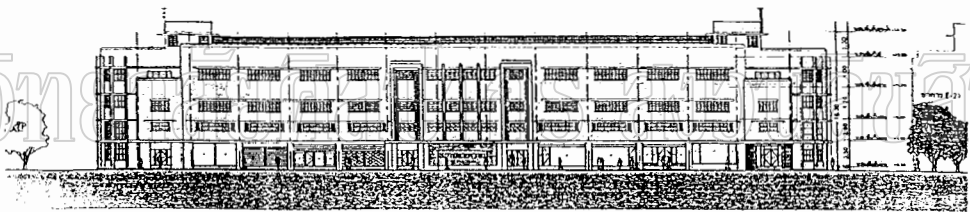
แผนผังที่ 189 รูปตัด B - B อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

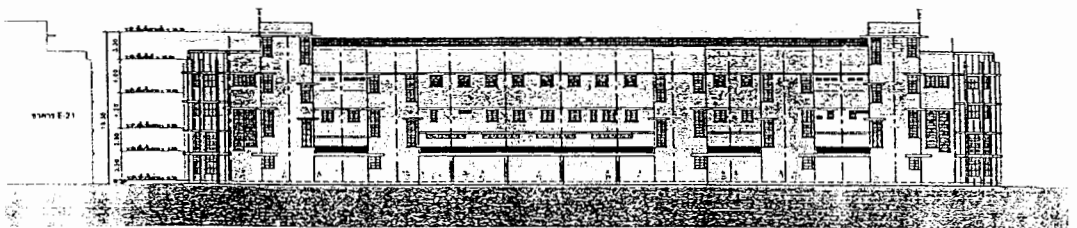
แผนผังที่ 190 รูปตัด C - C อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

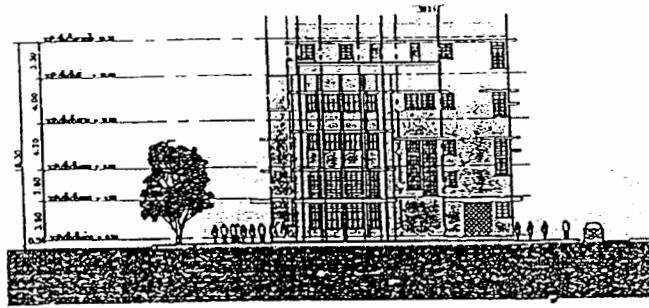
แผนผังที่ 191 รูปด้าน 1 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

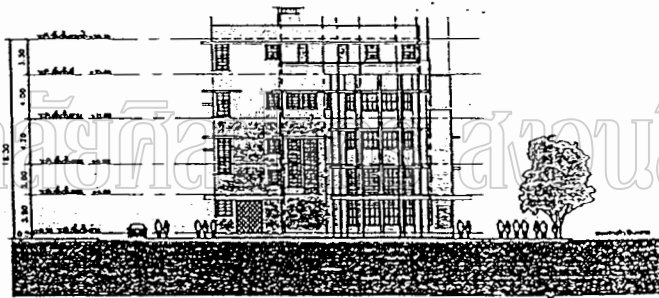
แผนผังที่ 192 รูปด้าน 3 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

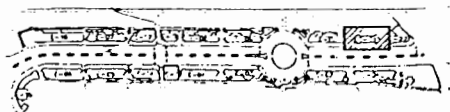
แผนผังที่ 193 รูปด้าน 2 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

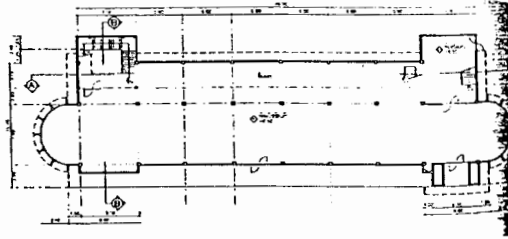
แผนผังที่ 194 รูปด้าน 4 อาคาร 13 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

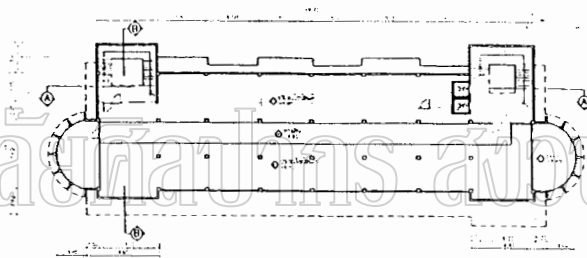
แผนผังที่ 195 Key Plan อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

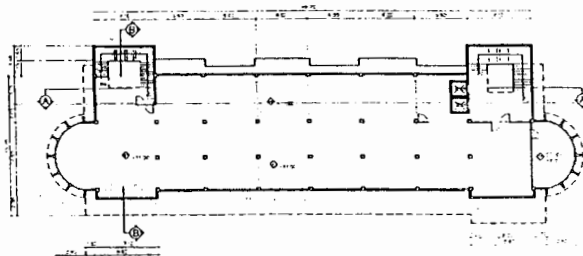
แผนผังที่ 196 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

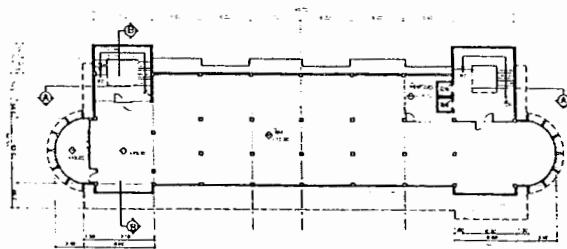
แผนผังที่ 197 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

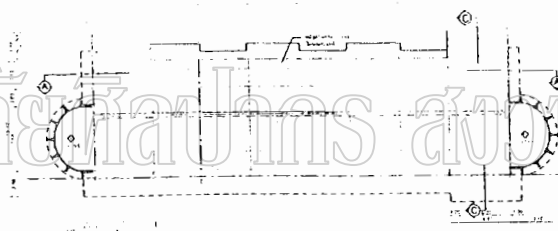
แผนผังที่ 198 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

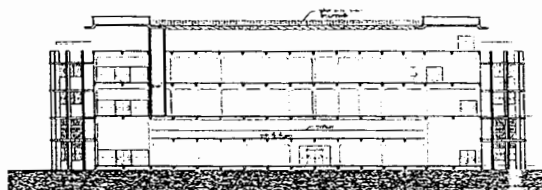
แผนผังที่ 199 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

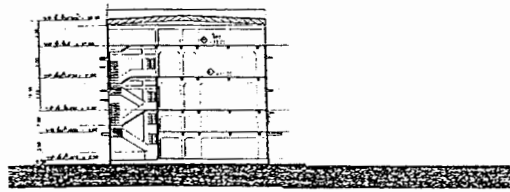
แผนผังที่ 200 ผังหลังคา อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

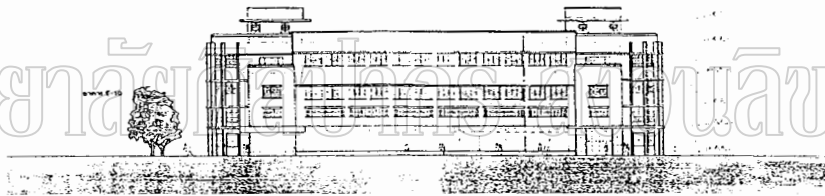
แผนผังที่ 201 รูปตัด A - A อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

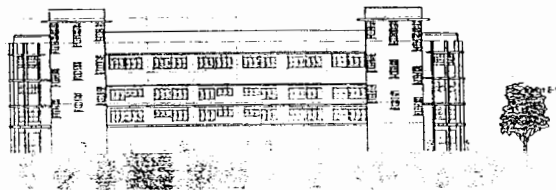
แผนผังที่ 202 รูปตัด B - B อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

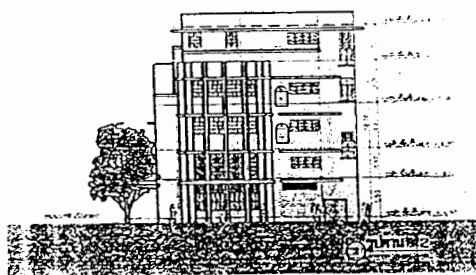
แผนผังที่ 203 รูปด้าน 1 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

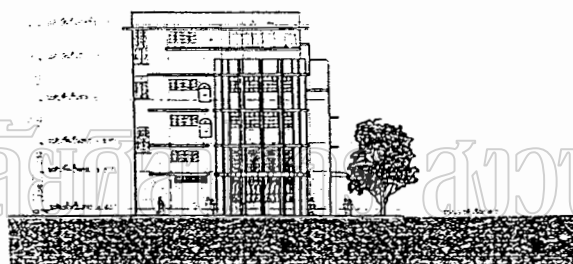
แผนผังที่ 204 รูปด้าน 3 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

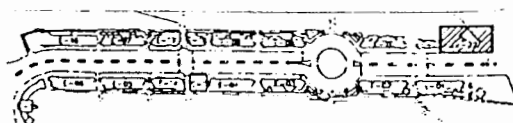
แผนผังที่ 205 รูปด้าน 2 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

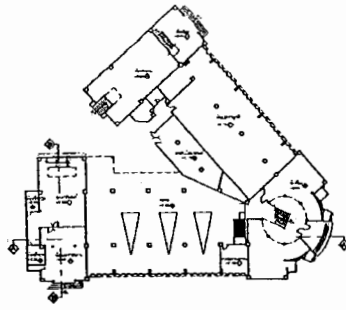
แผนผังที่ 206 รูปด้าน 4 อาคาร 14 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

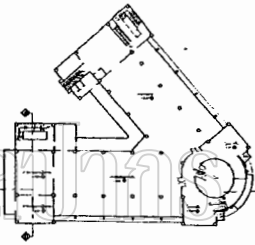
แผนผังที่ 207 Key Plan อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

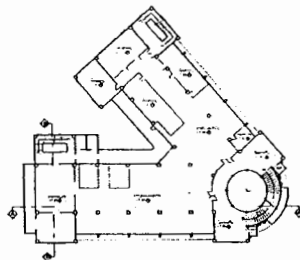
แผนผังที่ 208 ผังอาคารชั้นล่าง อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

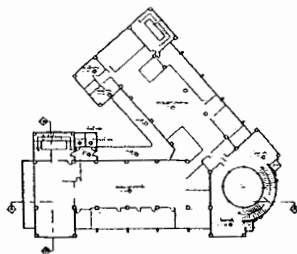
แผนผังที่ 209 ผังอาคารชั้น 2 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

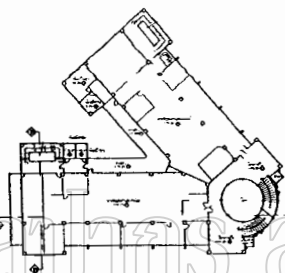
แผนผังที่ 210 ผังอาคารชั้น 3 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

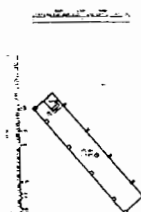
แผนผังที่ 211 ผังอาคารชั้น 4 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

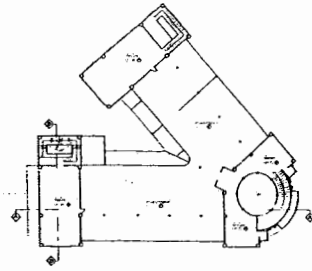
แผนผังที่ 212 ผังอาคารชั้น 5 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

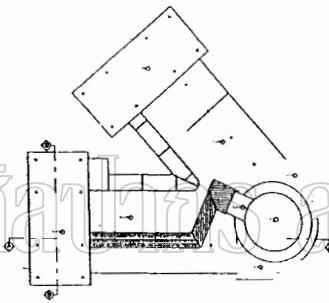
แผนผังที่ 213 ผังอาคารชั้นลอย อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

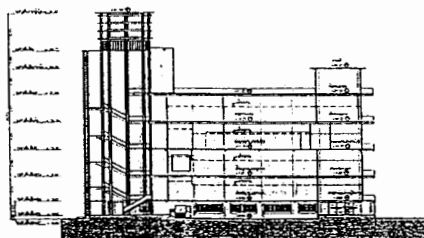
แผนผังที่ 214 ผังอาคารชั้น 6 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

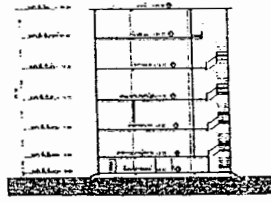
แผนผังที่ 215 ผังอาคารชั้นคาเฟ่ อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

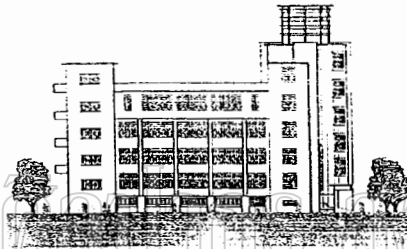
แผนผังที่ 216 รูปตัด A - A อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

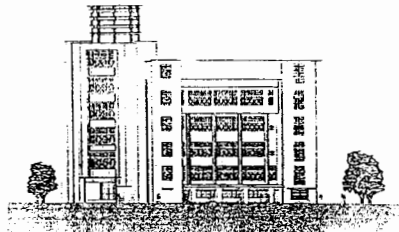
แผนผังที่ 217 รูปตัด B - B อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

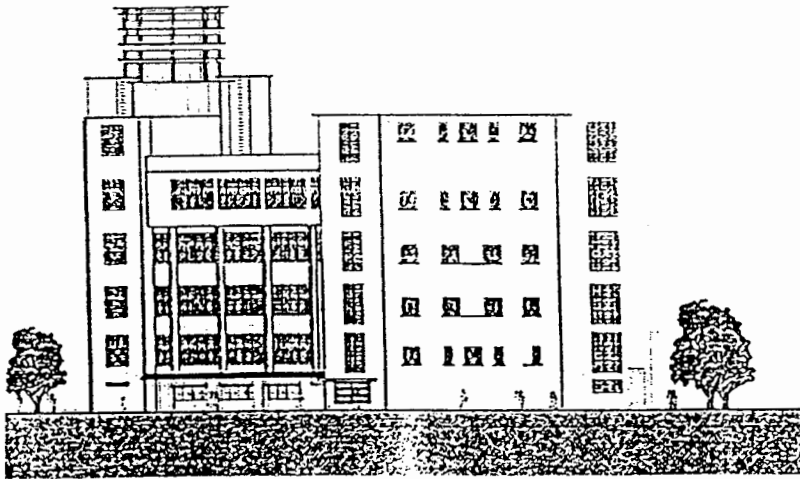
แผนผังที่ 218 รูปด้าน 1 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 219 รูปด้าน 2 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

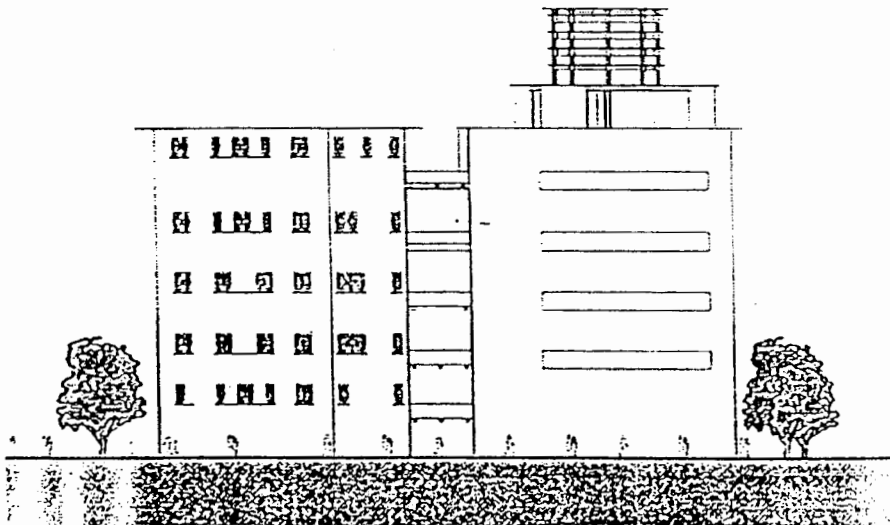
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

แผนผังที่ 220 รูปด้าน 3 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 221 รูปด้าน 4 อาคาร 15 กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง,” 17 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)

3.1.4 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพที่ 58 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่มา : ศุภศิริ ทิพทัส, สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวความคิด(พ.ศ.2475 - 2537) (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 701.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนศิลปกรรม

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ จังหวัด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติ อาคารอำนวยการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สร้างขึ้นราวพ.ศ. 2483 เมื่อเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยดัดแปลงจากอาคารเดิมที่เป็นโรงนอนทหารของกองพันทหารที่ 11 และ 4 ในอดีต ซึ่งเป็นอาคาร 4 หลัง เรียงต่อกัน หันหน้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ที่ต้องดัดแปลงอาคารก็เนื่องจากเป็นระยะเริ่มก่อสร้างมหาวิทยาลัย การก่อสร้างทั้งหลายจึงต้องประหยัดและรวดเร็ว การดัดแปลงอาคารที่มีอยู่เดิมมาใช้งานจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสม อาคารอำนวยการหลังนี้เรียกกันทั่วไปว่า “ตึกโดม” ซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในที่สุด

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว เป็นผังแบบ 5 ส่วนเน้น 3 ส่วนแบบที่นิยมใช้กันในงานออกแบบสถาปัตยกรรมคลาสสิก โดยก้อนปริมาตรหลักของอาคารอยู่ตรงกลางและมีการขอยมุมนเพื่อย่อขนาดของก้อนปริมาตรไม่ให้ใหญ่เทอะทะจนเกินไป ซึ่งส่วนนี้คือบริเวณทางเข้าหลักของอาคารอันหันหน้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารหลังนี้เป็นอาคารสูง 2 ชั้น มีชั้นลอย ที่บริเวณกึ่งกลางของรูปด้านอาคารด้านขวามีมุขสูงเป็นหลังคาช่อโดม เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงปลาย

ดินสอ ที่ชั้นล่างบริเวณทางเข้าหลักของอาคารมีการขึ้นคานคอนกรีตออกมาเพื่อเน้นย้ำความสำคัญทางเข้าหลัก ลักษณะของอาคารหลังนี้เป็นแบบโรแมนติก

สรุป แม้จะเป็นการดัดแปลงอาคาร โรงนอนเดิมให้กลายเป็นอาคารใหม่ สถาปนิกผู้ออกแบบก็สามารถทำได้เป็นอย่างดี มีการใช้ผังอาคารแบบคลาสสิกร่วมกับการออกแบบ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบโรแมนติกอันน่าจะเป็นอิทธิพลขณะที่ท่านได้ทำการศึกษาอยู่ที่โบซาร์

ภาพที่ 59 พิธีเปิดอาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

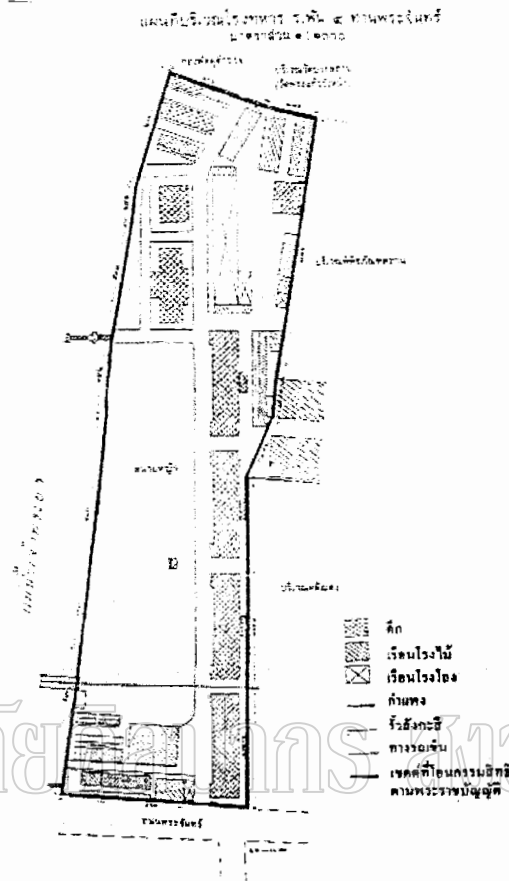
ภาพที่ 60 ทางเข้าอาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 61 ตัวอาคารหลัก อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

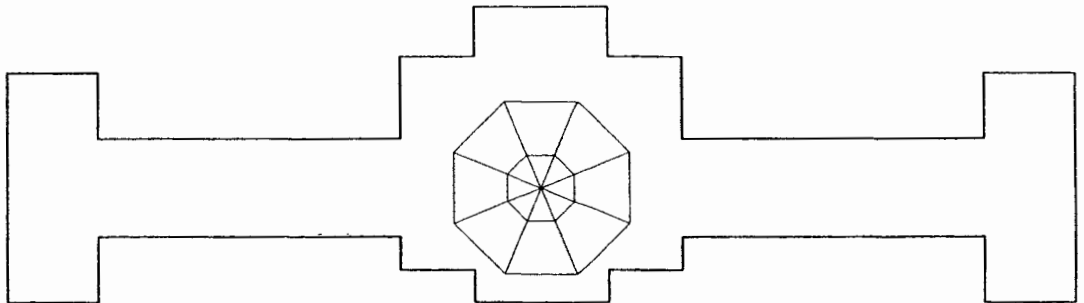
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 222 พื้นที่ของกองทหารราบเดิม ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

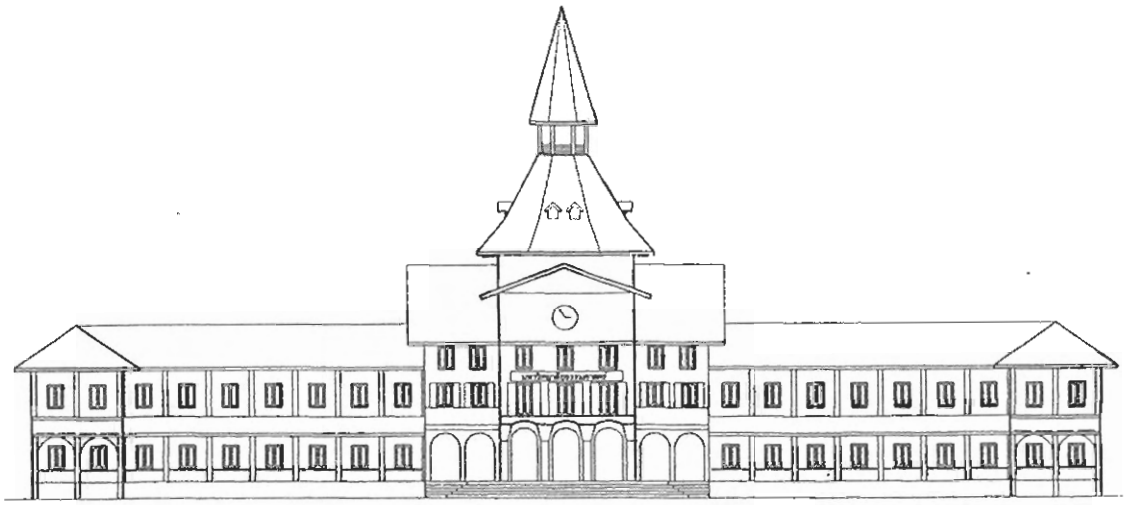
ที่มา : ประวัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

พิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 60 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537), 267.

แผนผังที่ 223 ผังอาคาร อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 224 รูปด้าน อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

3.1.5 ศาลแขวง จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 62 ด้านหน้าอาคารศาลแขวงจังหวัดสงขลา

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา

ประวัติ สร้างขึ้นราวพ.ศ. 2484¹⁶ ในเอกสารประวัติศาสตร์สงขลากล่าวว่า ออกแบบโดย นายจิตเสน อภัยวงศ์ แต่ในเอกสารหนังสืองานศพของพระสาโรชรัตนนิมมานก์กล่าวว่า พระสาโรชรัตนนิมมานก์เป็นผู้ออกแบบ¹⁷ ในปีพ.ศ. 2577 ได้มีการพิจารณาจัดสร้างอาคาร เพื่อให้เป็นอาคารศาลจังหวัดสงขลา โดยหลวงจ่ารัฐนิติศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งข้าหลวง กระทรวงยุติธรรม โดยมีการเลือกพื้นที่ทำเลจนได้ที่ดินบริเวณใกล้ชายหาดแหลมสมิหลาเพื่อทำการก่อสร้าง ที่ดินทางทิศเหนือติดถนนปลาท่า ยาว 160.75 เมตร ทิศใต้ติดที่ดินเอกชนยาว 160.75 เมตร ทิศตะวันออกติดถนนราชดำเนินยาว 99.50 เมตร ทิศตะวันตกติดวัดสระเกษยาว 99.50 เมตร รวมเนื้อที่ 15,995 ตารางเมตร

กระทรวงยุติธรรมได้อนุมัติเงินเพื่อดำเนินการสร้างอาคารหลังนี้ โดยให้สร้างเป็นอาคาร 2 ชั้น จำนวน 1 หลัง โดยมอบหมายให้นายจิตเสน อภัยวงศ์ เป็นผู้ออกแบบ นาย หอยยี่หื้อโวโด เป็นผู้รับเหมาประมูลได้เป็นเงิน 57,000 บาท เมื่อทำสัญญาจ้างเหมาแล้ว ได้ทำการฝังฐานรากเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2479 และเริ่มทำการก่อสร้างในเดือนเมษายน พ.ศ. 2480 แต่เมื่อการก่อสร้างดำเนินมาจนเสร็จงวดที่ 4 ผู้รับเหมาขาดแคลนเงินไม่ปฏิบัติตามสัญญาต่อไป กระทรวงยุติธรรมจึงบอกเลิกสัญญาและมอบหมายให้หลวงจ่ารัฐนิติศาสตร์ดำเนินการก่อสร้างต่อเท่าที่เงินยังเหลืออยู่ จนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2482 จึงหมดสิ้นเงินงบประมาณ การก่อสร้างจึงต้องหยุดชะงักไประยะหนึ่ง ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2483 กระทรวงยุติธรรมได้รับอนุมัติเงินจากงบประมาณอีก 35,000 บาท เพื่อให้ดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จ พร้อมทั้งการติดตั้งไฟฟ้าและครุภัณฑ์ต่างๆ หลวงจ่ารัฐนิติศาสตร์จึงได้ทำสัญญาจ้างบริษัทเทอร์ชันเฟอร์นิเจอร์ส์ โคร์ จำกัด เป็นผู้รับเหมา การก่อสร้างดำเนินมาจนถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 จึงเสร็จสมบูรณ์ และเปิดทำการในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484¹⁸

¹⁶ วัฒนสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536), 51.

¹⁷ สัมภาษณ์ สมชาติ จึงศิริอารักษ์, อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 23 มีนาคม 2550.

¹⁸ ศาลแขวงจังหวัดสงขลา, “ประวัติศาสตร์แขวงสงขลา,” เมษายน 2548. (อัดสำเนา)

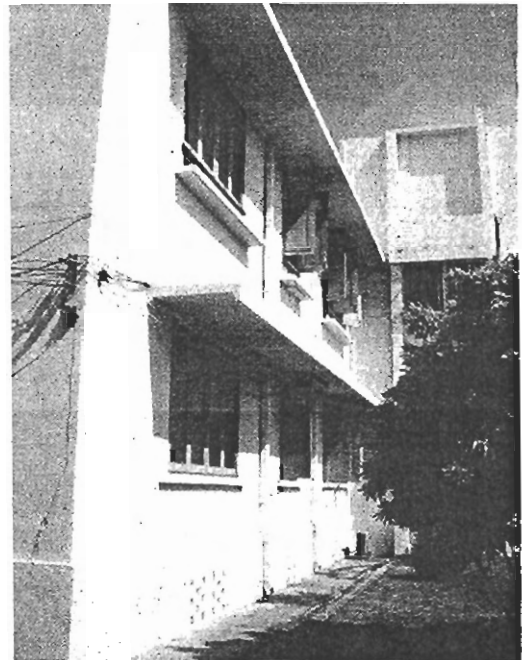
ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารหันหน้าเข้าหาถนน บริเวณหน้าอาคารเป็นสนามหญ้ามีเสาธงตั้งอยู่กึ่งกลางในแนวแกนหลักของอาคาร ผังอาคารเป็นรูปคล้ายไม้กางเขนแต่ความยาวที่แนวแกนหลักของอาคารนั้นมีขนาดค่อนข้างสั้นกว่าปกติ ทางเข้าหลักอยู่ปลายด้านหนึ่งของแนวแกนหลักซึ่งเป็นมุขทางคาน้ำหน้าของอาคาร ทางเข็รองอยู่ที่ด้านหลังของอาคารที่ปลายอีกด้านหนึ่งของแนวแกนหลัก และแนวแกนรองทั้ง 2 ด้าน จากทางเข้าหลักของอาคารมีโถงกลางเป็นตัวกระจาย Circulation ไปตามพื้นที่ต่างๆผ่านทางเดิน โดยผังอาคารภายในก็ยังคงเน้นความสมมาตรอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับผังอาคาร โดยรวม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารเป็นตึกสูง 2 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต ขาว 53 เมตร กว้าง 34 เมตร เนื้อที่ 1,802 ตารางเมตร ภายในแบ่งออกเป็น 22 ห้อง การประดับตกแต่งเรียบง่าย อาคารทาสีขาวล้วน มีการเน้นทางเข้าอาคารด้วยก้อนปริมาตรขนาดใหญ่ พร้อมด้วยรูปทรงขนาดเล็กที่ช่วยสร้างจุดเด่นให้กับบริเวณทางเข้าและมีการเปิดช่องเปิดขนาดใหญ่ที่ด้านบนของประตูทางเข้า

สรุป สถาปนิกออกแบบอาคารหลังนี้ด้วยสถาปัตยกรรมแบบ Art Deco โดย
ยังคงเน้นเรื่องความสมมาตรเป็นใจความสำคัญของชิ้นงานอย่างชัดเจน

ภาพที่ 63 ด้านหน้าอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 64 แนวกันสาดของอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 65 ทางเข้าอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 66 มุมมองด้านข้างศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 67 ประตูบริเวณคาคฟ้าชั้น2 ศาลแขวง
สงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 68 ช่องเปิดของอาคาร
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 69 ภายนอกของอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

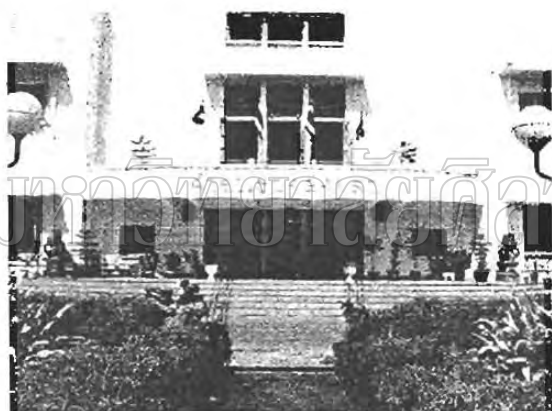
ภาพที่ 70 ด้านหลังของอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 71 หลังอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

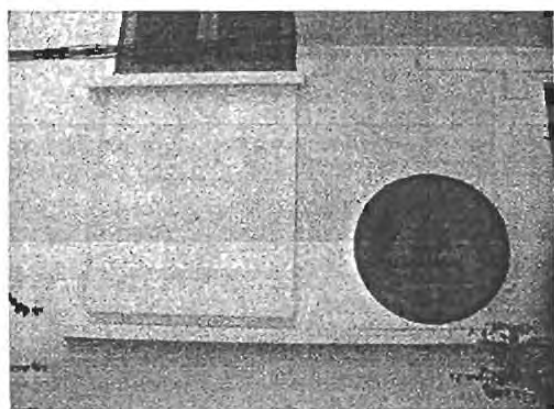
ภาพที่ 72 ระเบียบทางด้านหลังอาคารศาลแขวง
สงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

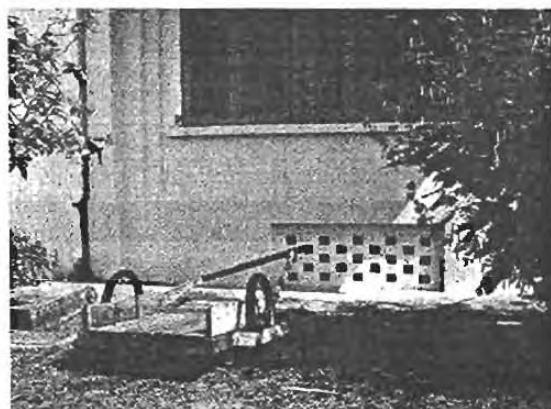
ภาพที่ 73 ทางเดินเข้าสู่อาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 74 มุมหน้าของอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 75 ช่องแสงรูปวงกลม บริเวณที่พัก
บันไดศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 76 ช่องระบายอากาศใต้ถุนอาคารศาล
แขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 77 ทางเดินภายในอาคารศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

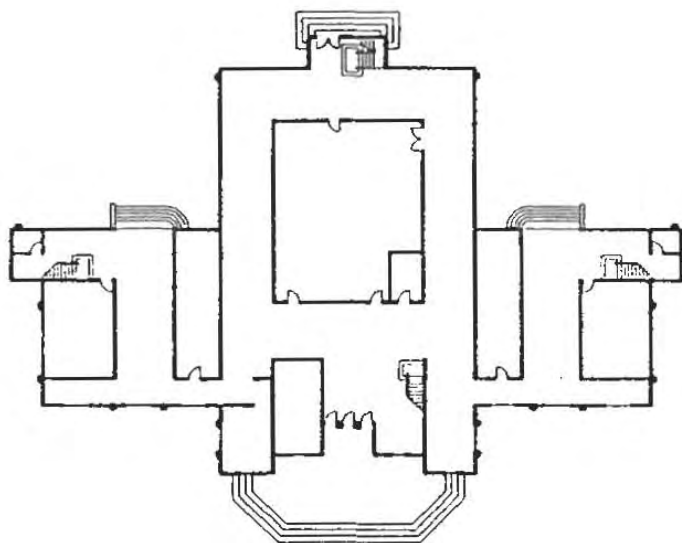
ภาพที่ 78 บริเวณโถงพักคอยศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 79 โถงบันไดศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

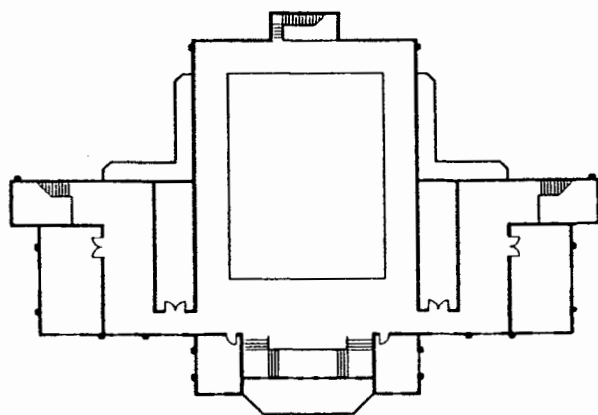

ภาพที่ 80 บันไดขึ้นสู่ชั้น 2 ศาลแขวงสงขลา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 225 ผังอาคารชั้นล่าง ศาลแขวงสงขลา

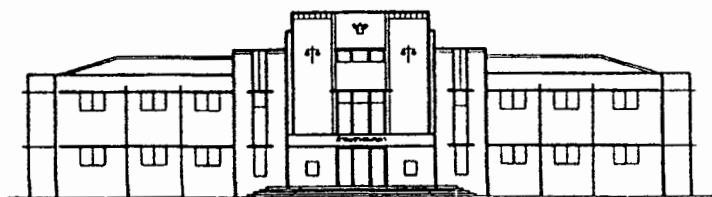
ที่มา : จากศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 226 ผังอาคารชั้น 2 อาคารศาลแขวงสงขลา

ที่มา : จากศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 227 รูปด้าน 1 อาคารศาลแขวงสงขลา

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 228 รูปด้าน 2 อาคารศาลแขวงสงขลา

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

3.1.6 ที่ทำการไพรณีย์บางรัก

ภาพที่ 81 ที่ทำการไพรณีย์บางรัก

ที่มา: จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ ถ. เจริญกรุง เขตบางรัก

ประวัติ ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483¹⁹ บางเอกสารกล่าวว่ามีการมอบหมายให้นายจิตรเสน อภัยวงศ์เป็นผู้ออกแบบ และบางเอกสารกล่าวว่าออกแบบโดยนายจิตรเสน อภัยวงศ์และพระสาโรชรัตนนิมมานก์²⁰ เพื่อให้เป็นที่ทำการของกรมไพรณีย์โทรเลข เรียกกันว่า ที่ทำการไพรณีย์กลาง

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารของที่ทำการไพรณีย์บางรักเป็นแบบผังห้าส่วน เน้นสามส่วนผสมกับผังรูปตัวที โดยทางเข้าหลักอยู่ที่ปลายสุดของแนวแกนหลักของอาคาร อันอยู่ในแนวแกนเดียวกันกับอนุสาวรีย์และเสาธง เช่นเดียวกับ อาคาร โรงภาพยนตร์ทหารบก อาคารศาลแขวงสงขลาและอาคารอำนาจการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้

¹⁹ ชาตรี ประกิตนันทการ, การเมืองและสังคมในศิลปะสถาปัตยกรรม สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาตินิยม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2547), 324.

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นก้อนปริมาตรขนาดใหญ่รูปทรงสมมาตร ทางเข้าหลักอยู่ที่กึ่งกลางของอาคาร โดยมีการเจาะช่องแสงขนาดใหญ่เหนือประตูทางเข้าหลัก ภายในกรอบของอาคารขนาดใหญ่ เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบ Art Deco การประดับตกแต่งอาคารค่อนข้างเรียบง่าย ที่มุมอาคารด้านบนของก้อนปริมาตรกลางมีการประดับประติมากรรมรูปครุฑนูนอยู่ที่มุมทั้งสอง

สรุป เป็นอาคารแบบ Art Deco ที่เน้นเรื่องความสมมาตรของอาคารทั้งในแง่ของผังและรูปด้านอาคาร

ภาพที่ 82 การแสดงแนวอิฐที่ตัวอาคารที่ทำการไปรษณีย์บางรัก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 83 ประติมากรรมรูปครุฑที่มุมอาคารที่ทำการไปรษณีย์บางรัก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 84 ด้านหลังอาคารที่ทำการไปรษณีย์บางรัก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 85 การประดับตกแต่งบานประตูทางเข้าที่ทำการไปรษณีย์บางรัก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 86 ภายในอาคารที่ทำการไปรษณีย์บางรัก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

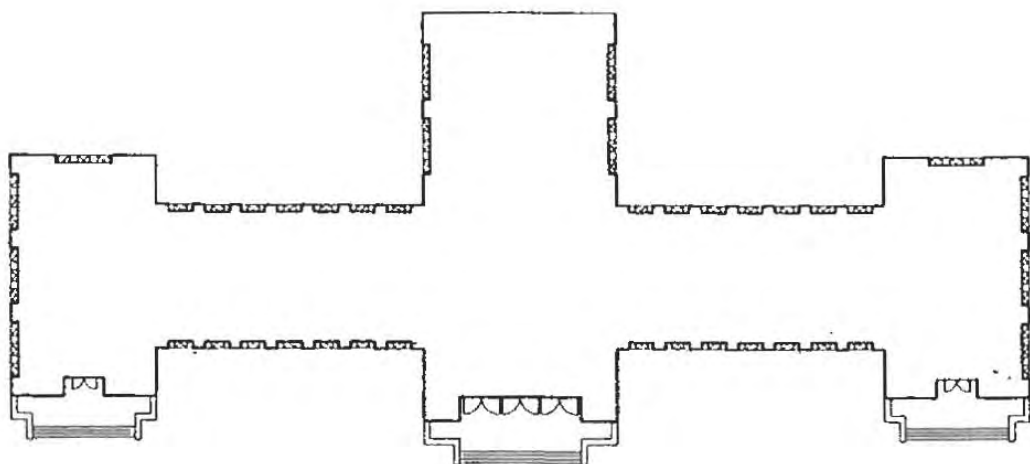
ภาพที่ 87 การจะช่องแสง ภายในที่ทำการ
ไปรษณีย์บางรัก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

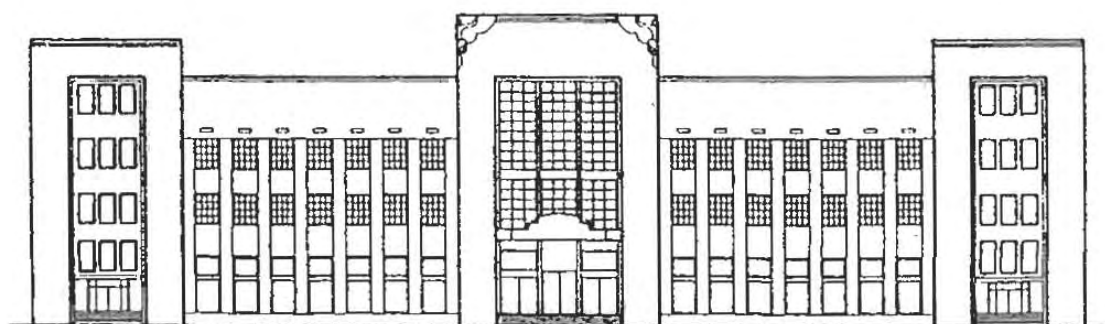
ภาพที่ 88 ประติมากรรมภายในที่ทำการ
ไปรษณีย์บางรัก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 89 โถงทางเข้าที่ทำการไปรษณีย์บางรัก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 229 ผังอาคาร อาคารไปรษณีย์กลาง
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 230 รูปด้าน อาคารไปรษณีย์กลาง

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 90 ทำการไปรษณีย์บางรัก

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

3.2 อาคารพักอาศัย

ผลงานการออกแบบอาคารพักอาศัยของนายจิตเสน อภัยวงศ์ มีดังนี้

3.2.1 บ้านนายจิตเสน อภัยวงศ์

แผนผังที่ 231 บ้านนายจิตเสน อภัยวงศ์

ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์ ,2536), 75.

ทำเลที่ตั้ง บ้านเลขที่ 4 ซอยเย็นอากาศ กรุงเทพมหานคร

ประวัติ สร้างในพ.ศ. 2476 สถาปนิกออกแบบเพื่อให้เป็นบ้านพักอาศัยของตัวเอง ปัจจุบันเป็นของนาย บุญชิต เกตุฉายนา²¹ จากการสำรวจของผู้วิจัยทำให้ทราบว่า

ปัจจุบันเป็นคลินิกทันตกรรมชื่อ Art Dental และไม่อนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาภายในบริเวณ

ลักษณะผังของอาคาร เป็นผังอาคารรูปสี่เหลี่ยม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารเป็นอาคารทรงตึก 2 ชั้น หลังคาแบนเรียบ ที่ผนังอาคารมีการสลักปูนเพื่อให้เกิดสัมผัสของผิวอาคารที่แตกต่างออกไป ผังอาคารเป็นสี่เหลี่ยม โดยมีการแบ่งพื้นที่เป็นห้องต่างๆอยู่ภายในอาคาร ที่บันไดมีการเจาะช่องแสงขนาดใหญ่เป็นแนวยาวลงมา

สรุป ผู้วิจัยเชื่อว่าบ้านของสถาปนิกสามารถสะท้อนรสนิยมของตัวสถาปนิกออกมาได้ บ้านของนายจิตเสน อภัยวงศ์ถูกออกแบบให้เป็นแบบสถาปัตยกรรม Art Deco และมีการตกแต่งสร้างพื้นผิวของอาคารด้วยการสลักปูนแสดงให้เห็นถึงความชื่นชอบทั้ง 2 ลักษณะอันปรากฏอยู่ในงานออกแบบของนายจิตเสน อภัยวงศ์อยู่เสมอ

²¹ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต, 75.

4. นายนาถ โพธิประสาท

4.1 อาคารสาธารณะ

ผลงานการออกแบบอาคารสาธารณะของนายนาถ โพธิประสาทมีดังนี้

4.1.1 ศาลาเฉลิมกรุง

ภาพที่ 91 ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง อาคารศาลาเฉลิมกรุงตั้งอยู่ที่บริเวณ ถนนเจริญกรุง จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ประวัติ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2473 ก่อสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2476 โดยมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2476 อาคารศาลาเฉลิมกรุง หลังนี้ ถูกก่อสร้างโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในการก่อสร้าง เนื่องจากความใฝ่พระทัยในภาพยนตร์ และต้องการสร้างเพื่อเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 150 ปี อันเป็นที่มาของชื่อ “เฉลิมกรุง” ซึ่งการสร้างอนุสรณ์กรุงรัตนโกสินทร์ 150 ปีนี้ ประกอบด้วย ศาลาเฉลิมกรุง และ สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สำหรับอาคารศาลาเฉลิมกรุง พระองค์มอบหมายให้สถาปนิกไทยที่มีชื่อมากในขณะนั้น คือ ม.จ.สมัยเฉลิม กฤดาการ เป็นผู้รับผิดชอบในการออกแบบและมีอาจารย์นาถ โพธิประสาท เป็นผู้

ร่วมออกแบบ ซึ่งสถาปนิกทั้ง 2 ท่านนี้ได้สำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส และอังกฤษ ตามลำดับ เมื่อเริ่มเป็นกิจการนั้น ศาลาเฉลิมกรุงได้สร้างความทันสมัยให้กับสังคมอย่างมาก นับเป็นกิจกรรมที่ทันสมัยที่จะไปชมภาพยนตร์ที่เฉลิมกรุงประกอบกับพื้นที่บริเวณนั้นเป็นที่ตั้งของ แหล่งซื้อขายผ้าขนาดใหญ่ นับเป็นศูนย์กลางความเจริญของกรุงเทพมหานครในขณะนั้น แต่หลังจากที่ ศูนย์กลางความเจริญย้ายจากบริเวณนี้ โรงภาพยนตร์จึงได้ซบเซาและปิดกิจการในที่สุด จนกระทั่ง ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยบริษัท ดีไซน์ 103 จำกัด และปรับปรุงเป็น เฉลิมกรุง รอยัล เซียร์ โดยการบูรณะครั้งนี้พยายามรักษาสภาพเดิมของอาคารให้มากที่สุด และในปี พ.ศ. 2537 อาคารหลังนี้ก็ได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยาม ฯ

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ทางเข้าอยู่ที่มุมของ อาคารรับกับที่ตั้งของอาคารที่อยู่ตรงบริเวณหัวมุมของสี่แยก เมื่อเข้ามาจะพบ โถงกลางภายในซึ่งใช้ เป็นที่พักคอยรอชมภาพยนตร์และทำหน้าที่กระจาย Circulation ไปในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ ห้องชม ภาพยนตร์ และบันไดขึ้นสู่ชั้น 2 ของอาคาร การออกแบบพื้นที่ภายในอาคารหลังนี้ออกแบบอย่างเป็นระบบชัดเจนมีการควบคุมทางเข้า – ออกของส่วน Public และ Service ตามกิจกรรมของการชม ภาพยนตร์ได้อย่างดี

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ในช่วงเวลานั้น ศาลาเฉลิมกรุงนับเป็น โรง มหรสพที่ทันสมัยที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีรูปลักษณ์ภายนอกของอาคารที่เป็น สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modern Architecture) และใช้ระบบปรับอากาศแบบ CHILL WATER SYSTEM ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีประเทศใดในเอเชียใช้ระบบปรับอากาศเลย โดยเครื่องปรับอากาศ นี้เป็นของบริษัท CARRIER ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่งได้ คิดค้นระบบปรับอากาศมาเพียง 13 ปี เท่านั้น รวมทั้งระบบโครงสร้างของโรงมหรสพหลังนี้ยัง แตกต่างไปจากระบบโครงสร้างที่เคยมีมาในอดีต เนื่องจากมิได้ใช้โครงสร้างไม้ หรือก่ออิฐฉาบ ปูน แต่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยใช้โครงสร้างภายในเป็นดัวรับน้ำหนัก แบ่งส่วน ต่าง ๆ รอบ ๆ อาคารให้เป็นห้องเล็ก ๆ เพื่อใช้ผนังและเสาเล็กย่อยของแต่ละห้องช่วงพุงน้ำหนัก ของตัวอาคาร โดยมีการคำนวณน้ำหนักที่ลงตัวและสมดุลทุกด้าน ทำให้มีที่ว่างในห้องโถงใหญ่ โดยไม่มีเสาบัง นับเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ทันสมัยมากในช่วงเวลาดังกล่าว

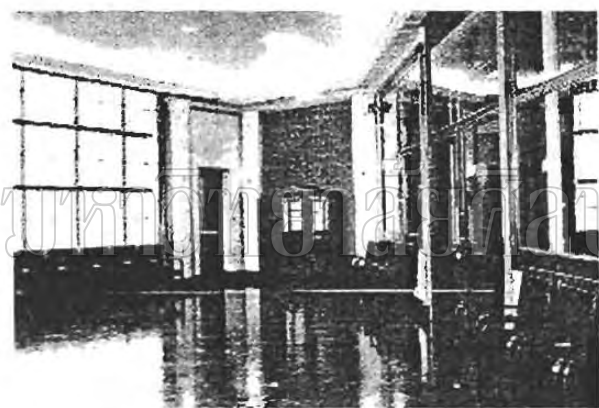
สรุป ศาลาเฉลิมกรุงเป็นตัวอย่างอาคารที่มีผังแบบสมัยใหม่ (Modern Architecture) อย่างชัดเจนมิได้แฝงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมคลาสสิกเอาไว้ รวมไปถึงทั้งระบบ โครงสร้าง วัสดุ และเทคโนโลยีอันทันสมัยทำให้อาคารหลังนี้เป็นเสมือนตัวแทนของความบันเทิง ในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างดีเยี่ยม

ภาพที่ 92 ศาลาเฉลิมกรุงในอดีต
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 93 ภายในโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง
ในอดีต
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 94 ภายในห้องเมขลาศาลาเฉลิมกรุงใน
อดีต

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 95 โถงบันไดขึ้นสู่ชั้น 2 ศาลาเฉลิมกรุง
ในปัจจุบัน

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

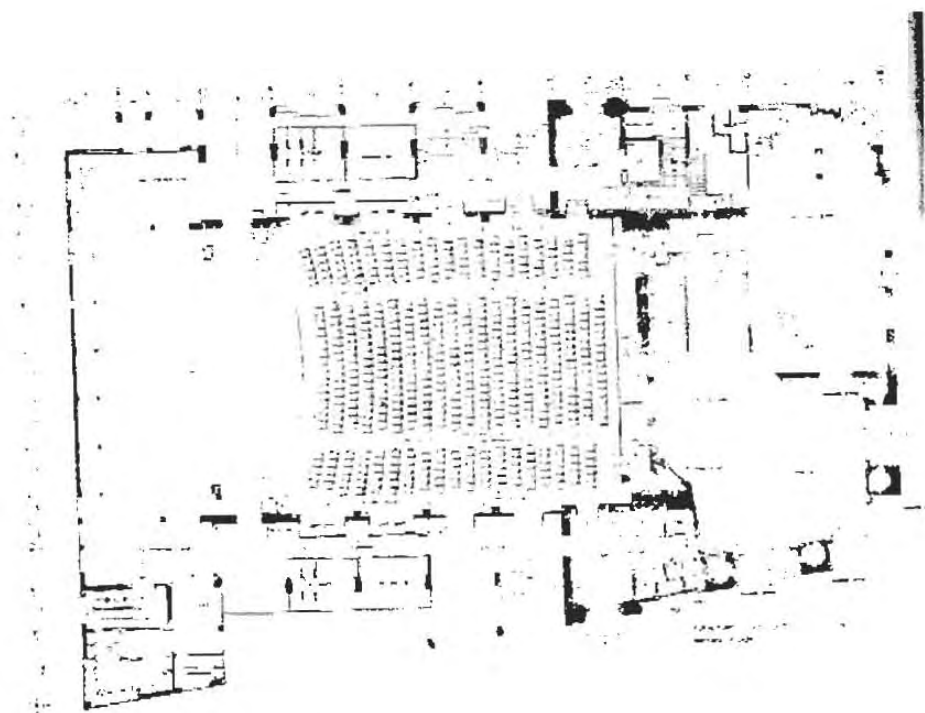

ภาพที่ 96 ทางเข้าอาคารศาลาเฉลิมกรุงใน
ปัจจุบัน

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

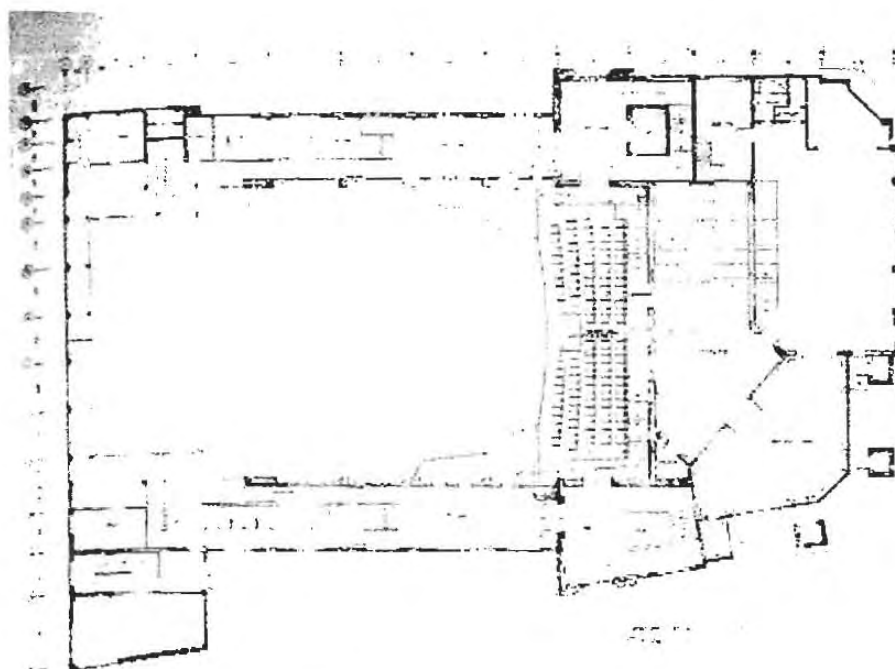

ภาพที่ 97 โถงพักคอยศาลาเฉลิมกรุงในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

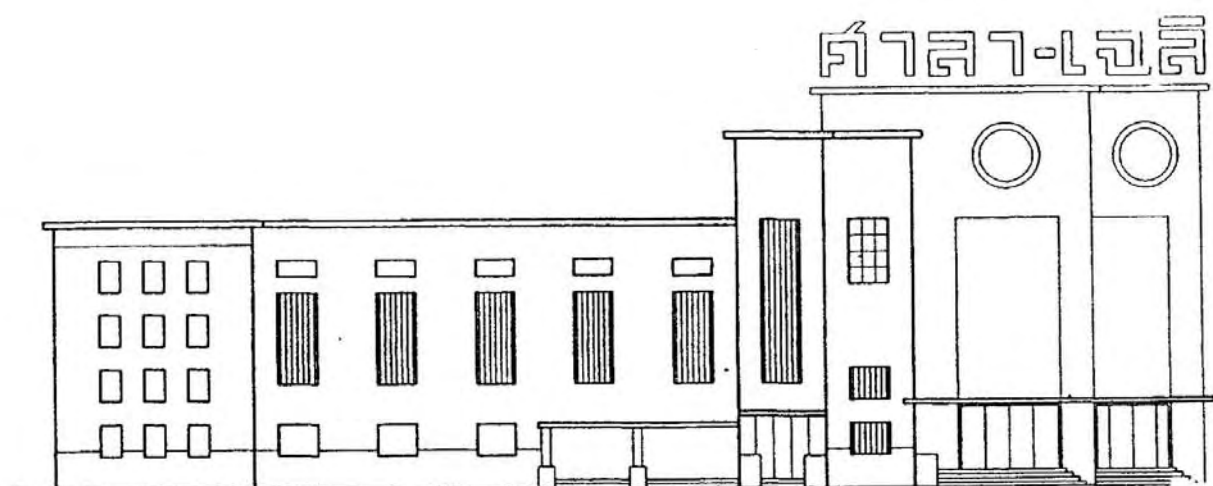
แผนผังที่ 232 ผังอาคารชั้นที่ ๑ ศาลาเฉลิมกรุง ๑

ที่มา : “เฉลิมกรุง รอยัล เซียนเตอร์ ดิโอดส์สยามพลาซ่า,” อาษา (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2538) : 50.

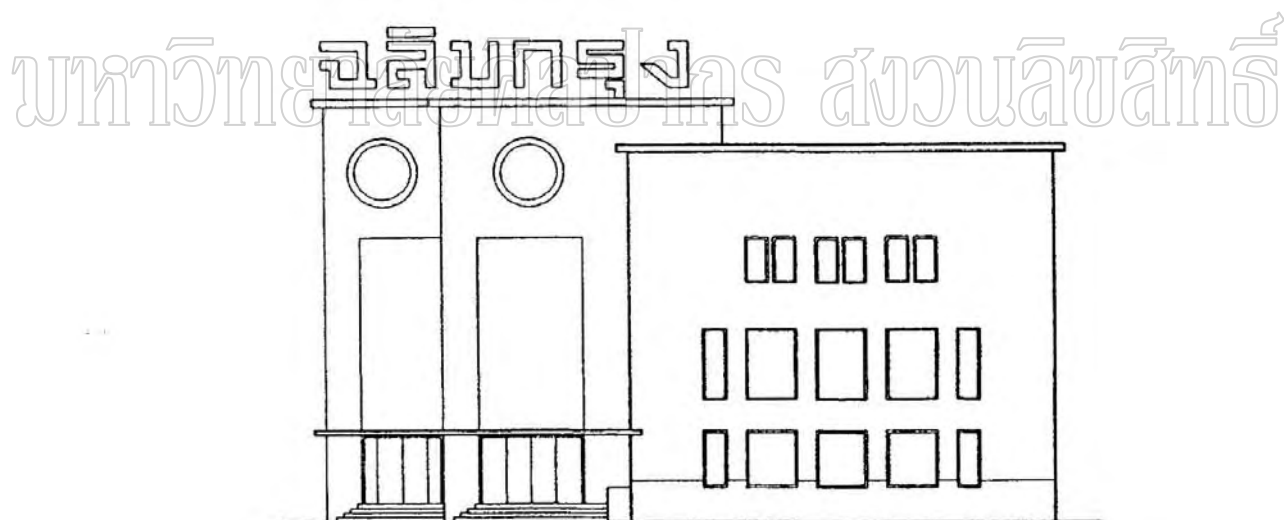
แผนผังที่ 233 ผังอาคารชั้นที่ ๒ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : “เฉลิมกรุง รอยัล เซียนเตอร์ ดิโอดส์สยามพลาซ่า,” อาษา (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2538) : 51.

แผนผังที่ 234 รูปด้าน 1 อาคารศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 235 รูปด้าน 2 อาคารศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

4.2 อาคารพักอาศัย ผลงานการออกแบบอาคารพักอาศัยของนายณารด โพธิประสาธ
เท่าที่สามารถสืบค้นเอกสารนั้นยังไม่มีปรากฏใดๆ

5. พระตำหนักรัตนนิมมานก์

5.1 อาคารสาธารณะ ผลงานการออกแบบอาคารสาธารณะของพระตำหนักรัตนนิมมานก์มีดังนี้

5.1.1 อาคารเคมี1 คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 98 อาคารเคมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ท่ารถที่ตั้ง ตั้งอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริเวณระหว่างคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะศิลปกรรมในปัจจุบัน ปัจจุบันมีการซ่อมแซมอาคารประวัติ สร้างในปีพ.ศ.2482 เพื่อเป็นที่เรียนของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะผังอาคาร เป็นผังอาคารรูปตัว I กล่าวคือเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมยาวที่มีก้อนปริมาตรสี่เหลี่ยม 2 ก้อนวางขวางตัดกับแนวแกนหลักของอาคารอยู่ที่ปลายสุดทั้ง 2 ด้านทางเข้าหลักอยู่ที่กึ่งกลางของอาคาร เมื่อเข้าสู่อาคารจะกระจาย Circulation เข้าสู่ห้องต่างๆด้วยทางเดินยาวขนานไปกับแนวระเบียงทั้ง 2 ชั้น

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสูง 2 ชั้น เป็นสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ ตัวอาคารทาสีขาวเรียบลื่น บริเวณทางเข้ามีการทำมุขยื่นออกมา ซึ่งในส่วนนี้สามารถใช้งานเป็นคาดฟ้าของชั้น 2 ได้มีการขึ้นชายคาเหนือหน้าต่างเพื่อบังแดดและฝน

สรุป เป็นอาคารแบบสมัยใหม่ที่มีการออกแบบให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของไทยโดยการขึ้นชายคาเพื่อบังแดดและฝน

ภาพที่ 99 มุขหน้าอาคารเคมี 1

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 100 ทางเข้าอาคารเคมี 1

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 101 ทางเดินบริเวณชั้นอาคารเคมี 21

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 102 ทางเดินชั้น 2 อาคารเคมี 1

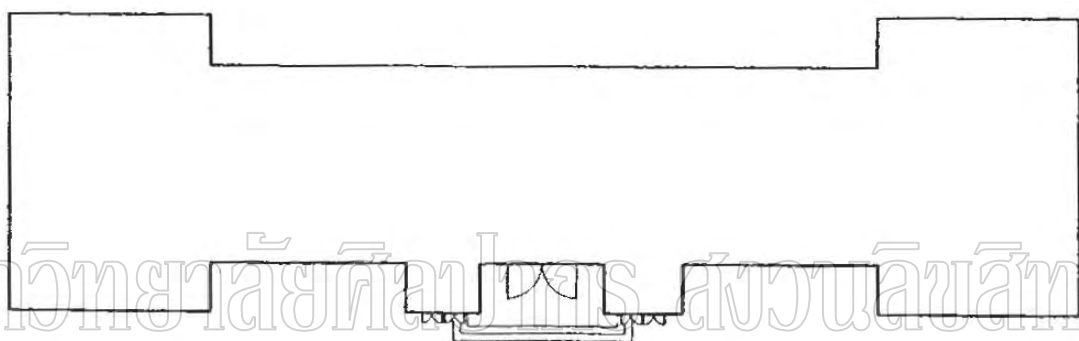
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 103 โถงบันได อาคารเคมี 1
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 104 การยกระดับได้ดู อาคารเคมี 1
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 236 ผังอาคาร อาคารเคมี 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 237 รูปด้านอาคาร อาคารเคมี 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

5.1.2 ศาลยุดิธรรม

ภาพที่ 105 ศาลยุดิธรรม

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

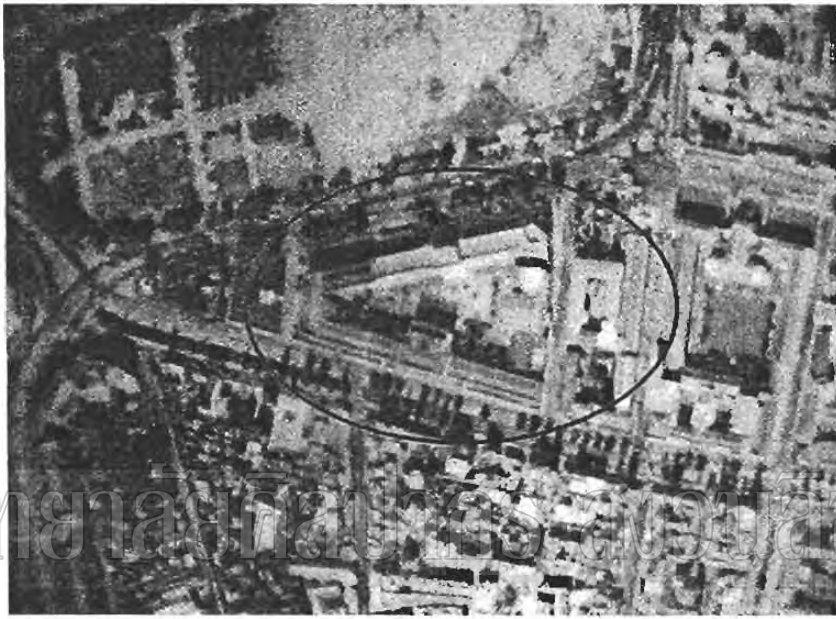
ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ริมถนนราชดำเนินใน ตรงข้ามกับบริเวณท้องสนามหลวง
ประวัติ สร้างในปีพ.ศ. 2483 โดยมีพระสาโรชญ์คณนิมมานก์เป็นผู้ออกแบบ
การก่อสร้างอาคารนี้สิ้นเงิน ไป 302,484.49 บาท

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปตัวยู(U) ที่ปลายทั้ง 2 ด้านแยกออกจากกัน
เมื่อแรกสร้างอาคารได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ อาคารประธานด้านหน้ายาว 50.60 เมตร
กว้าง 18.00 เมตร ตอนกลางมีมุขขึ้นไปข้างหลัง 8.00 เมตร มุขกว้าง 10.132 เมตร ชั้น 3 จัดเป็นห้อง
รัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี ห้องรับแขก ห้องประชุม และห้องสมุด ห้อง
ปลัดกระทรวง ห้องหัวหน้ากองกลางและผู้ช่วย ชั้น 2 จัดเป็นห้องแผนกรับส่ง ห้องหัวหน้ากอง
คลังและเจ้าหน้าที่ ห้องหัวหน้ากองบังคับคดีทางแพ่งและผู้ช่วยพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ อาคารปีกด้าน
ติดถนนราชินี มีขนาดยาว 60.675 เมตร กว้าง 16.00 เมตร ชั้น 3 จัดเป็นห้องเจ้าหน้าที่กองกลาง
ห้องหัวหน้ากองการคดีและเจ้าหน้าที่ ชั้น 2 จัดเป็นห้องหัวหน้ากองบังคับคดีล้มละลาย และผู้ช่วย
พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ ปีกอาคารด้านถนนราชดำเนินใน ยาว 60.675 เมตร กว้าง 16.00 เมตร ชั้น 3
จัดเป็นที่ทำการศาลฎีกาชั่วคราว ชั้น 2 จัดเป็นห้องเก็บพัสดุศาลฎีกา และห้องรับประทานอาหาร
ของผู้พิพากษาศาลฎีกา ชั้นล่าง จัดเป็นที่รับประทานอาหารของข้าราชการ เป็นที่เก็บพัสดุต่างๆ
ของกระทรวงและกองบังคับคดีทางแพ่ง เป็นที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน และเป็นที่ยอดรถของ
ข้าราชการ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารมีความสูง 3 ชั้น สูง 14.00 เมตร หลังคา
มุงกระเบื้องลูกฟูก หากมองจากภายนอกจะเหมือนหลังคาเรียบแบน (Flat Slab) ทางเข้าหลักเป็น

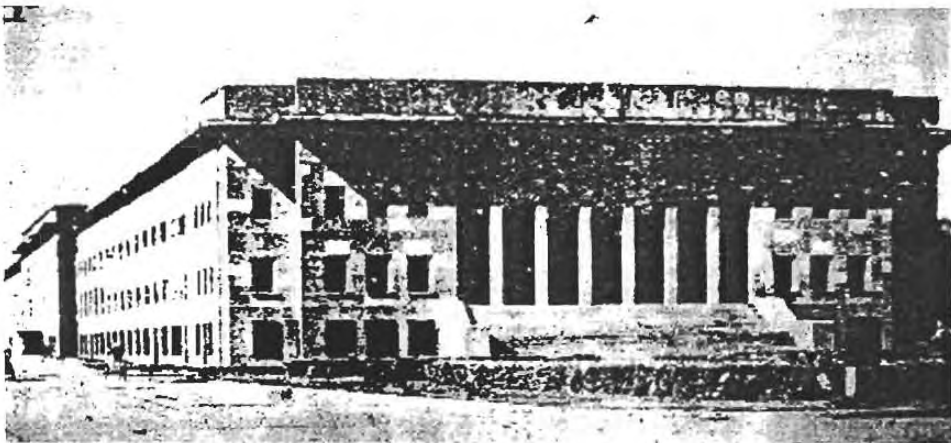
แนวระเบียงขนาดใหญ่ยาวตลอดด้านหน้าของอาคาร โดยมีแนวเสาเรียงรายเป็นแถวอยู่ด้านหน้า
อาคารเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐฉาบปูน มีการยกฐานสูงบริเวณทางเข้า
ด้านหน้าอาคาร นำสายคาด้วยบันไดขนาดใหญ่วางตัวเป็นแนวยาวขนาดกัปรูปด้านอาคาร

สรุป สถาปนิกเน้นความสมดุลและเรียบง่ายในการออกแบบอาคารหลังนี้
เป็นอย่างมาก

ภาพที่ 106 ภาพถ่ายทางอากาศศาลยุติธรรม

ที่มา : ประวัติกระทรวงยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม, 2535. พิมพ์เนื่องใน
โอกาสครบรอบ 100 ปีกระทรวงยุติธรรม มีนาคม 2535), 173.

ภาพที่ 107 ศาลยุติธรรมเมื่อแรกสร้าง

ที่มา : ประวัติกระทรวงยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม, 2535. พิมพ์เนื่องใน
โอกาสครบรอบ 100 ปีกระทรวงยุติธรรม มีนาคม 2535), 173.

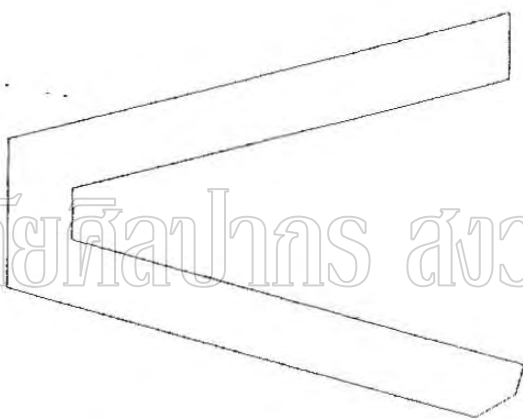

ภาพที่ 108 ทางเข้าอาคารศาลยุติธรรม
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

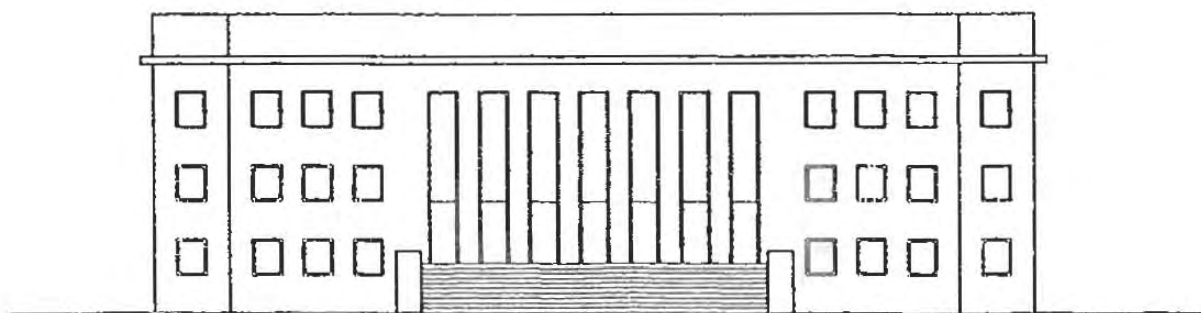
ภาพที่ 109 ด้านหน้าอาคารศาลยุติธรรม
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 238 ผังอาคาร อาคารศาลยุติธรรม

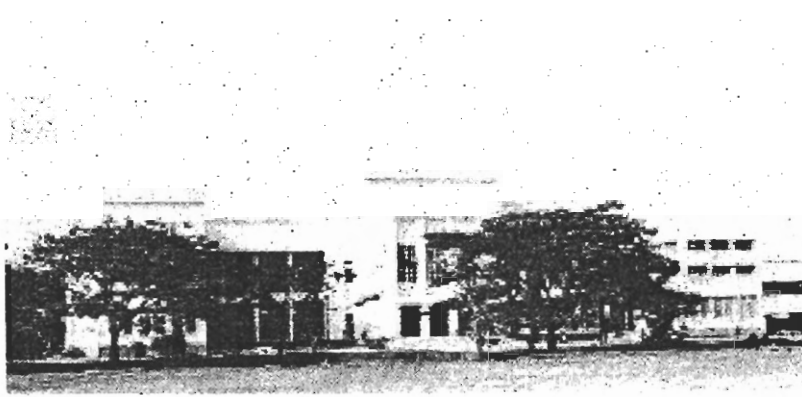
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 239 รูปด้าน อาคารศาลยุติธรรม

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

5.1.3 อาคารคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 110 อาคารคณะเกาส์กรรมศาสตร จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย (คณะศิลปกรรม)

ที่มา : วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536), 54.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นคณะศิลปกรรมศาสตร

ประวัติ สร้างในปีพ.ศ. 2483 เพื่อเป็นอาคารเรียนของนิสิตคณะเกาส์กรรมศาสตร ภายในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ออกแบบโดยพระสาโรชรตนนิมมานก

ลักษณะผังอาคาร ผังของอาคารเป็นผังแบบห้ส่วนเน้นสามส่วน ทางเข้าหลักอยู่ที่บริเวณกึ่งกลางของอาคาร เมื่อเข้ามาจะพบ โถงกลางอันจะกระจาย Circulation เพื่อเข้าสู่ห้องต่างๆผ่านแนวทางเดินที่ขนานไปกับแนวระเบียง บันใดที่จะขึ้นไปสู่ชั้นบนอยู่ที่มุมทั้ง 2 ด้านของก้อนปริมาตรตรงกลาง

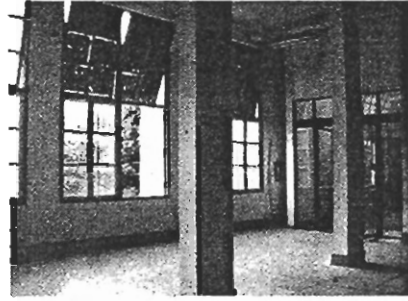
ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารทรงตึกสูง ชั้น แบบเรียบง่าย อาคารเป็น 3 เสิริมเหล็ก วางอาคารเป็นแนวยาวขนานกับถนนที่ตัดผ่านหน้าอาคาร โครงสร้างคอนกรีต เนื่องจากผังอาคารเป็นแบบห้ส่วนเน้นสามส่วนจึงทำให้เกิดก้อนปริมาตรสามก้อนขึ้นออกมาจากรูปด้านของอาคาร โดยก้อนปริมาตรตรงกลางอันมีทางเข้าหลักของอาคารนั้นได้มีการขอมุมเพื่อลดความเทอะทะของอาคาร และมีการเจาะช่องแสงขนาดใหญ่อยู่เหนือทางเข้า อันเป็นลักษณะแบบสถาปัตยกรรม Art Deco

สรุป แม้จะเป็นอาคารแบบสมัยใหม่แต่ก็ยังมีวางผังแบบคลาสสิกอยู่ คือ ผังแบบห้ส่วนเน้นสามส่วน

ภาพที่ 111 ทางเดินชั้น2 อาคารคณะเภสัชกรรม
ศาสตร์

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 112 ห้องชั้น2 ภายใน อาคารคณะเภสัช
กรรมศาสตร์

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

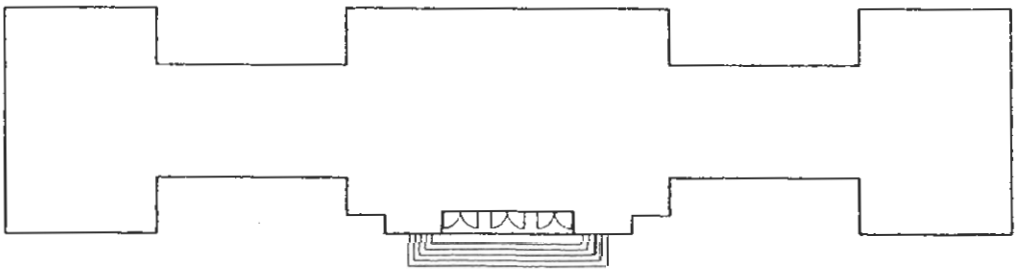
ภาพที่ 113 ทางเข้าริมอาคารคณะเภสัชกรรม
ศาสตร์

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

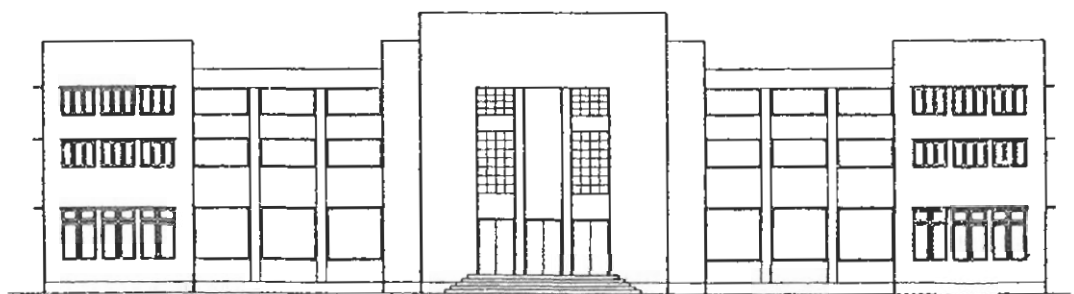
ภาพที่ 114 ช่องแสงของอาคารคณะเภสัชกรรม
ศาสตร์

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 240 ผังอาคาร อาคารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 241 รูปด้าน อาคารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

5.1.4 ศาลาว่าการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)

ภาพที่ 115 ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า) ตั้งอยู่ที่ทางด้านฝั่งตะวันตก ไปสู่ทางทิศตะวันออกของถนนศรีสรรเพชญ์ หน้าหน้า

ประวัติ สร้างปีพ.ศ. 2482 แล้วเสร็จเมื่อปีพ.ศ. 2484 ศาลากลางหลังนี้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 โดยมีพระสาโรชรัตนนิมมานก์ เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ อาคารหลังนี้มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484 โดยมีฯพณฯ ปรีดี

พนมยงค์เป็นประธานเปิดงาน แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารนักท่องเที่ยว พระนครศรีอยุธยา

ลักษณะผังอาคาร อาคารมีผังเป็นรูปตัว T โดยหันด้านหันหน้าอาคารออกสู่ทิศตะวันออก โดยมีถนนสายโรจนะดำรงมุ่งตรงมาสู่ทางด้านหน้าอาคาร ติดกับถนนพระศรีสรรเพชญ์ที่ขนานอยู่ทางด้านหน้าของอาคาร ทางเข้าหลักของอาคารอยู่ทางด้านหน้าเป็นระเบียบยาวขนาดใหญ่นี้มีเสาเรียงเป็นแนวยาว เมื่อเข้าสู่ภายในอาคารจะพบ โถงขนาดใหญ่แยกพื้นที่เป็นส่วนซ้ายและขวาซึ่งมีบันไดขึ้นสู่ชั้นบน ที่ปลายผังอาคารรูปขาตัว T ของชั้น 1 เป็นโถงระเบียบยาวเปิดโล่ง จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าพื้นอาคารมีรอยต่อของพื้นไม้ภายในและพื้นคอนกรีตภายนอกทำให้สามารถอนุมานได้ว่าพื้นที่บริเวณส่วนนี้น่าจะเคยมีแนวผนังเดิมอยู่ก่อน เมื่อขึ้นสู่พื้นที่บริเวณชั้น 2 จะพบแนวทางเดินยาวริมระเบียงที่สามารถมองลงไปเห็น โถงของชั้นที่ 1 ได้ จากทางเดินยาวนี้เข้าไปสู่ห้องจัดแสดงนิทรรศการขนาดยาวซึ่งมี โถงบันไดอยู่ที่ปลายสุดของอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม รูปลักษณะของอาคารเป็นอาคารตึกสูง 2 ชั้น การประดับตกแต่งเรียบง่าย ด้านหน้าอาคารมีการประดับด้วยประติมากรรมบรมรูป สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระศรีสุริโยทัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช และพระเจ้าตากสินมหาราชภายในอาคารทางด้านหน้าจะเป็นโถง ซึ่งเปิดโล่งขึ้นไปถึงชั้น 2 เมื่อเดินตรงมาด้านในจะเป็นพื้นที่แนวหาดั้งฉากกับอาคารด้านหน้า หลังคาของอาคารหลังนี้หากมองจากภายนอกจะคล้ายอาคารที่มีหลังคาแบนเรียบ แต่จริงๆแล้วเป็นหลังคาจั่วมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ หากแต่ทำขอบกันขึ้นมา (parapet)

สรุป เป็นอาคารที่ออกแบบโดยเน้นถึงการให้ความสำคัญต่อพื้นที่ตั้งเป็นอย่างมาก โดยให้อาคารอยู่ที่ปลายถนนสายหลักเช่นเดียวกับพระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาคารหลังนี้ต่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในฐานะที่เป็นศาลาว่าการจังหวัด แม้อาคารจะเป็นแบบเรียบง่ายแต่ก็มีการประดับตกแต่งด้วยงานประติมากรรมเพื่อสร้างเรื่องราว

ภาพที่ 116 มุมมองจากด้านหลัง ศาลากลาง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 117 ด้านข้างของอาคารศาลากลาง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 118 พื้นที่ด้านหลังศาลากลางจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

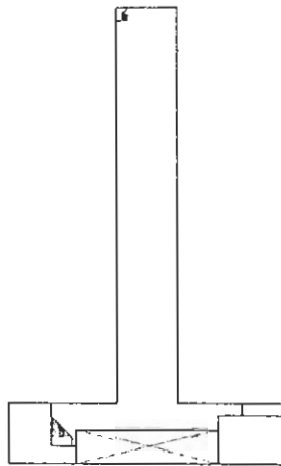
ภาพที่ 119 ทางเดินขึ้น 2 ศาลากลางจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

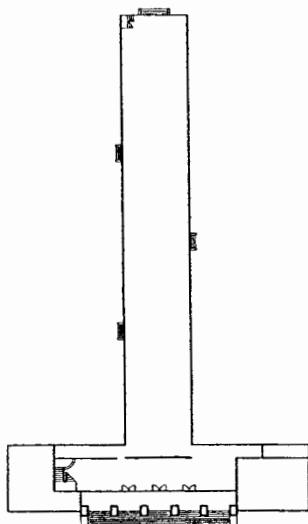
ภาพที่ 120 บันไดทางขึ้นศาลากลางจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 121 เมื่อมองจากชั้น 2 ศาลากลาง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

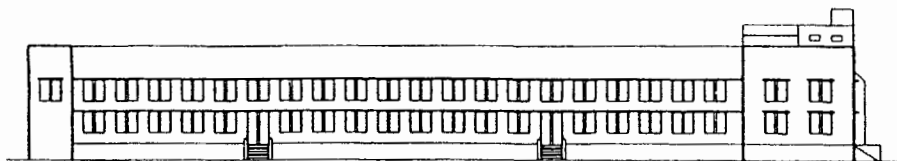
แผนผังที่ 242 ผังอาคารชั้น 2 อาคารศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 243 ผังอาคารชั้นล่าง อาคารศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)

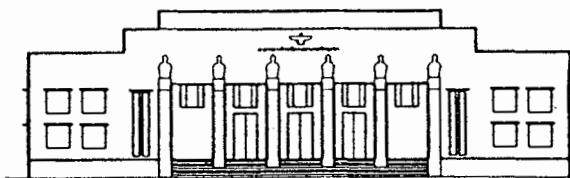
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนผังที่ 244 รูปด้าน 1 อาคารศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

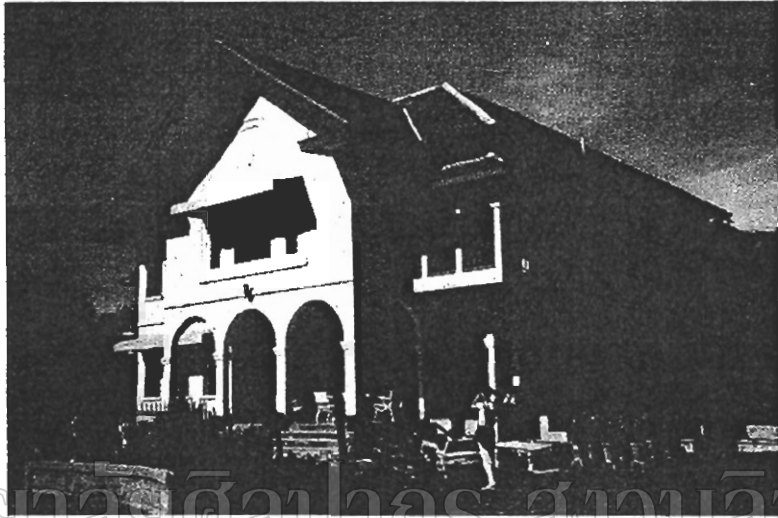

แผนผังที่ 245 รูปด้าน 2 อาคารศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า)

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

5.2 อาคารพักอาศัย ผลงานการออกแบบอาคารพักอาศัยของพระสาโรจน์นันทนิมมานกัมม ดังนี้

5.2.1 วังวาริชเวสม์

ภาพที่ 122 ด้านหน้าของวังวาริชเวสม์ในอดีต

ที่มา : ศุสดี ทิพทัส, สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวความคิด(พ.ศ.2475 - 2537) (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 704.

ทำเลที่ตั้ง วังวาริชเวสม์ตั้งอยู่บริเวณริมคลองสามเสนฝั่งใต้
ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2475 เพื่อให้เป็นวังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าหญิงวชิราวุธ บรมราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้า
จอมมารคณาพร วังวาริชเวสม์แห่งนี้ออกแบบโดย พระสาโรจน์นันทนิมมานกัมม²² มีงานขึ้นพระ
ดำเนินเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2476²³ ต่อมาวังแห่งนี้ได้ใช้เป็นที่พักของรัชทายาทและข้าราชการ
บริพารของพระองค์เจ้าหญิงวชิราวุธ ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทโฆษณา Matching

²² ศุสดี ทิพทัส, สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวความคิด(พ.ศ.2475 - 2537) (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 704.

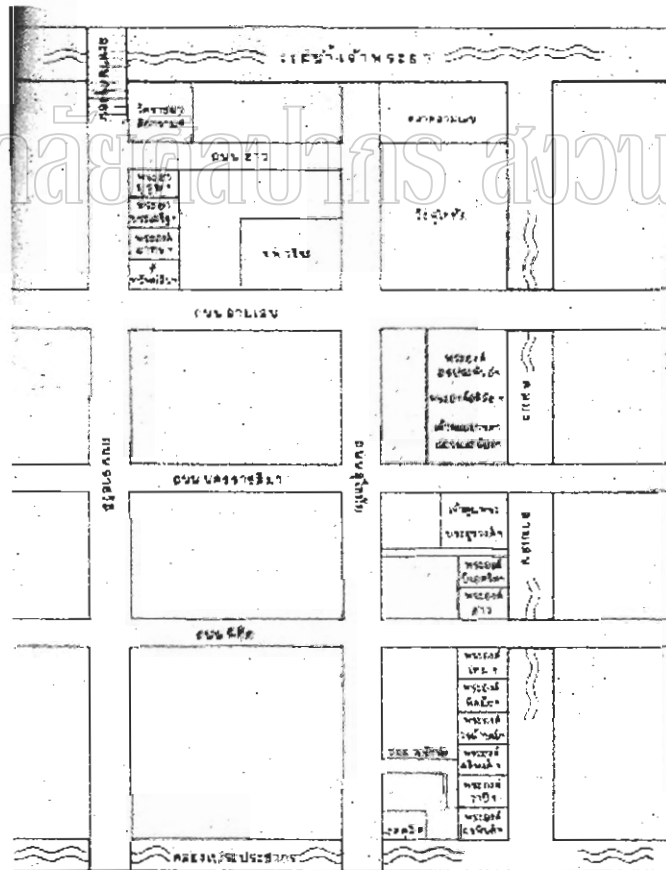
²³ หม่อมราชวงศ์ แฉ่งน้อย สักคี่ศรี, พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ, 53.

Studio อาคารค่อนข้างทรุดโทรมเป็นอย่างมาก

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่มีการขึ้นมุขไม่ได้เน้นความสมมาตรเหมือนที่พระสาโรจน์ดนนิมมานก์เคยใช้กับงานออกแบบอาคารสาธารณะที่เคยทำมาทางเข้าหลักของอาคารเป็นมุมขึ้น โถงระเบียงทำหน้าที่กระจาย Circulation ต่างๆเข้าสู่ภายในอาคาร มีพื้นที่สำหรับให้รถแวะจอดรับส่ง (Drop Off) เป็นส่วนหนึ่งของอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสูง 2 ชั้น ลักษณะอาคารแบบ โรแมนติคผสมนีโอคลาสสิก หลังคาทรงปั้นหยา เน้นพื้นที่ของเฉลียงระเบียงเป็นสำคัญ โถงบันไดภายในอาคารเป็นเหล็กค้ำสวยงามแบบศิลปะ Art Nouveau

สรุป จะพบว่าในการออกแบบอาคารพักอาศัยของพระสาโรจน์ดนนิมมานก์นั้นท่านมิได้ ใช้กฎเกณฑ์เรื่องความสมมาตรในงานอย่างที่เคยใช้ในการออกแบบอาคารสาธารณะ

แผนที่ที่ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งวังพระองค์เจ้าหญิงวชิราลงกรณ

ที่มา : ผุสดี ทิพทัส, บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325 - 2525) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), 22.

ภาพที่ 123 สภาพของวังวาริชเวศม์ในอดีต
ที่มา : ศุสดี ทิพทัส, บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325 - 2525) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), 23.

ภาพที่ 124 การเจาะช่องแสงที่บันไดของวังวาริชเวศม์ในอดีต

ที่มา : สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา, พระราชธิดาในรัชกาลที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2524), 280.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 125 เฉลียงด้านหน้าของวังวาริชเวศม์ในอดีต

ที่มา : ศุสดี ทิพทัส, บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325 - 2525) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), 23.

ภาพที่ 126 บริเวณโถงบ้านไคของวังวาริชเวศม์ในอดีต

ที่มา : สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา, พระราชธิดาในรัชกาลที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2524), 280.

ภาพที่ 127 ทางเข้าห้องบรรทม ของวังวารีช
เวสม์ในอดีต

ที่มา : สมเด็จพระเจ้าฟ้า กัลยาณิวัฒนา, พระราช
ธิดาในรัชกาลที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : การ
ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2524), 281.

ภาพที่ 128 ห้องบรรทมพระองค์เจ้าหญิงวปี
บุษบากร

ที่มา : สมเด็จพระเจ้าฟ้า กัลยาณิวัฒนา, พระราช
ธิดาในรัชกาลที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : การไฟฟ้า
ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2524), 281.

ภาพที่ 129 วังวารีชเวสม์ในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

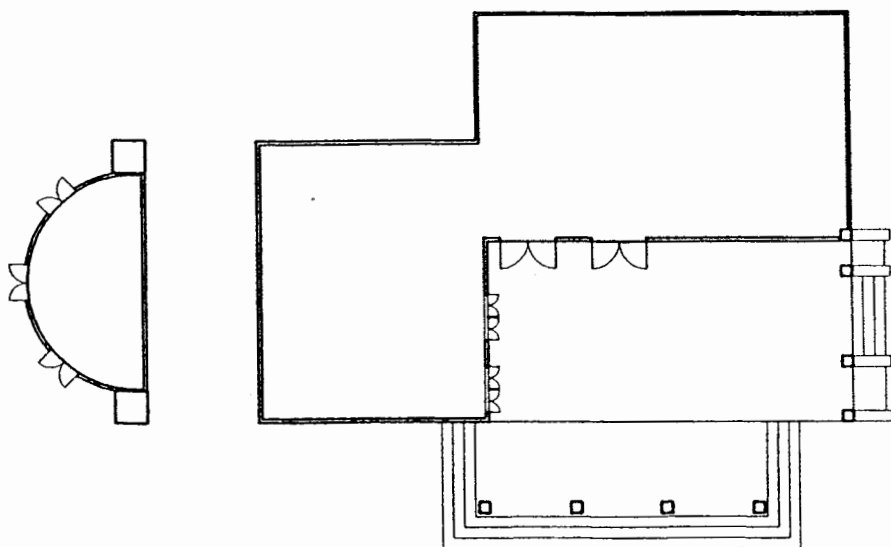
ภาพที่ 130 มุขทางเข้าของวังวารีชเวสม์ใน
ปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 131 เกลียงของวังวารีชเวสม์ในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

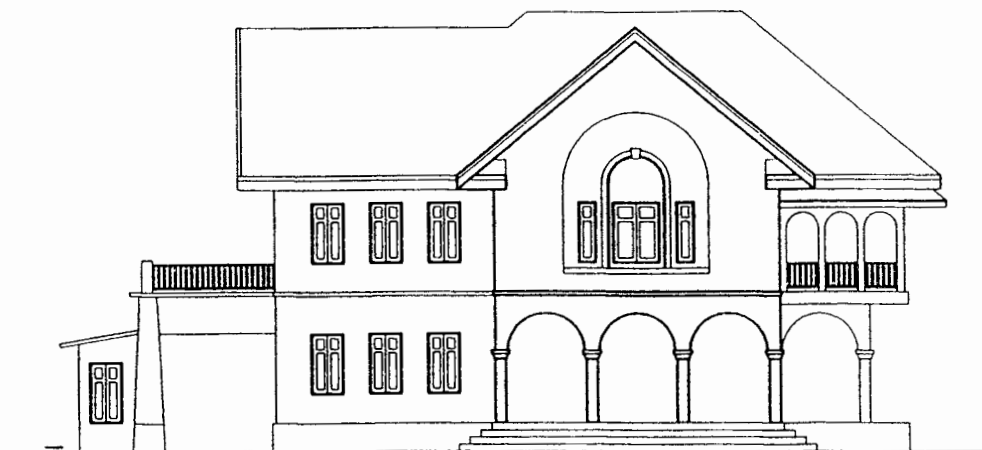

ภาพที่ 132 บริเวณ Drop Off ของวังวารีชเวสม์
ในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

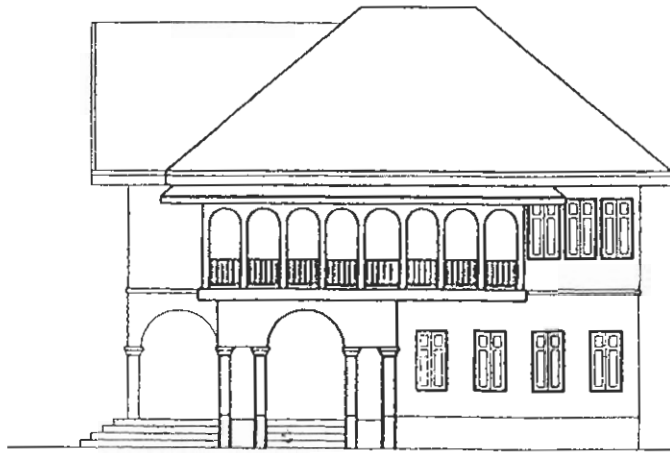
แผนผังที่ 246 ผังอาคาร วังวาริชเวศม์

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 247 รูปด้าน 1 วังวาริชเวศม์

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 248 รูปด้าน 3 ฝั่งตะวันออก

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

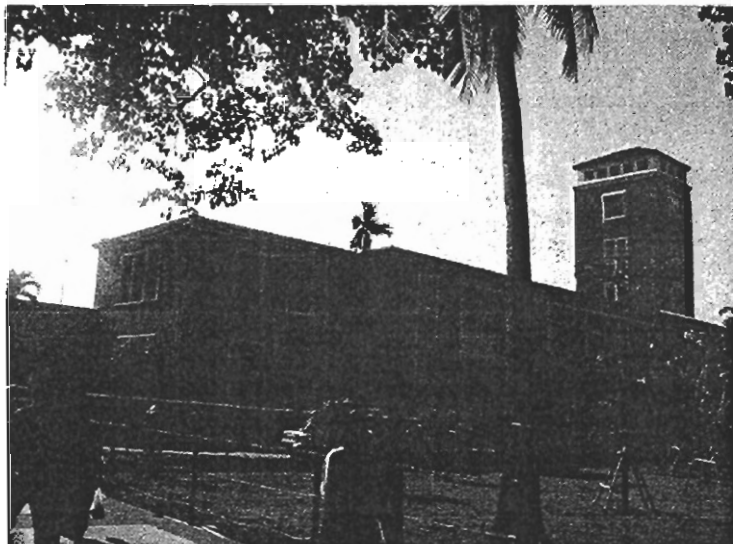
6. หม่อมเจ้าไฉนยากร วรธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

6.1 อาคารสาธารณะ ผลงานการออกแบบอาคารสาธารณะของหม่อมเจ้าไฉนยากร วร

ธรรมมีดังนี้

6.1.1 สถานีรถไฟบางกอกน้อย

ภาพที่ 133 สถานีรถไฟบางกอกน้อย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

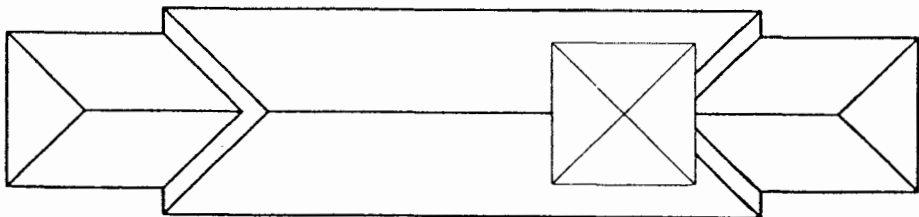
ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี และคลองบางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ประวัติ สร้างราว พ.ศ. 2489 ตัวอาคารที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ออกแบบโดย หม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรรณ สถาปนิกชื่อดังของกรมรถไฟ โดยอาคารหลังนี้ได้สร้างทดแทน อาคารหลังเก่าอันสร้างมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่โดนระเบิดทำลาย จากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปีพ.ศ. 2485

ลักษณะผังอาคาร อาคารมีผังเป็นรูปคล้ายตัว I โดยหันด้านยาวของตัว อาคารสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ทางเข้าหลักของอาคารเป็นแบบเปิดโล่งไม่มีประตู เพื่อสะดวกต่อการ ถ่ายเทผู้คนในการเดินทาง ทางเข้าหลักมีแนวเสาเรียงรายเป็นระยะ เชื่อมต่อกับโถงกลางขนาดใหญ่ กระจาย Circulation ไปยังส่วนต่างๆ

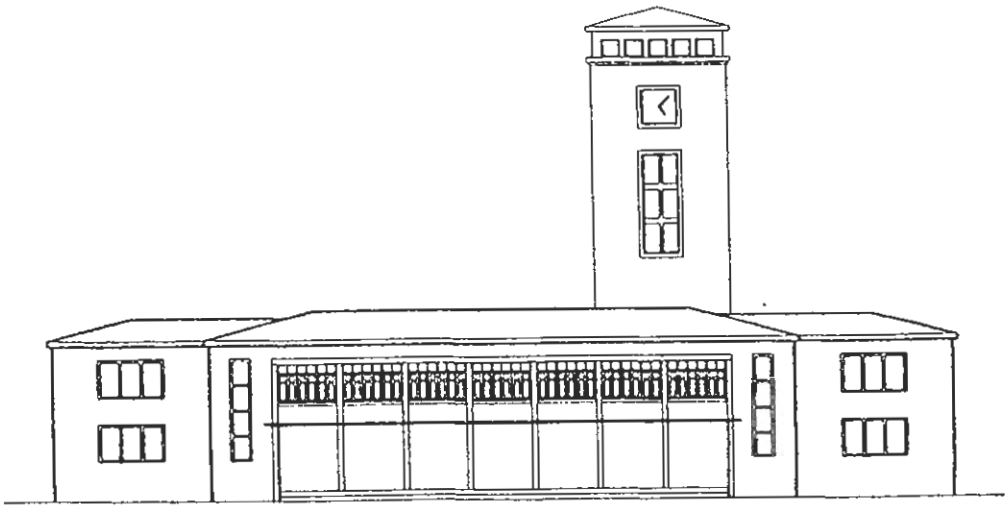
ลักษณะทางสถาปัตยกรรม รูปทรงอาคารเป็นก้อนสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ โดยมี หอคอยขนาดสูงเป็นจุดเด่น หลังคาของอาคารสันกุดไม่มีการขึ้นชายคา ความเอียงลาดของหลังคามี เพียงเล็กน้อย วัสดุปิดผิวอาคารใช้ก้อนอิฐสีน้ำตาลแดง ตกแต่งโดยรอบอาคาร ลักษณะของ สถาปัตยกรรมเป็นแบบนีโอคลาสสิก

สรุป เป็นอาคารแบบนีโอคลาสสิกที่มีได้มีการขึ้นชายคาออกมามากนัก และ มีการลดทอนรายละเอียด

แผนผังที่ 249 ผังหลังคา อาคารสถานีรถไฟบางกอกน้อย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 250 รูปด้าน อาคารสถานีรถไฟบางกอกน้อย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนิลขสิทธิ์

6.1.2 อาคารที่ทำการกรมรถไฟแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 135 อาคารที่ทำการกรมรถไฟแห่งประเทศไทย

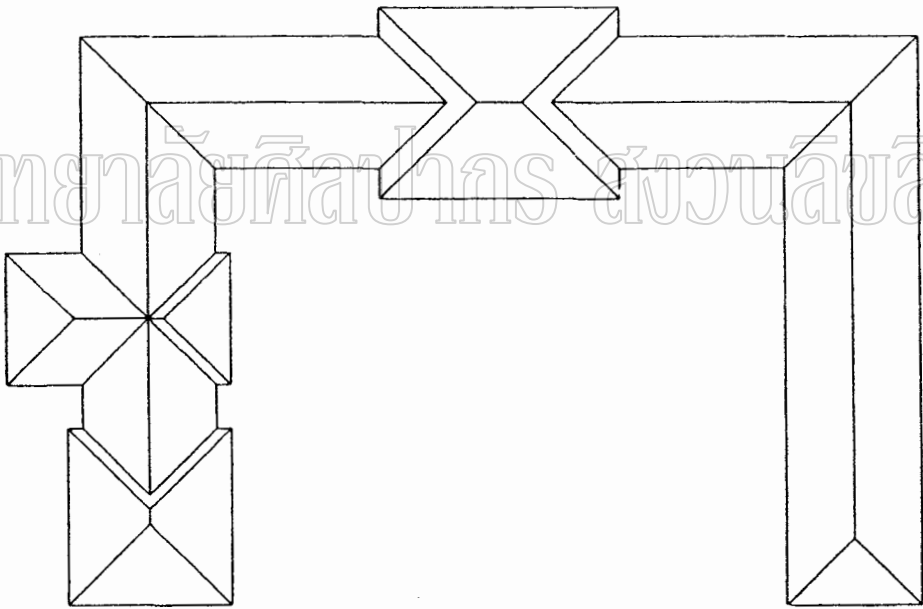
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่บริเวณ หลังสถานีรถไฟหัวลำโพง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติ สร้างปีพ.ศ. 2489

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปตัว U โอบล้อมพื้นที่ส่วนหน้าของอาคาร
 กระจ่าย Circulation เข้าสู่พื้นที่ต่างๆด้วยทางเดินริมระเบียงยาวตลอด 3 ชั้น

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็น อาคารสูง 3 ชั้น มีการทำระเบียงทางเดิน
 เชื่อมถึงห้องทุกห้อง หลังคามุงกระเบื้อง มีห้องใต้หลังคาใช้เป็นห้องสโมสร รูปแบบ
 สถาปัตยกรรมแบบโรแมนติคผสมนีโอคลาสสิก

สรุป เป็นอาคารรูปแบบโรแมนติคผสมนีโอคลาสสิกขนาดใหญ่ ที่ยังยึด
 แนวความคิดในการวางผังแบบคลาสสิกอยู่

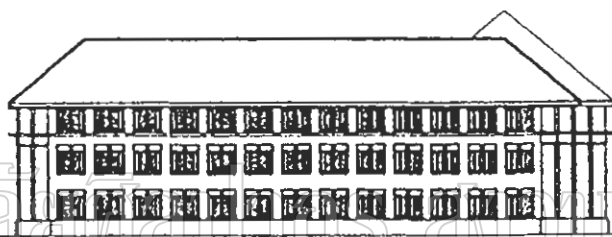
แผนผังที่ 251 ผังหลังคา อาคารที่ทำการรถไฟ

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 252 รูปด้าน 1 อาคารที่ทำการรถไฟ

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 253 รูปด้าน 2 อาคารที่ทำการรถไฟ

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

6.1.3 อาคารสำนักงานบริษัท World Travel Service

ภาพที่ 136 บริษัท World Travel Service

ที่มา : มุลนิธิหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรณ, หม่อมเจ้า โวฒยากร วรวรณ 2443 – 2524

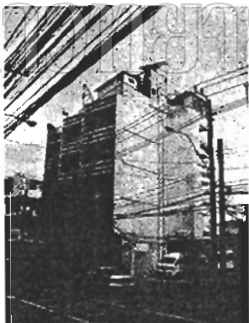
(กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์, 2534), 62.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่บริเวณ ถนนเจริญกรุง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติ สร้างปีพ.ศ. 2490 สร้างเพื่อเป็นอาคารสำนักงาน บริษัท world travel
service ของนาย กุสะ ปันยารชุน

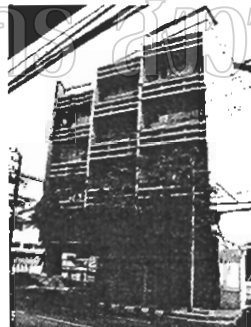
ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยม ทางเข้าอยู่ที่ยมุมของอาคารสอดคล้องกับพื้นที่ตั้งซึ่งเป็นหัวมุมของถนน ซึ่งมีบริเวณของที่แวะจอดรถรับ-ส่ง(Drop Off) ที่บริเวณด้านหน้าของอาคารด้วย

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารตึกแบบอาคารพาณิชย์ มีการทำแผงกันแดดกันเพื่อกันลมและฝน เป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ มีการเน้นทางเข้าที่ยมุมอาคารด้วยระนาบโค้งเว้าขนาดใหญ่

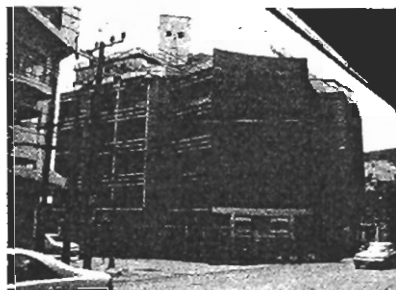
สรุป เป็นอาคารสำนักงานแบบสมัยใหม่ ที่ไม่มีกลิ่นอายของสถาปัตยกรรมแบบRomantic หรือ Arts and Crafts Movement แบบที่เคยมีมาในงานอื่นของสถาปนิก

ภาพที่ 137 บริษัท World Travel Service
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 138 บริษัท World Travel Service
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่139 บริษัท World Travel Service
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 140 บริษัท World Travel Service
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

6.1.4 หอประชุมแพทยาลัย โรงพยาบาลศิริราช

ภาพที่ 141 หอประชุมแพทยาลัย โรงพยาบาลศิริราช

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนอนุรักษ์มรดก

ทำเลที่ตั้ง อยู่ภายในโรงพยาบาลศิริราช บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ประวัติ สร้างปีพ.ศ. 2495 ในช่วงหลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่2 การ

ก่อสร้างภายในโรงพยาบาลศิริราชได้มีการขยายตัวอย่างมาก มีการก่อสร้างอาคารใหม่ๆมากมาย หนึ่งในอาคารเหล่านี้ก็คือ หอประชุมราชแพทยาลัย โดยถูกจัดสร้างบนพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งได้เวนคืนมาใหม่ เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึง โรงเรียนราชแพทยาลัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดหอประชุม และพระราชทานปริญญาบัตร ณ หอประชุมนี้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2495

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปคล้ายไม้กางเขน ภายในมีห้องโถงขนาดใหญ่ แต่มีพื้นราบและไม่มีอัฒจันทร์ จึงสามารถใช้งานได้เอนกประสงค์ ทั้งประชุม จัดแสดง นิทรรศการ สอบ และเล่นกีฬา

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคาร 2 ชั้น หลังคาทรงจั่วมุงกระเบื้อง ทางเข้าด้านหน้าที่หันลงแม่น้ำเจ้าพระยามีการขึ้นคานคอนกรีตออกมาเป็นทางเข้า การประดับตกแต่งอาคารเรียบง่าย มีการใช้ไม้มาเป็นส่วนประกอบของอาคาร เช่น ค้ำยันไม้ และลูกกรงช่องแสงเหนือประตูที่มีการแกะสลักอย่างง่าย เป็นต้น ลักษณะอาคารเป็นแบบ โรแมนติคผสมไทยไทยประยุกต์

สรุป เป็นอาคารที่ใช้ผังแบบคลาสสิกแต่รูปแบบอาคารเป็นแบบ โรแมนติค

และไทยประยุกต์

ภาพที่ 142 ทางด้านทิศตะวันตกของ
หอประชุมแพทยาลัย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

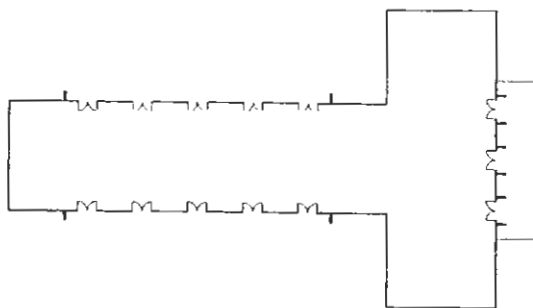
ภาพที่ 143 ทางด้านทิศเหนือหอประชุมแพทยาลัย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 144 การตกแต่งผนังของ หอประชุม
แพทยาลัย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

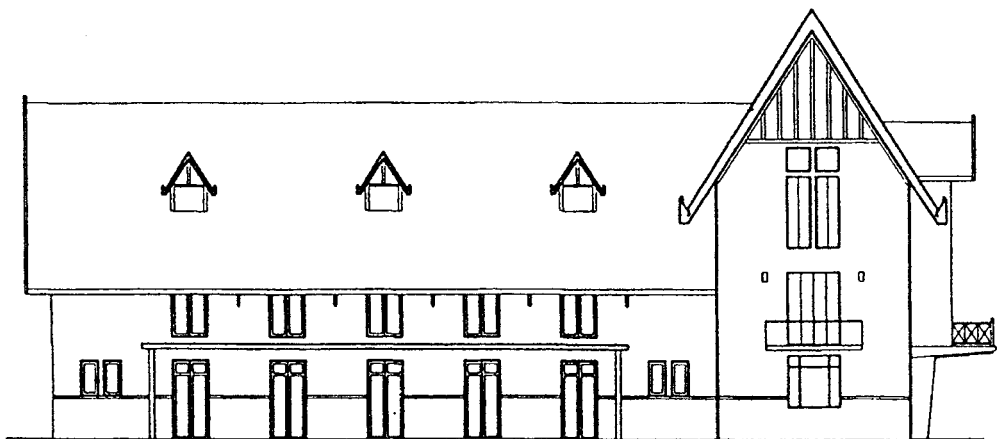

ภาพที่ 145 หอประชุมแพทยาลัย มุมมอง
ทางด้านทิศตะวันออก
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

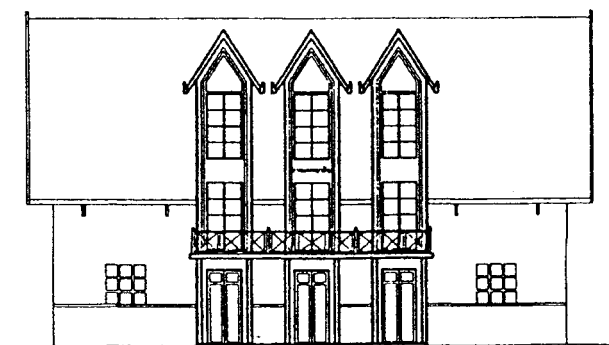
แผนผังที่ 254 ผังอาคาร อาคารหอประชุมแพทยาลัย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 255 รูปด้าน 1 อาคารหอประชุมแพทยาลัย

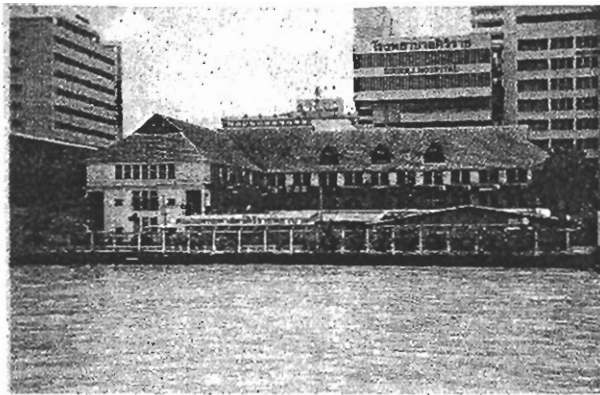
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 256 รูปด้าน 2 อาคารหอประชุมแพทยาลัย

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

6.1.5 อาคารผู้ป่วยนอก (หลังเก่า) โรงพยาบาลศิริราช

ภาพที่ 146 อาคารผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง อยู่ภายในโรงพยาบาลศิริราช บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ประวัติ สร้างปีพ.ศ. 2496 ในช่วงหลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราชเพิ่มมากขึ้นจนแผนกผู้ป่วยนอกที่เคยอยู่ที่ชั้นล่างของตึกอำนวยการไม่เพียงพอที่จะรองรับผู้ป่วย ทางกรมจึงให้งบประมาณสร้างอาคารหลังใหม่ที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อ พ.ศ. 2496 โดยรื้อตึกแถวชั้นเดียวริมแม่น้ำและโรงอาหารแพทย์ออกแล้วสร้างอาคารรูปตัว L ในระยะแรกอาคารหลังนี้ได้แบ่งพื้นที่บางส่วนของชั้น 3 เป็นที่พักนักศึกษาแพทย์หญิงด้วย แต่ไม่นานผู้ป่วยของศิริราชก็มากขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปใช้ตึกผู้ป่วยนอกหลังใหม่บริเวณริมถนนอรุณอมรินทร์ ซึ่งสร้างขึ้นใหม่แทน และขณะนี้ได้ดำเนินการบูรณะอาคารผู้ป่วยนอกหลังเก่านี้

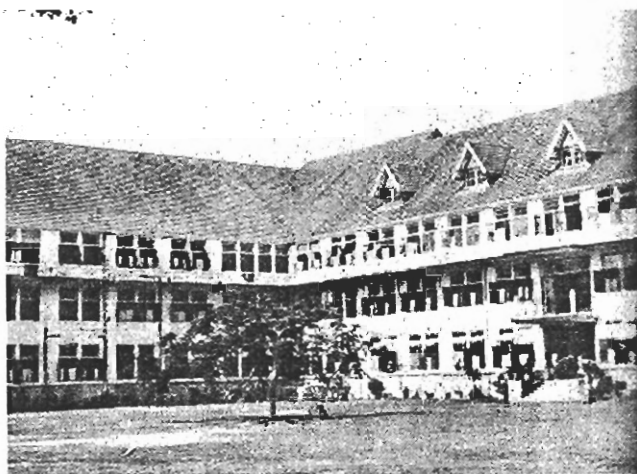
ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปตัว L ปีกหนึ่งขนานกับถนนจักรพงษ์จากซ้ายน้ำเข้ามา และอีกปีกหนึ่งตั้งฉากไปทางทิศเหนือ ผังภายในอาคารกระจาย Circulation ต่างๆ ด้วยทางเดินยาวภายในอาคาร ชั้นล่างอาคารประกอบด้วย ห้องแผนกเภสัชกรรม ห้องตรวจผู้ป่วยนอก เวลา ห้องตรวจผู้ป่วยอายุรศาสตร์ ห้องตรวจผู้ป่วยศัลยศาสตร์ และห้องผ่าตัดเล็ก ชั้นที่ 2 ของอาคาร ประกอบด้วยห้องตรวจผู้ป่วยสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา และห้องตรวจผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ ชั้นที่ 3 เป็นห้องตรวจผู้ป่วยโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยาและห้องเอกซเรย์

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสูง 3 ชั้น หลังคาปั้นหยา

สถาปัตยกรรมรูปแบบโรแมนติก มีการทำหลังคาเล็กๆบนหลังคาใหญ่เป็นระยะ

สรุป เป็นอาคารโรแมนติกขนาดใหญ่ที่มีการจัดพื้นที่อย่างเป็นระบบ

สอดคล้องกับการทำงานเชิงการแพทย์ซึ่งการวางผังของอาคารชนิดนี้นับว่าเป็นอาคารประเภทอาคารพิเศษที่มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในแตกต่างจากอาคารทั่วไป

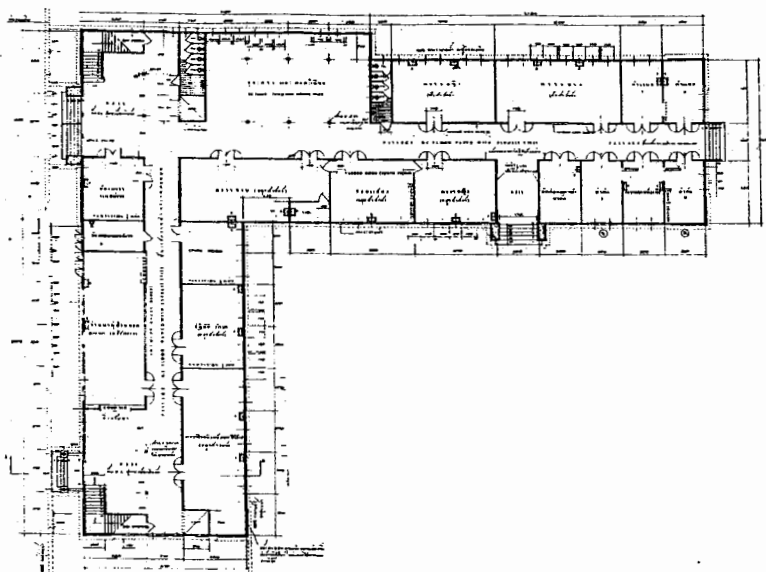
ภาพที่ 147 อาคารผู้ป่วยนอก ถ่ายเมื่อพ.ศ. 2519

ที่มา: จิตนา สิรินาวิน, ศุภชัย รัตนมณีภัตร และประเสริฐ ทองเจริญ, สิริราชร้อยปี : ประวัติและวิวัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531), 44.

ภาพที่ 148 อาคารผู้ป่วยนอก ในปัจจุบัน

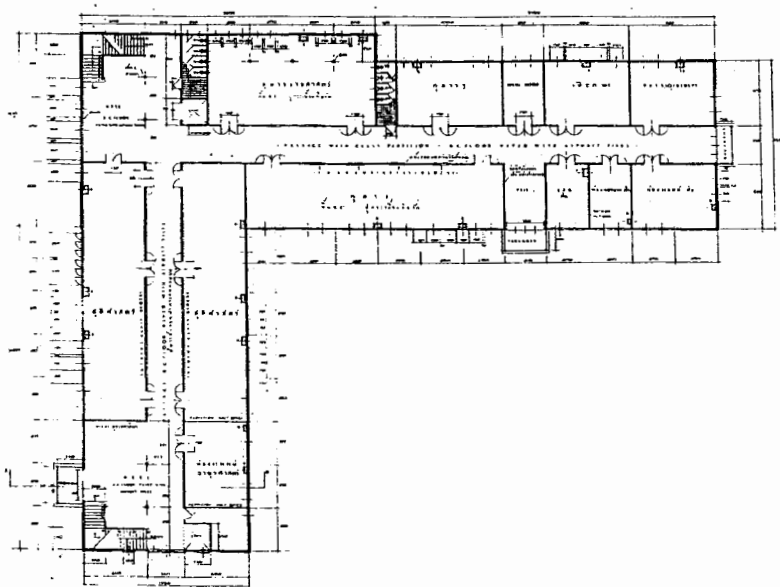
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

แผนผังที่ 257 ผังอาคารชั้นล่าง อาคารผู้ปวยนอก(หลังเก่า)

ที่มา : มุลินธิหม่อมเจ้าไฉนยากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉนยากร วรวรรณ 2443 – 2524

(กรุงเทพมหานคร : คำนสุทธการพิมพ์, 2534), 134.

แผนผังที่ 258 ผังอาคารชั้น 2 อาคารผู้ปวยนอก (หลังเก่า)

ที่มา : มุลินธิหม่อมเจ้าไฉนยากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉนยากร วรวรรณ 2443 – 2524

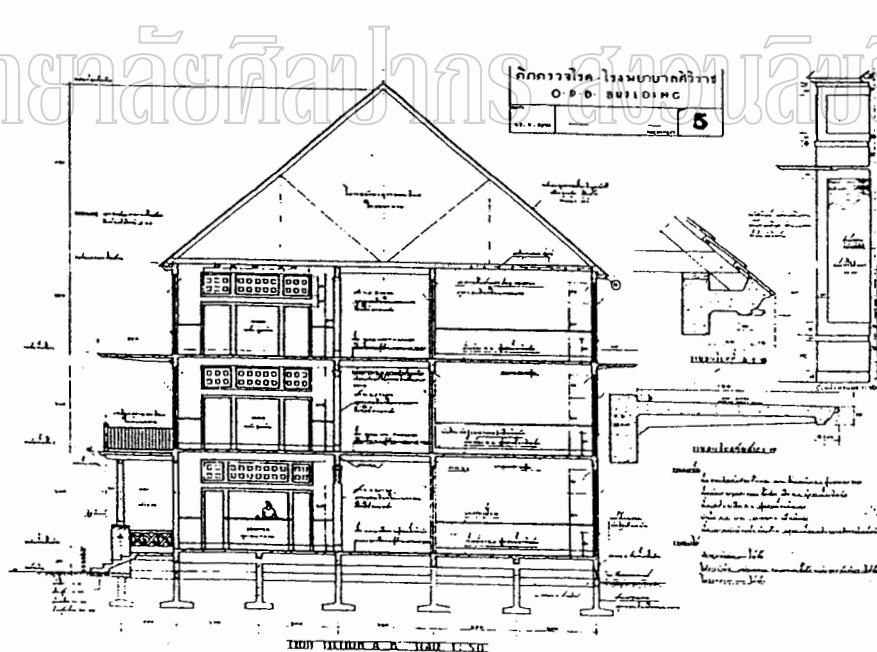
(กรุงเทพมหานคร : คำนสุทธการพิมพ์, 2534), 136.

แผนผังที่ 259 รูปด้าน อาคารผู้ป่วยนอก (หลังเก่า)

ที่มา : มูลนิธิหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรณ, หม่อมเจ้า โวฒยากร วรวรณ 2443 – 2524

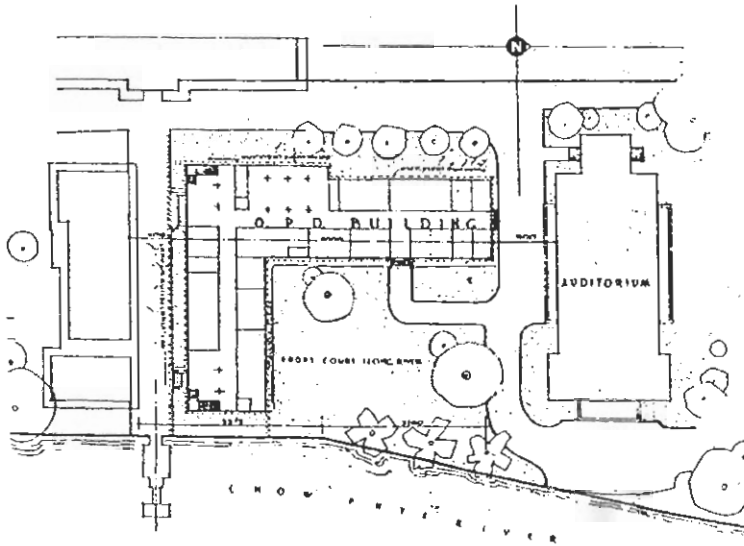
(กรุงเทพมหานคร : คำนสุชาการพิมพ์, 2534), 136.

แผนผังที่ 260 รูปตัด อาคารผู้ป่วยนอก (หลังเก่า)

ที่มา : มูลนิธิหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรณ, หม่อมเจ้า โวฒยากร วรวรณ 2443 – 2524

(กรุงเทพมหานคร : คำนสุชาการพิมพ์, 2534), 140.

แผนผังที่ 261 ผังบริเวณ อาคารผู้ป่วยนอก (หลังเก่า)

ที่มา : มูลนิธิหม่อมเจ้าไฉยยากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉยยากร วรวรรณ 2443 – 2524

(กรุงเทพมหานคร : ด้านวิชาการพิมพ์, 2534), 134.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

6.2 อาคารพักอาศัย ผลงานการออกแบบอาคารพักอาศัย ของหม่อมเจ้าไฉยยากร วรวรรณ มีดังนี้

6.2.1 บ้านเลขที่ 44 ซอยคันสน

ภาพที่ 149 บ้านเลขที่ 44 ซอยคันสน

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 44 ซอยคันสน ถนนเพลินจิต เขตชิดลม จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ.2489 สร้างขึ้นเพื่อเป็นบ้านของหม่อมเจ้าไฉนยากร วรวรรณ ปัจจุบันเป็นสปา ชื่อว่า 1930

ลักษณะผังอาคาร เป็นผังอาคารสี่เหลี่ยมที่มีการยื่นมุมแบบเหลี่ยมล้ำกันเพื่อสร้างลูกเล่นให้กับรูปด้านของอาคาร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสูง 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโรแมนติก มีแนวคิดแบบกลุ่ม Arts & Crafts Movement การประดับตกแต่งใช้รูปแบบของบ้านชนบทในประเทศอังกฤษ แบบทิวคอร์ท ผังอาคารเป็นโครงสร้างฝาดัดเตี้ยราบ ปูนซึ่งสถาปนิกได้ทดลองทำเอง รวมทั้งห้องใต้หลังคาที่ได้ทดลองทำในบ้านหลังนี้ก่อนที่จะไปใช้ในงานออกแบบห้องใต้หลังคาของอาคารที่ทำการรถไฟแห่งประเทศไทย

สรุป อย่างที่เคยกล่าวไว้ว่าบ้านของสถาปนิกสามารถสะท้อนรสนิยมของสถาปนิกได้นั้น สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในงานออกแบบบ้านของหม่อมเจ้าไฉนยากร วรวรรณที่ใช้รูปแบบโรแมนติก แบบบ้านชนบทในอังกฤษแบบที่ท่านชื่นชอบ

ภาพที่ 150 ด้านหน้าของบ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 151 การซ้อนของหลังคาของ

บ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 152 ส่วนนั่งเล่นหน้าบ้านของบ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 153 กระเบื้องของบ้านเลขที่ 44

ที่สถาปนิกทดลองทำเอง

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 154 มุมมองจากชอยคันสน ของ

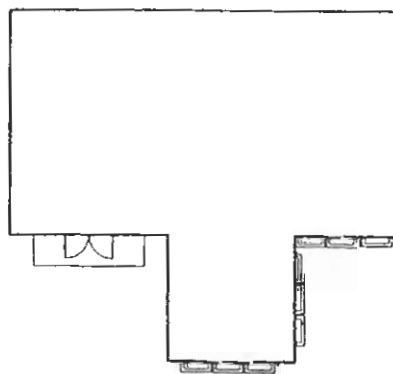
บ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 155 รายละเอียดของบ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

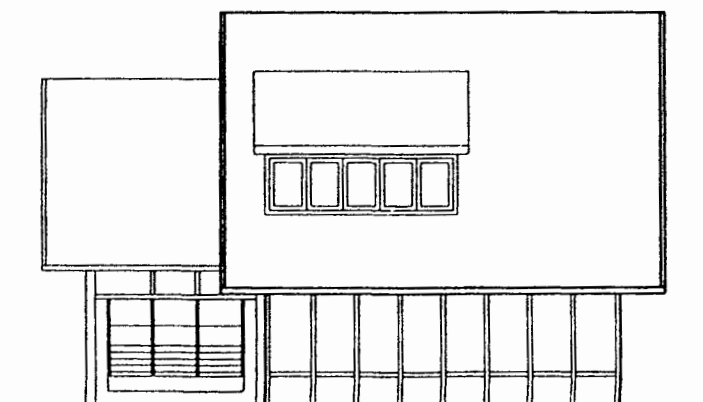
แผนผังที่ 262 ผังอาคาร บ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 263 รูปด้าน 1 บ้านเลขที่ 44

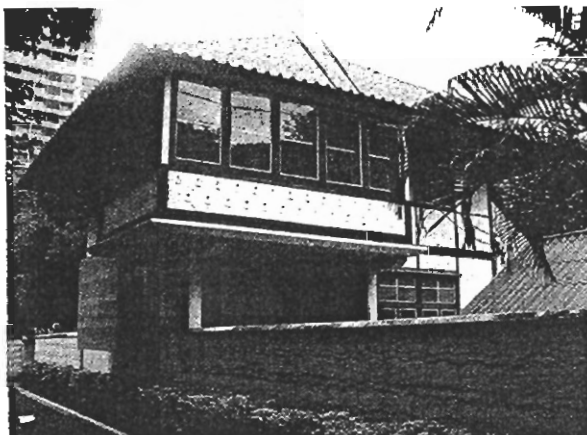
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 264 รูปด้าน 2 บ้านเลขที่ 44

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

6.2.2 บ้านเลขที่42/1 ซอยตันสน

ภาพที่ 156 บ้านเลขที่ 42/1

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 42/1 ซอยตันสน ถนนเพลินจิต เขตชิดลม

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

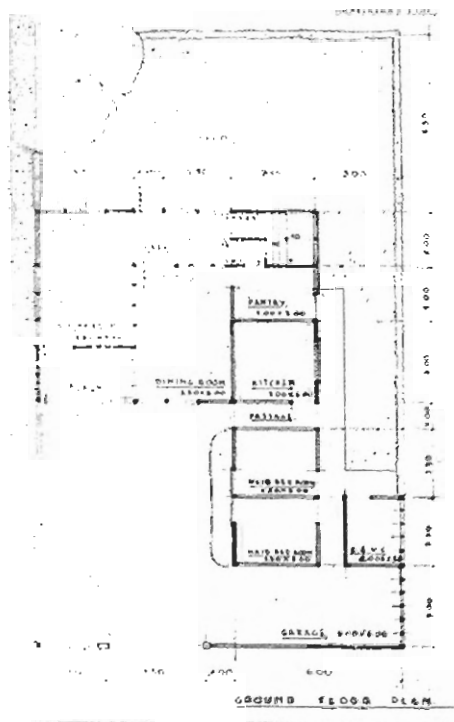
ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2491

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารรูปสี่เหลี่ยม มีการจัดพื้นที่ภายในอย่างเป็น

สัดส่วน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสูง 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโรแมนติก มีแนวคิดแบบกลุ่ม Arts & Crafts Movement มีการใช้ไม้ฉลุอย่างง่ายช่วยในการตกแต่งอาคาร

สรุป เป็นบ้านพักอาศัยที่ใช้รูปแบบโรแมนติก มีการประดับตกแต่งด้วยงานฝีมือซึ่งเป็นลักษณะขึ้นชอพบพิเศษของหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรรณสถาปนิกผู้ออกแบบ

แผนผังที่ 265 ฟังอาคารชั้นที่ 1

ที่มา: มูลนิธิหม่อมเจ้าไฉชากร วรวรรณ,

หม่อมเจ้า ไฉชากร วรวรรณ 2443-2524

(กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์, 2534),

108.

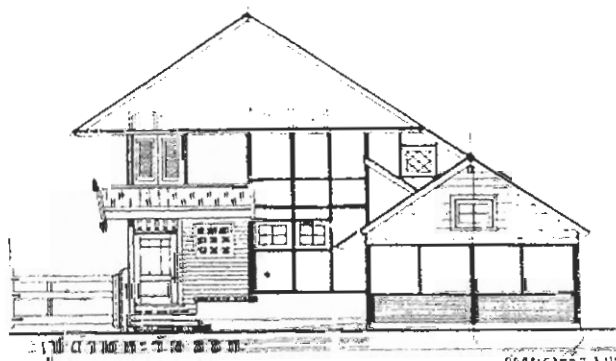
แผนผังที่ 266 ฟังอาคารชั้นที่ 2

ที่มา: มูลนิธิหม่อมเจ้าไฉชากร วรวรรณ,

หม่อมเจ้า ไฉชากร วรวรรณ 2443-2524

(กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์, 2534),

108.

แผนผังที่ 267 รูปด้านทิศตะวันออก

ที่มา: มูลนิธิหม่อมเจ้าไฉชากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉชากร วรวรรณ 2443-2524

(กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์, 2534), 108.

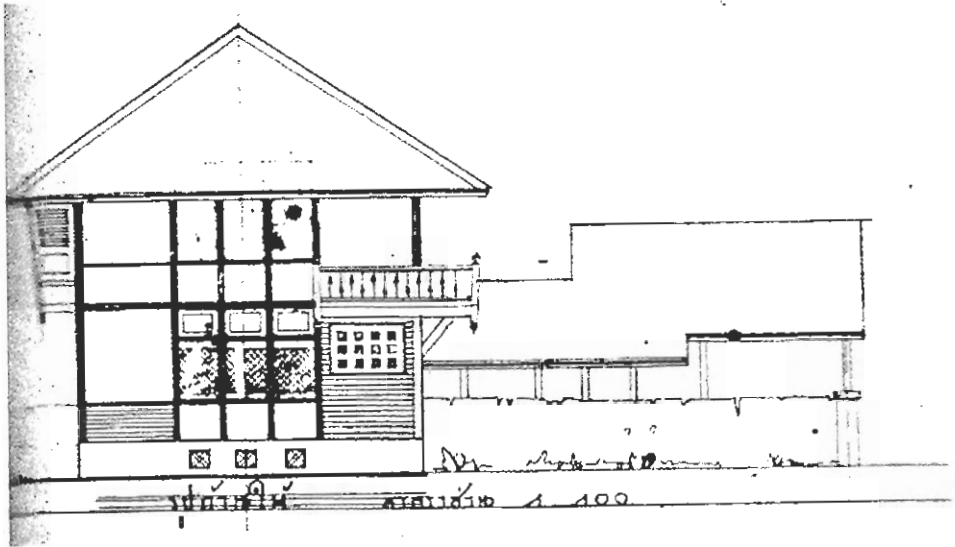
แผนผังที่ 268 รูปด้านทิศตะวันตก

ที่มา : มุลินธิหม่อมเจ้าไฉชากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉชากร วรวรรณ 2443 – 2524
(กรุงเทพมหานคร : คำนสุชาการพิมพ์, 2534), 108.

แผนผังที่ 269 รูปด้านทิศเหนือ

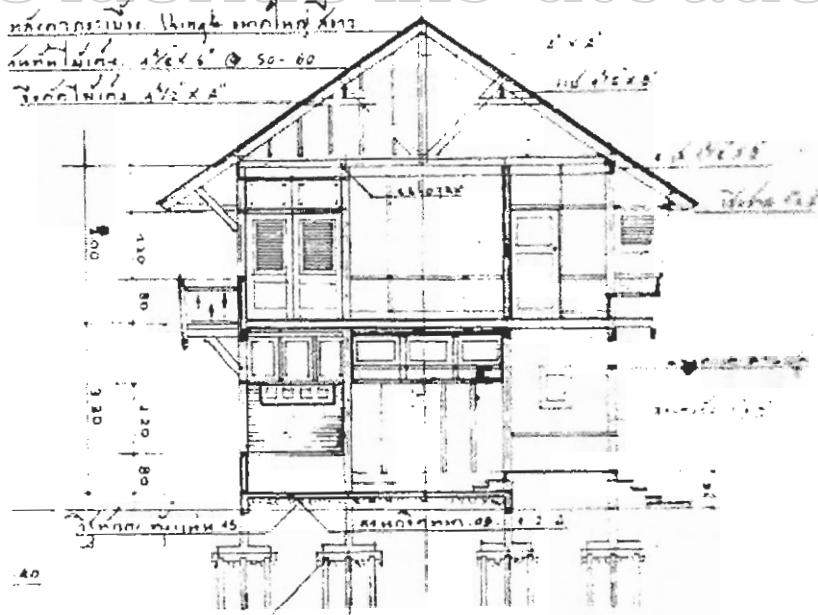
ที่มา : มุลินธิหม่อมเจ้าไฉชากร วรวรรณ, หม่อมเจ้า ไฉชากร วรวรรณ 2443 – 2524
(กรุงเทพมหานคร : คำนสุชาการพิมพ์, 2534), 108.

แผนผังที่ 270 รูปด้านทิศใต้

ที่มา : มุลนิธิหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรณ, หม่อมเจ้า โวฒยากร วรวรณ 2443 – 2524

(กรุงเทพมหานคร : คำนุสฐาการพิมพ์, 2534), 108.

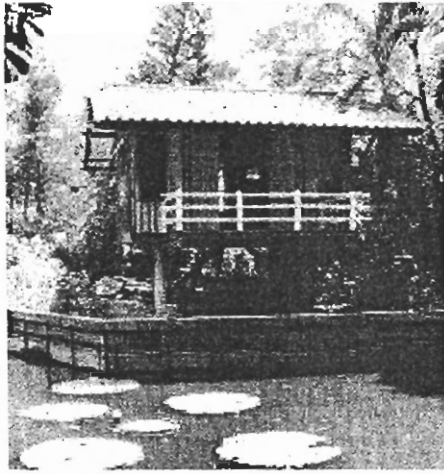

แผนผังที่ 271 รูปตัดอาคาร

ที่มา : มุลนิธิหม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรณ, หม่อมเจ้า โวฒยากร วรวรณ 2443 – 2524

(กรุงเทพมหานคร : คำนุสฐาการพิมพ์, 2534), 109.

6.2.3 บ้าน 2 เสา

ภาพที่ 157 บ้าน 2 เสา

ที่มา : ศุภศิริ ทิพทัส, สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวความคิด(พ.ศ.2475 - 2537) (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 88.

ทำเลที่ตั้ง บ้าน 2 เสา ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 28 ซอยสุขุมวิท 18 จังหวัด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2494 สร้างขึ้นเพื่อเป็นบ้านสำหรับพักผ่อน และทำกิจกรรมในช่วงวันหยุดของ ดร.รักษ์ ปันยารชุน²⁴ ออกแบบโดย หม่อมเจ้าโวฒยากร วรวรรณ ซึ่งต่อมา ดร.รักษ์ ได้แต่งงานกับ นางจิรวาสต์ ปันยารชุน บุตรีจอมพลป.พิบูลสงคราม นายจิรวาสต์ให้สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2546 ว่าเรือนนี้เป็นเรือนหลังแรกในที่ดิน เริ่มจากการขุดคูน้ำและนำดินมาถมที่ บ้าน 2 เสาแห่งนี้จึงมีคูน้ำล้อมเป็นรูปตัว L แต่ก่อนจะใช้พื้นที่ทุกส่วนเนื่องจากมีอาคารเพียงหลังเดียวในที่ดิน ชั้นใต้ถุนใช้เป็นที่รับประทานอาหาร ชั้นบนใช้เป็นห้องนอน และพักผ่อน มีห้องนอน ห้องน้ำ ห้องแต่งตัว และระเบียง ปัจจุบันไม่ได้ใช้ประโยชน์ได้ออนุรักษ์เอาไว้โดยมีป้ายชื่อผู้ออกแบบติดอยู่บนผนังด้านหน้าของเรือนด้วย

²⁴ สัมภาษณ์นางจิรวาสต์ ปันยารชุน, บุตรีจอมพลป.พิบูลสงครามและเป็นเจ้าของบ้านสองเสา, 21 มีนาคม 2546.

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารค่อนข้างเรียบง่าย เข้าสู่ทางเข้าหลักด้วยบันไดที่
กึ่งกลางอาคาร เมื่อเข้ามาจะพบห้องนอนที่มุมซ้ายและขวาซึ่งขนานกับบันไดนั้นเป็นตำแหน่งของ
ห้องน้ำและห้องแต่งตัว ในด้านตรงข้ามของบันไดมีระเบียงขนาดยาวขนานกับตัวบ้าน ไม้ชม
ทิวทัศน์ของสระบัว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง ตั้งอยู่บนเสาสูง
เพียงแค่ 2 คันทันที่มีการทำค้ำยันเอียงออกมา พื้นที่ใช้สอยประกอบไปด้วย ห้องนอน ห้อง
แต่งตัว และระเบียง ปัจจุบันพื้นที่และอุปกรณ์ตกแต่งภายในค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์เนื่องจาก
เจ้าของบ้านได้อนุรักษ์ไว้

สรุป จุดเด่นของอาคารหลังนี้อยู่ที่สถาปนิกทดลองใช้โครงสร้างพิเศษคือใช้
เพียงเสา 2 คันทันเป็น โครงสร้างสื่อให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของตัวสถาปนิก

ภาพที่ 158 บ้านสองเสา ในปัจจุบัน
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

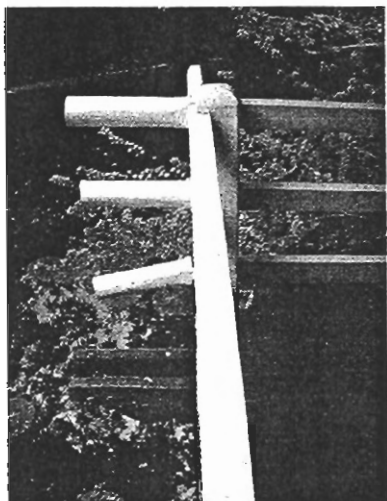
ภาพที่ 159 บ้านสองเสา ริมสระบัว
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 160 ทางเข้าบ้านสองเสา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 161 ด้านข้างของบ้านสองเสา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

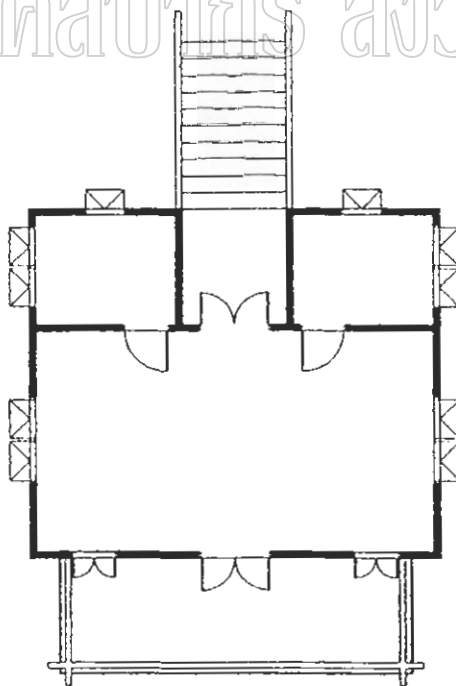
ภาพที่ 162 รายละเอียดครวระเบียงของบ้านสอง
เสา

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

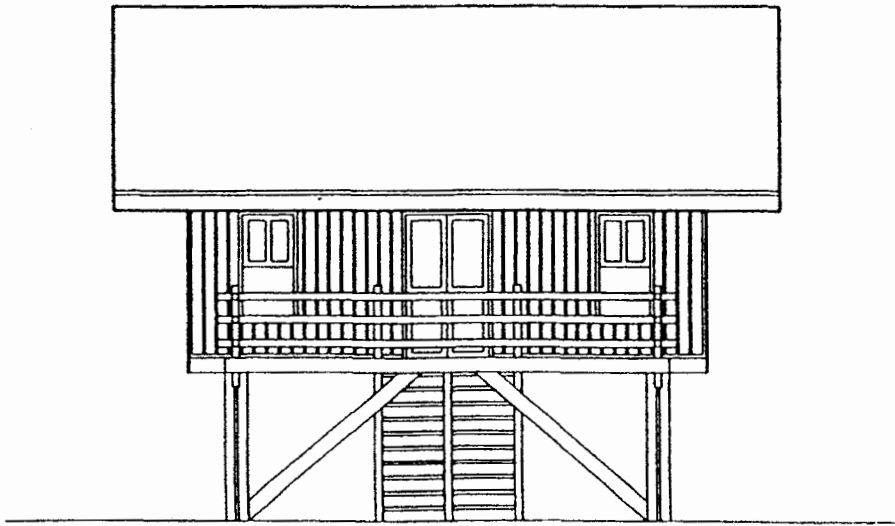
ภาพที่ 163 หน้าต่างของบ้านสองเสา
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

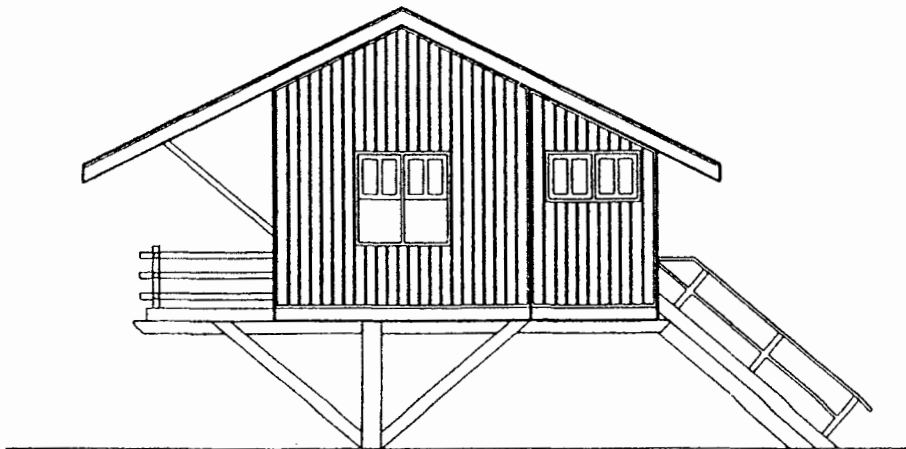
แผนผังที่ 272 ผังอาคาร บ้านสองเสา

ที่มา : จากการศึกษของผู้วิจัย

แผนผังที่ 273 รูปด้าน 1 บ้านสองเสา

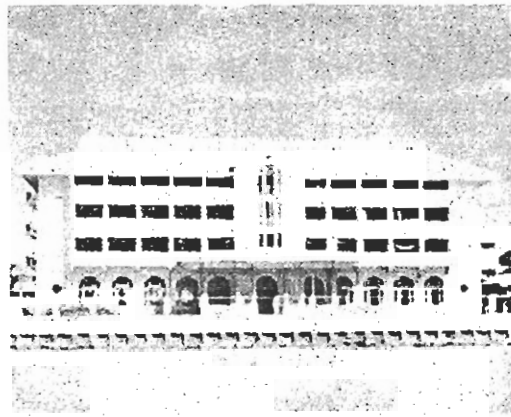
ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

แผนผังที่ 274 รูปด้าน 2 บ้านสองเสา

ที่มา : จากการศึกษาของผู้วิจัย

6.2.4 หอพระราชปไทย โรงพยาบาลศิริราช

ภาพที่ 164 หอพระราชปไทย โรงพยาบาลศิริราช

ที่มา : จิตนา ศิริनावิน, สุภชัย รัตนมณีฉัตร และประเสริฐ ทองเจริญ, ศิริราชร้อยปี : ประวัติและ
วิวัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531), 45.

ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ภายในโรงพยาบาลศิริราช บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ประวัติ สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2498 สร้างขึ้นเพื่อเป็นหอพักนิสิตชาย และ

โรงอาหาร

ลักษณะผังอาคาร ผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าสู่ทิศตะวันออก ซึ่งนั่นก็คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ชั้นล่างของอาคารเป็นโถงโรงอาหาร มีบันไดอยู่ตรงกลางเพื่อขึ้นสู่ หอพักนิสิตบนชั้นต่างๆ กระจายCirculation เข้าสู่ห้องต่างๆด้วยทางเดินแนวยาว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม อาคารเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 4 ชั้น โดยชั้นล่างสุดเป็นโรงอาหาร ส่วน3ชั้นบนเป็นส่วนของหอพักนิสิตชาย การประดับตกแต่ง เรียบง่าย หลังคามุงกระเบื้อง หน้าต่างของชั้นล่างเป็นหน้าต่างรูปโค้ง แตกต่างจาก 3ชั้นข้างบนที่เป็นหน้าต่างบานสี่เหลี่ยมเรียบง่ายธรรมดา รูปแบบอาคารเป็นแบบนีโอคลาสสิก

สรุป เป็นอาคารพักอาศัยรวมขนาดใหญ่ ที่นับว่าเป็นอาคารแบบใหม่ที่เป็น การพักอาศัยแบบรวมกันซึ่งสะท้อนถึงสังคมแบบใหม่ที่รองรับอัตราการเพิ่มขึ้นของนักศึกษา

ภาพที่ 165 ทางเข้าด้านหน้าอาคารหอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 166 บันไดขึ้นสู่ชั้น2 หอประชาธิปไตย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 167 ประตูทางเข้าหลักหอประชาธิปไตย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 168 บริเวณโรงอาหาร ชั้นล่างหอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 169 ด้านทิศตะวันตกของอาคารหอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 170 ด้านหลังของอาคารหอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 171 มุมมองทางด้านทิศใต้หอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 172 บานหน้าต่างหอประชาธิปไตย
ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 173 อาคารทางด้านทิศใต้หอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

ภาพที่ 174 อาคารทางด้านทิศตะวันตกหอ
ประชาธิปไตย

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย

7. สรุปสถาปัตยกรรมของกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิกฯ

จากการศึกษาสถาปัตยกรรมจำนวน 27 กรณี สามารถสรุปแยกเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้

7.1 ผังอาคาร จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งผังได้ออกเป็น 9 แบบ ได้แก่

7.1.1 ผังแบบตัว L

7.1.2 ผังแบบตัว U

7.1.3 ผังแบบมีคอร์ทตรงกลาง

7.1.4 ผังแบบสี่เหลี่ยม

7.1.5 ผังแบบ 5 ส่วนเน้น 3 ส่วน

7.1.6 ผังแบบกากบาท

7.1.7 ผังแบบไม้กางเขน

7.1.8 ผังแบบตัว I

7.1.9 ผังแบบตัว I เน้นमुख

7.2 โครงสร้างอาคาร จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งโครงสร้างอาคารได้ออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

7.2.1 โครงสร้างไม้

7.2.2 โครงสร้างเครื่องไม้ผสมเครื่องปูน

7.2.3 โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก

7.2.4 โครงสร้างฟ้ายัดตะนาบปูน

7.3 การตกแต่งภายนอกอาคาร จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งการตกแต่งภายนอกอาคารได้ออกเป็น 5 แบบ ได้แก่

7.3.1 ตกแต่งด้วยงานปูนปั้น

7.3.2 ตกแต่งด้วยงานแกะสลักไม้

7.3.3 ตกแต่งด้วยคิ้วไม้

7.3.4 ตกแต่งด้วยการสร้างพื้นผิว

7.3.5 ไม่มีการตกแต่งอาคาร

7.4 รูปทรงของอาคาร จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งรูปทรงของอาคารได้ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

7.4.1 แบบก้อนสี่เหลี่ยม

7.4.2 แบบมีหลังคาครอบ

7.4.3 แบบมีหอคอย

7.5 รูปแบบของอาคารอย่างคร่าวๆ จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งรูปแบบของอาคารอย่างคร่าวๆได้ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

7.5.1 แบบอาคารเรียบง่าย แบบกล่อง แบบ Modern (ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันไปเฉพาะงานจำนวนมาก อันจะกล่าวต่อไปในบทวิเคราะห์)

7.5.2 แบบ Romantic

7.5.3 แบบไทยประยุกต์

7.6 การจัดพื้นที่ภายในอาคาร จากกรณีศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งการจัดพื้นที่ภายในของอาคารอย่างคร่าวๆได้ออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

7.6.1 แบบเปิดโล่งไม่มีผนังกั้น

7.6.2 แบบใช้ผนังกั้นห้อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์